KIRJOITTAJAAN JA LUKIJAAN VIITTAAMINEN JUSSI HALLA-AHON SCRIPTA-BLOGIN MAAHANMUUTTOKESKEISISSÄ VERKKOKOLUMNEISSA

Maisterintutkielma

Lotta Kokkonen

Jyväskylän yliopisto

Kielten laitos

Suomen kieli

Toukokuu 2013

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	**Laitos – Department** Kielten laitos
Tekijä – Author Kokkonen, Lotta	
Työn nimi – Title Kirjoittajaan ja lukijaan viittaaminen Jussi Halla-ahon Scripta-blogin maahanmuutto-keskeisissä verkkokolumneissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	**Työn laji – Level** Maisterintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2013	**Sivumäärä – Number of pages** 83 sivua

Tiivistelmä – Abstract

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella kirjoittajaan ja lukijaan viittaamista Jussi Halla-ahon Scripta-blogissa julkaistuissa maahanmuuttokeskeisissä verkkokolumneissa. Halla-aho ja hänen lukijakuntansa perustama keskustelufoorumi (Hommaforum) ovat olleet esillä mediassa, minkä takia koettiin kiinnostavaksi tutkia, miten Halla-aho ja hänen lukijansa näkyvät Halla-ahon verkkokolumneissa. Lisäksi blogi julkaisupaikkana antaa kirjoittajalle vapauksia, joita esimerkiksi sanomalehteen kirjoittavalla kolumnistilla ei ole.

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisin kielellisin keinoin kirjoittajaan ja lukijaan viitataan, millaisissa semanttisissa puhefunktioissa viittauksia käytetään ja kuinka paljon viittauksia on. Aineistona oli 24 verkkokolumnia. Aineistoa analysoitiin kvalitatiivisesti Larjavaaran (2007) semanttisten puhefunktioiden kautta sekä kvantitatiivisesti laskemalla viittauskeinojen käyttöä teksteittäin ja puhefunktioittain.

Kielellisten keinojen tarkastelu osoitti, että kirjoittajaan viitataan yksikön 1. persoonalla, nollapersoonalla ja passiivilla, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä monikon 1. persoonalla, passiivilla, nollapersoonalla ja pronominilla ja lukijaan 2. persoonalla, puhutteluilmauksella ja nollapersoonalla. Kvantitatiivinen analyysi paljasti, että kirjoittajaan viitataan useammin kuin kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja lukijaan viitataan vähiten. Viittauskeinoista yleisimmät ovat 1. ja 2. persoona. Kvalitatiivinen tarkastelu osoitti, että kirjoittaja tulee selkeimmin esille assertiivisissa tapauksissa, joissa hän näyttäytyy kirjoittajana, kriitikkona ja kertojana. Suurin osa tapauksista on kirjoittajaan ja kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia ekspressiivisiä tapauksia, joissa mielipiteet ja asenteet ilmaistaan mahdollisimman yleisenä nollapersoonan kautta. Direktiivisillä tapauksilla ohjataan ja neuvotaan lukijaa, ja poeettisissa tapauksissa kirjoittaja näyttäytyy hauskuuttajana. Kooperatiiviset tapaukset ovat pääosin metatekstiä, jolla kirjoittaja sekä auttaa lukijaa seuraamaan tekstiä että ottaa hänet mukaan toimintaan.

Tutkimus liittyy tekstilajipiirteisiin, ja tulosten pohjalta voidaan päätellä, että kirjoittajaan viittaaminen etenkin yksikön 1. persoonalla on olennainen piirre blogissa julkaistavissa verkkokolumneissa.

Asiasanat – Keywords

blogit, henkilöön viittaaminen, semanttiset puhefunktiot, verkkokolumnit

Säilytyspaikka – Depository

Kielten laitos, Fennicum

Muita tietoja – Additional information

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 7

1.1 MAAHANMUUTTOKESKUSTELU JA JUSSI HALLA-AHO 7
1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET 9
1.3 BLOGIT TUTKIMUSKOHTEENA 12

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS 16

2.1 HENKILÖÖN VIITTAAMINEN 16
2.2 KIRJOITTAJAAN JA LUKIJAAN VIITTAAVAT KIELELLISET KEINOT 19
2.3 KIRJOITTAJAAN JA LUKIJAAN VIITTAAVIEN TAPAUSTEN SEMANTTISET PUHEFUNKTIOT 27

3 AINEISTO JA METODIT 32

4 ANALYYSI 38

4.1 VIITTAUKSET KIRJOITTAJAAN 38
4.1.1 Assertiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset 40
4.1.2 Direktiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset 44
4.1.3 Ekspressiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset 45
4.1.4 Kooperatiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset 52
4.1.5 Poeettiset kirjoittajaan viittaavat tapaukset 54
4.2 VIITTAUKSET KIRJOITTAJAAN JA LUKIJAAN 57
4.2.1 Assertiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset 59
4.2.2 Direktiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset 60
4.2.3 Ekspressiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset 60
4.2.4 Kooperatiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset 62
4.2.5 Poeettiset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset 65
4.3 VIITTAUKSET LUKIJAAN 66
4.3.1 Direktiiviset lukijaan viittaavat tapaukset 68
4.3.2 Ekspressiiviset lukijaan viittaavat tapaukset 70
4.3.3 Kooperatiiviset lukijaan viittaavat tapaukset 71
4.3.4 Poeettiset lukijaan viittaavat tapaukset 72

5 POHDINTA 74

LÄHTEET 81

1 JOHDANTO

1.1 Maahanmuuttokeskustelu ja Jussi Halla-aho

Suomessa maahanmuuttokeskustelua ovat 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä vauhdittaneet muun muassa taloudellinen taantuma, joka on johtanut laajoihin irtisanomisiin ja lomautuksiin, sekä väestön ikääntyminen, joka puolestaan aiheuttaa työvoimapulaa. Työllisyystilanteen lisäksi myös oleskeluluvista on keskusteltu kiivaasti – kimmokkeena on ollut kaksi yksittäistapausta: joulukuussa 2009 tapahtunut Sellon ampumavälikohtaus, jossa ulkomaalaistaustainen Ibrahim Shkupolli ampui viisi ihmistä ja lopuksi itsensä (Yle 2009), sekä egyptiläinen isoäiti Eveline Fadayel, jonka kielteisestä oleskelulupapäätöksestä väiteltiin oikeudessa (Oksanen 2009; Yle 2011b).

Toimittajien ja kansalaisten lisäksi myös kansanedustajat ovat alkaneet puhua aiheesta laajemmin, ja maahanmuutto olikin yksi aihealue vuoden 2011 eduskuntavaaleissa, joissa Perussuomalaiset saivat vaalivoiton. Ennen vaaleja, kesällä 2010, kolmetoista perussuomalaisten eduskuntavaaliehdokasta julkisti manifestinsa, jossa vaaditaan nykyistä kireämpää maahanmuuttopolitiikkaa, ja perussuomalaisten nuorten puheenjohtaja Vesa-Matti Saarakkala totesi, että muutkin puolueet joutuvat ottamaan aiheeseen kantaa (STT 2010). Yksi manifestin allekirjoittaneista ja maahanmuuttokeskusteluun osallistujista on Jussi Halla-aho.

Tutkielmani idea lähti liikkeelle siitä, kun maahanmuuttokeskustelua seuratessani törmäsin yhä useammassa yhteydessä nimeen Jussi Halla-aho. Hänestä kirjoitetaan uutisissa ja pääkirjoituksissa, kolumneissa ja blogeissa sekä internetin keskustelupalstoilla. Alkoi vaikuttaa siltä, että aina kun keskustellaan maahanmuutosta tai mielipiteistä, Halla-aho nousee jossain vaiheessa esille – jopa vuoden 2012 presidentinvaalien vaalitentissä. Niinpä päätin ottaa selvää siitä, kuka Halla-aho on ja millaisia ovat hänen kirjoituksensa, joista kohistaan niin paljon. Kielitieteilijänä minua alkoi kiinnostaa etenkin se, että kun Halla-aho on esillä mediassa, niin miten näkyvä hän on omissa teksteissään.

Halla-aho tunnetaan kovasta maahanmuuttopolitiikan ja monikulttuurisuuden kritiikistä sekä Scripta-blogistaan[1], jonka kautta hän tuli julkisuuteen. Halla-ahon kotisivuilta[2] selviää, että hän on koulutukseltaan filosofian tohtori: hän opiskeli Helsingin yliopistossa pääaineenaan venäjän kieltä (1995–2000), työskenteli jatko-opiskeluaikana tutkijana ja muinaiskirkkoslaavin tuntiopettajana Slavistiikan ja baltologian laitoksella

[1] http://www.halla-aho.com/scripta/
[2] http://jussi.halla-aho.com/

(2000–2006) ja on laatinut ukraina–suomi-sanakirjaa kääntäjä Juri Zubin kanssa (vuodesta 2007 alkaen).

Halla-aho perusti Scripta – Kirjoituksia uppoavasta Lännestä -bloginsa keväällä 2005. Aiemmin Halla-aho kirjoitti tekstejä kotisivuilleen, joten Scriptalla oli jo valmiiksi lukijakunta, joka kasvoi vuodessa kymmenkertaiseksi. (Halla-aho 2006.) Halla-aho kertoo, että blogi on hänen julkaisukanavansa, jonka kirjoituksissa käsitellään maahanmuuttopolitiikan ja monikulttuurisuuden käytännöllisiä ja periaatteellisia ongelmia (Halla-aho 2008b). Lisäksi Halla-aho kirjoittaa muun muassa vanhemmuudesta ja ajankohtaisista asioista sekä lainsäädännöstä ja ilmaisunvapaudesta. Halla-aho kokosi vuosina 2005–2008 julkaistuista kirjoituksistaan omakustanneteoksen, jonka tuhannen kappaleen painos myytiin loppuun kolmessa vuorokaudessa (Iltalehti 2009).

Halla-aho kertoo kotisivuillaan[3] olevansa verkkokolumnisti. Scriptan kirjoituksissa onkin nähtävillä kolumnin piirteitä. Kolumnihan on journalistin tai toimituksen ulkopuolisen henkilön usein persoonallinen kannanotto johonkin – yhteiskunnalliseen – asiaan (Kuutti & Puro 1998: 79). Halla-ahon kirjoituksissa yhdistyvät vaikuttamaan pyrkivä tekstilaji sekä poliittiset aiheet, minkä takia ne voidaan lukea osaksi poliittista viestintää. Vaikka Halla-aho kirjoittaa blogissaan poliittisista aiheista, hän ei blogin syntyaikaan kuitenkaan kuulunut mihinkään poliittiseen puolueeseen. Kansalaislähtöistä verkkopolitiikkaa käsittelevässä Politiikka-lehden teemanumerossa Häyhtiö (2008: 1, 3) toteaakin, että internetiä voivat hyödyntää poliittisesti lukuisat eri toimijat, myös yksittäiset kansalaiset, ja esiin nostetut aiheet eivät kumpua puoluepoliittisista kiistoista tai ideologioista vaan yksilö nostaa asialistalle itse valitsemiaan arkitodellisuuden epäkohtia ja asiakysymyksiä.

Syksyllä 2009 Halla-aho tuomittiin sakkoihin uskonrauhan rikkomisesta. Syyte tuli Halla-ahon blogissa olevasta kirjoituksen kohdasta, jossa islam liitettiin pedofiliaan. Oikeudessa Halla-aho kertoi, että tekstin tarkoituksena oli käsitellä sarkastisesti sananvapautta ja syyttäjä oli asiattomasti irrottanut tekstinpätkät asiayhteydestä. Halla-ahoa syytettiin myös kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, mutta syyte hylättiin: syyttäjä viittasi Halla-ahon kirjoituksen kohtaan, jossa kerrottiin, että muun muassa verovaroilla loisiminen olisi ehkä somalien geneettinen piirre. (Paakkanen 2009.)

Blogin pitämisen lisäksi Halla-aho on poliittinen vaikuttaja. Hänet valittiin syksyllä 2008 Helsingin kaupunginvaltuustoon sitoutumattomana Perussuomalaisten ehdokkaana (Sauvala 2008.). 4.3.2010 julkaistussa tiedotteessaan[4] Halla-aho ilmoitti asettu-

[3] http://jussi.halla-aho.com/
[4] Erillinen tiedote Halla-ahon blogissa (http://www.halla-aho.com/scripta/eduskuntavaalitiedote1.html).

vansa seuraavissa eduskuntavaaleissa Perussuomalaisten ehdokkaaksi Helsingin vaalipiirissä. Eduskuntavaalien aikaan Halla-ahon kirjoittaminen keskittyi erillisille vaalisivuille, minkä lisäksi hän kampanjoi lehdissä, televisiossa ja internetissä sekä perussuomalaisten vaalitapahtumissa[5]. Keväällä 2011 Halla-aho valittiin kansanedustajaksi 15 074 äänellä, ja hän sai kuudenneksi eniten ääniä koko maassa ja toiseksi eniten ääniä Helsingin vaalipiirissä (Yle 2011a).

Kunnallisvaaleista Halla-aho kertoo, että hänellä ei ollut ”mainittavaa vaalikampanjaa” ja että hänen tunnettavuutensa perustuu melkein kokonaan internetiin (Halla-aho 2008a). Häyhtiö (2008: 3) kertoo, että internet mahdollistaa sen, että ”kuka tahansa voi murtautua omalla asialistallaan julkisuuden eri tasoille, mikäli ajettavalla asialla on nostetta ja kannatusta myös muiden mielestä”. Scriptan lukijakuntaan liittyy vahvasti Hommaforum-keskustelupalsta[6], jossa keskustellaan muun muassa maahanmuutosta, sananvapaudesta, politiikasta ja ajankohtaisista uutisista. Hommaforum sai alkunsa Scriptan vieraskirjassa: Halla-aho kertoo, että vieraskirjasta ”tuli maahanmuuttokriittisen verkkokansan keskeinen keskustelu-, linkki- ja uutisfoorumi”, mutta se ei tekniikaltaan sopinut keskustelupalstaksi[7].

1.2 Tutkimuskysymykset

Blogit ovat kolumnien tapaan lähtökohdiltaan hyvin kirjoittajakeskeisiä. Tältä pohjalta tuntui luontevalta, että tutkimukseni liittyy siihen, miten kirjoittaja näkyy Scriptan verkkokolumneissa. Kirjoittajan näkyvyyttä voidaan pohtia suhteessa tekstilajiin: Esimerkiksi mielipidekirjoituksissa ja päiväkirjoissa käytetään usein yksikön 1. persoonaa, jolloin korostuvat subjektiivisuus – kirjoittajan henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset (esimerkki 1). Sen sijaan asiateksteissä pyritään objektiivisuuteen välttämällä 1. persoonan muotoja. Asiateksteissä käytetään usein passiivia, jolloin etualalle nousee käsiteltävä asia eikä tekijä (esimerkki 2). Asiateksteissä on yleistä myös 3. persoonan käyttö, jolloin asioita kuvataan ulkopuolisin silmin (esimerkki 3).

(1) Olen usein, enkä suinkaan ainoana, arvostellut mediaa – –. (Scripta 266[8])

---

[5] http://halla-aho.com/
[6] http://cms.hommaforum.org/index.php
[7] http://www.halla-aho.com/scripta/vieraskirja.html
[8] Otsikon lisäksi Halla-aho on merkinnyt blogissaan olevat kirjoitukset järjestysnumerolla – pienin on vanhin ja suurin uusin kirjoitus. Yhtenäisyyden vuoksi käytän aineistooni viitatessani samaa numerointia. Tällä tavalla merkityt ja juoksevalla numeroinnilla olevat esimerkit ovat peräisin aineistostani.

(2) Turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäinen kasvu vuonna 2008 on aiheuttanut sen, että jo jäihin pantuja vastaanottokeskuksia availlaan ja uusia perustetaan. (Scripta 229)

(3) Maahanmuuttokriittiset eivät vastusta maahanmuuttoa vaan suhtautuvat siihen kriittisesti. He tunnistavat maahanmuuton eri tyypit – –. (Scripta 270)

Kirjoittajan lisäksi halusin ottaa mukaan myös lukijan. Halla-aholla on laaja lukijakunta, joka on ollut Hommaforumin myötä esillä mediassa. Lisäksi Halla-aho keskustelee lukijoidensa kanssa Hommaforumilla. Tämän takia tahdoin selvittää, miten lukija näkyy Scriptan verkkokolumneissa ja miten teksteissä huomioidaan lukija. Kun kirjoittaja viittaa lukijaan, lukijan on helpompi tuntea olevansa osa vuorovaikutusprosessia, mikä lisää tekstin vaikutusta ja pitää yllä lukijan kiinnostusta blogiin. Esimerkiksi lukija saattaa lukea linkin takana olevan tekstin todennäköisemmin tilanteessa, jossa lukijaa kehotetaan suoraan lukemaan teksti (esimerkki 4), kuin tilanteessa, jossa tekstin ilmaistaan olevan luettavissa tietyllä internetsivulla (esimerkki 5).

(4) (Ennen kuin alat huutaa, käy tutustumassa suvaitsevaisten naisten ajatuksiin kirjoituksen Itsenäisyyspäivä[9] jälkiosassa.) (Scripta 129)

(5) Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnan huomenna, tiistaina käsiteltävään esitykseen voi tutustua täällä. (Scripta 229)

Kirjoittajaan ja lukijaan voidaan viitata myös samanaikaisesti. Tällöin kirjoittajasta ja lukijasta muodostetaan ryhmä, mikä luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, ryhmähenkeä. Esimerkiksi lainaukseen johdattelevassa virkkeessä monikon 1. persoonalla rakennetaan yhteistoimintaa (esimerkki 6). Vaikutus on erilainen, jos vastaavanlaisessa tilanteessa käytetään eksistentiaalilausetta (esimerkki 7). Halla-ahon ja hänen lukijoidensa muodostamaan ryhmään viitataan mediassa muun muassa termillä *halla-aholaiset*, joten on kiinnostavaa selvittää, millaisena joukko näyttäytyy Scriptan verkkokolumneissa.

(6) Palaamme nykyisen vähemmistövaltuutetun, Johanna Suurpään, kansantaloudelliseen profetiaan, joka julkaistiin Helsingin Sanomissa 21.4.1991: (Scripta 253)

(7) Alla Hesarin ja Iltalehden versiot samasta, STT:n välittämästä uutisesta: (Scripta 73)

[9] Aineistossa olevat linkit on merkitty esimerkkeihin alleviivauksilla silloin, kun linkin näkymisellä on merkitystä esimerkin ymmärtämisessä.

Tarkoitukseni on siis tutkia sitä, miten kirjoittaja ja lukija[10] näkyvät Scriptan verkkokolumneissa. Aluksi tutkin aineistoa kieliopillisella tasolla, sillä tarkastelen kielellisiä keinoja, joilla viitataan kirjoittajaan ja lukijaan joko yhdessä tai erikseen. Ensinnäkin mukana on suoria, eksplisiittisesti kirjoittajaan ja lukijaan viittaavia keinoja, kuten 1. ja 2. persoona. Toiseksi mukana on epäsuoria, implisiittisesti kirjoittajaan ja lukijaan viittaavia tapoja, kuten nollapersoona ja passiivi. Tutkimuksessani on mukana sekä suoria että epäsuoria tapoja, koska muun muassa Pällin (2003: 67) mukaan epäsuora viittaus voidaan aina nähdä puhujan valintana, jos esimerkiksi puhujan minä olisi esitettävissä myös suorasti. Esimerkiksi yksikön 1. persoona korostaa kirjoittajan henkilökohtaista mielipidettä (esimerkki 8), kun taas nollapersoona esittää mielipiteen mahdollisimman yleisenä, jolloin lukijan on helpompi yhtyä siihen (esimerkki 9).

(8) Mielestäni on hassua, että vaikka maahanmuutossa kovasti korostetaan humaaneja ja humanitaarisia aspekteja, maahanmuuttajilla tuntuu useimmille maahanmuuton puolestapuhujille olevan lähinnä välinearvo, joko fetisistinen tai pragmaattinen. (Scripta 209)

(9) On ihmeellistä, että avoimia rajoja ja tuottamattoman väestön maahanvyöryä kannattavat kiihkeimmin ne, jotka verorahoitteisten tulonsiirtojen saajina tulevat kärsimään hyvinvointivaltion romahduksesta kaikkein eniten, so. vihervasemmistolaiset kiljupunkkarit sekä akateeminen sektori. (Scripta 88)

Kieliopillisen tason lisäksi tarkastelen kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien tapausten toiminnallista tasoa, sillä keskityn siihen, mitä viittauksilla tehdään ja missä yhteyksissä viittauksia käytetään. Tässä hyödynnän Larjavaaran (2007) semanttisten puhefunktioiden luokitusta. Tämän pohjalta saan muodostettua kokonaiskuvan kirjoittajasta ja lukijasta ja siitä, mikä on heidän suhteensa toisiinsa: Näyttäytyykö kirjoittaja kuvailijana ja kertojana, käskijänä ja kehottajana, asenteiden ilmaisijana, yhteisöllisyyden luojana vai huvittajana? Luodaanko kirjoittajan ja lukijan välille yhteyttä vai onko lukija vain tiedon vastaanottaja ja vaikuttamisen kohde? Miten lukijaa ylipäänsä huomioidaan?

Lopuksi tarkastelen aineistoa kvantitatiivisesti laskemalla kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien tapausten määrät: Lasken viittaukset viittauskeinoittain ja teksteittäin, jolloin saan selville, käytetäänkö jotakin keinoa enemmän kuin toista ja millaisia eroja aineiston tekstien välillä on. Tämän kautta saadaan selville se, miten kirjoittaja on valinnut asiansa esitettäväksi ja kuinka kirjoittajakeskeisiä tekstit ovat. Lasken viittaukset myös puhefunktioittain, jolloin saan selville, millaisia eroja viittauskeinojen käytössä on.

[10] Käytän jatkossa termejä kirjoittaja ja lukija, kun viittaan omaan tutkimukseeni ja aineistooni. Sen sijaan useissa käyttämissäni lähteissä vastaavia termejä ovat puhuja ja puhuteltava (tai kuulija).

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1) **Millaisin kielellisin keinoin teksteissä viitataan kirjoittajaan ja lukijaan?**
2) **Millaisissa semanttisissa puhefunktioissa viittauksia käytetään?**
3) **Kuinka paljon teksteissä on erilaisia viittauksia kirjoittajaan ja lukijaan?**

Laajempana teoreettisena viitekehyksenä työssäni on henkilöön viittaaminen (luku 2.1). Teoriaosuuteen kuuluvat myös kielelliset keinot, joilla viitataan kirjoittajaan ja lukijaan (luku 2.2), ja Larjavaaran semanttiset puhefunktiot (luku 2.3). Koska Halla-ahon verkkokolumnien julkaisupaikka on blogi, kerron yleisesti myös blogeista ja blogitutkimuksesta (luku 1.3). Tutkimuksessani en käsittele sitä, missä määrin Halla-ahon tekstit ovat blogitekstejä ja missä määrin verkkokolumneja, koska se veisi työtäni genretutkimuksen suuntaan. Viittaan tekstilajeihin silloin, kun ne liittyvät esimerkiksi jonkin kielellisen keinon käyttöön ja kun teen yhteenvetoa pohdinnassa.

Aineistona minulla on 24 verkkokolumnia, joissa käsitellään maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia (luku 3). Aineistoa analysoidessani käytän sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää (luku 3). Analyysiluvut on jaettu viittauskohteen mukaan: kirjoittajaan viittaavat tapaukset (luku 4.1), kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavat tapaukset (luku 4.2) ja lukijaan viittaavat tapaukset (luku 4.3). Kunkin analyysiluvun alussa tarkastelen tapauksia taulukoiden kautta. Taulukoiden lisäksi nostan esille tekstejä, joissa viittauskeinoja on käytetty erityisen paljon, jotta lukija saa kuvan siitä, minkälaisissa teksteissä viittauskeinot esiintyvät. Analyysilukujen alaluvut on jaoteltu semanttisten puhefunktioiden mukaan, jotta viittauskeinojen käyttöä voidaan tarkastella rinnakkain. Tutkimuksen lopussa teen yhteenvedon tutkimuksen tuloksista, pohdin saatuja tuloksia ja niiden merkitystä sekä arvioin tutkimukseni onnistumista ja nostan esille muutaman jatkotutkimusaiheen (luku 5).

1.3 Blogit tutkimuskohteena

Blogi on usein muokattu verkkosivu, jossa päivätyt merkinnät on listattu käänteisessä kronologisessa järjestyksessä. Blogit muistuttavat henkilökohtaisia kotisivuja ja joidenkin mielestä blogit ovat tulleet niiden tilalle: molemmat ovat tyypillisesti yhden henkilön luomia ja ylläpitämiä ja molempien sisältö keskittyy yksilöön tai hänen kiinnostuksenkohteisiinsa. (Herring ym. 2004: 1–2.) Näin on myös Halla-ahon blogissa, sillä Hal-

la-aho on Scriptan ainoa ylläpitäjä ja ennen Scriptaa Halla-aho julkaisi verkkokolumnejaan omilla kotisivuillaan.

Halla-ahon blogin verkkokolumnit tekee mielenkiintoiseksi se, että ne julkaistaan kirjoittajan omassa blogissa eikä esimerkiksi sanomalehdessä tai jonkin poliittisen puolueen internetsivuilla. Halla-aho voi nimittäin itse päättää, mistä ja miten hän kirjoittaa. Haverinen (2009: 4) toteaakin, että blogin käyttö on askel kohti vapaamuotoisempaa viestintää: blogilla ei ole ulkoapäin asetettuja normeja eikä taloudellisia, sisällöllisiä tai tilaan liittyviä rajoituksia. Bloodin (2000) mukaan blogi tarjoaa mahdollisuuden haastaa mediayhtiöiden ja viranomaisten esittämien faktojen todenmukaisuuden esimerkiksi tarjoamalla aiheesta lisätietoja sekä oikaisemalla virheellisiä päätelmiä ja yksityiskohtia.

Ensimmäiset blogit – alkuperäiseltä nimeltään weblogit – syntyivät 1990-luvun puolivälissä. Niiden määrä alkoi lisääntyä räjähdysmäisesti 1999, jolloin julkaistiin useita ilmaisia verkkopohjaisia työkaluja, joilla voi luoda oman blogin nopeasti ja helposti. (Blood 2000.) Lintulahden (2006: 40) mukaan blogien sisältö ja tarkoitus ”vaihtelevat teinien päiväkirjoista journalistisiin uutisiin, pienten yhteisöjen keskusteluista yritysten markkinointiviestintään ja tutkijoiden tutkimusta tukevasta sisällöstä fiktioon”. Blogeja käytetään myös poliittisen vaikuttamisen välineenä. Lehden (2011) mukaan poliitikkojen blogeista on tullut tärkeä julkisen keskustelun kanava sekä vaalikampanjan väline – poliitikot itsekin pitävät blogia merkityksellisenä kommunikointiväylänä.

Monet nykyisistä blogeista seuraavat ensimmäisten blogien mukaista tyyliä: Blogeissa on linkkejä ajankohtaisiin uutisiin tai vähemmän tunnettuihin verkkosivustoihin, jotka ovat kirjoittajan mielestä mainitsemisenarvoisia. Niiden yhteydessä on lähes aina kirjoittajan kommentointia. Sen lisäksi blogissa voidaan arvioida linkin sisällön oikeellisuutta tai lisätä siihen kannanotto tai eriävä mielipide. Sävyltään kommentointi on tyypillisesti väheksyvää ja joskus sarkastista. (Blood 2000.) Halla-ahon blogi muistuttaa juuri tätä perinteistä tyyliä, sillä Scriptan tekstit alkavat usein viittauksella uutiseen tai muuhun ajankohtaiseen tekstiin, joka toimii esimerkkinä käsiteltävästä aiheesta. Tämän jälkeen tekstissä vuorottelevat Halla-ahon oma pohdinta ja lainaukset.

Blood kertoo, että perinteisten blogien lisäksi alkoi ilmestyä lyhytmuotoisia päiväkirjoja, joissa blogin kirjoittaja on näkyvämpi: blogissa selostetaan kirjoittajan elämäntapahtumia ja saatetaan pohdiskella lyhyesti jotakin asiaa. Tällaisia blogeja päivitetään usein monta kertaa päivässä ja ne sisältävät linkkejä toisten blogeihin. (Blood 2000.) Scriptan joissakin teksteissä on tällaisten blogien piirteitä – etenkin vanhemmuutta käsittelevissä teksteissä. Halla-aho ei kuitenkaan päivitä blogiaan päivittäin vaan tekstien julkaisemisen välillä saattaa olla jopa yli kuukausi.

Perinteiset, linkkejä sisältävät blogit toimivat eräänlaisina suodattimina lukijoille, sillä niihin on valittu lukuisista verkkosivuista kaikkein tärkeimmät ja kiehtovimmat sekä tyrmistyttävimmät ja tyhmimmät (Blood 2000). Aineistoni neljää vanhinta tekstiä lukuun ottamatta kaikissa on linkki. Halla-aho viittaa kirjoituksissaan muun muassa uutissivustoihin, oman bloginsa aiempiin teksteihin sekä virastojen kotisivuille. Pääasiassa linkin takana on blogissa käsiteltävä teksti kokonaisuudessaan, alkuperäisessä kontekstissa. Joissakin tapauksissa linkin takana oleva teksti toimii esimerkkinä tai perusteluna tai taustoittaa käsiteltävää aihetta.

Blogien sisältöä on usein mahdollista kommentoida. Jos blogissa ei ole tähän suoraa mahdollisuutta, kommentointi voidaan tehdä toisessa blogissa luomalla linkkejä kommentoitavaan sisältöön, mikä johtaa verkostomaiseen keskusteluun. (Lintulahti 2006: 40.) Majavan (2006: 5) mukaan vuorovaikutteisuus on yksi blogin tyypillisistä piirteistä ja blogit mielletäänkin sekä julkaisu- että vuorovaikutusalustaksi. Kansanedustajien blogeja tiedotusopin pro gradu -tutkielmassaan tarkastellut Sillanmikko (2009: 50, 87) osoittaa, että 43 % kansanedustajista on antanut mahdollisuuden kirjoittaa merkintöjä; suurimmassa osassa blogeista vuorovaikutteisuus ei kuitenkaan toteudu, ja pohdinnassaan hän toteaa, että ”*vain* reilut 40 prosenttia” kansanedustajista sallii merkinnät. Scriptan lukijat pystyivät ennen jättämään kommenttinsa vieraskirjaan, ja nykyään kommentointi tapahtuu Hommaforumilla, jossa Halla-ahon kirjoituksille on oma keskusteluketjunsa.

Blogeja genretutkimuksen näkökulmasta tutkineet Herring ym. (2004) jakavat blogit käyttötarkoituksen mukaan. Tutkimuksessaan heillä on mukana Bloodin kuvailemat filtteri (*filter*), joka sisältää sekä linkkejä että kommentteja, ja henkilökohtainen päiväkirja (*personal journal*), jossa raportoidaan kirjoittajan elämää ja ajatuksia. Näiden lisäksi tutkimuksessa on kolme muuta kategoriaa: K-logit (*k-logs*) on tarkoitettu tietyn yhteisön käyttöön ja niiden tarkoituksena on jakaa tietoa. Sekalainen tarkoitus (*mixed blog*) -ryhmään kuuluvissa blogeissa yhdistyy useampi edellä mainituista tavoitteista. Muihin (*other*) luetaan blogit, jotka palvelevat sekalaisia, muita tarkoituksia – blogi saattaa esimerkiksi koostua pelkästään kirjoittajan tekemistä runoista tai toimii keskustelualustana kahdelle tai useammalle kirjoittajalle.

Blogitutkimusta tehdään luonnollisesti runsaasti englanninkielisenä ja englanninkielisistä blogeista, koska englannin kielen käyttäjiä on enemmän kuin suomen kielen. Blogien jaottelu alagenreiksi pohjautuu useissa suomalaisissa tutkimuksissa Herringin ym. (2004) käyttämään luokitteluun, mutta suomalaistenkin tekemiä jaotteluita löytyy. Esimerkiksi verkkoproosaa käsittelevässä väitöskirjassaan Niemi-Pynttäri (2007: 95)

listaa blogin alalajeiksi muun muassa lyriikkablogin, verkkopäiväkirjan ja muistelmat sekä jatkokertomuksen, kolumnin ja pakinan. Näiden lisäksi hän jakaa blogit tyylilajien mukaan: blogi voi olla esimerkiksi satiirinen, humoristinen, romanttinen, melankolinen tai aforistinen.

Yksi esimerkki blogitutkimuksesta on Haverisen (2009) suomen kielen pro gradu -tutkielma, jossa hän tarkastelee kansanedustajaehdokkaiden julkisuuskuvan rakentumista neljän ehdokkaan blogeissa. Haverisen tuloksena on, että ehdokkaiden julkisuuskuvat eroavat toisistaan. Esimerkiksi Vanhasen blogissa korostuu pääministerirooli sekä poliittiset aiheet ja hänen viestintänsä on korrektia ja melko varovaista; Soinin blogissa korostuu kyllä hänen asemansa Perussuomalaisten puheenjohtajana, mutta blogin kieli on vapaamuotoista ja kuvallista. Vanhasesta lukijalle jää hieman etäinen vaikutelma, kun taas Soini yksilöi ihmiset paremmin kuin Vanhanen, ja Soinin blogissa on selvästi yritystä vuorovaikutukseen lukijoiden kanssa. Haverinen toteaa, että yhteistä julkisuuskuville on se, että kaikki ehdokkaat rakentavat kuitenkin jossain määrin kuvaa siitä, että he ovat tavallisia ihmisiä. Lisäksi ehdokkaat rakentavat tekstissä todellisuutta, jonka lukija ottaa vastaan ilman kommentoinnin mahdollisuutta eli ne eivät toimi todellisen vuorovaikutuksen välineinä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Henkilöön viittaaminen

Henkilöön viittaamisella tarkoitetaan keinoja, joilla puhe liitetään läsnä oleviin henkilöihin. Henkilöön viittaamiseen kuuluvat tapaukset, joissa puhuja viittaa suoraan tai epäsuoraan joko itseensä tai kuulijaan. Suoraa viittausta kuulijaan eli puheen kohdistamista tälle kutsutaan puhutteluksi. Kun puhuttelu tai suora itseensä viittaaminen puuttuu, kyse on epäsuorasta viittaamisesta tai viittaamisen välttämisestä. (Seppänen 1989: 200.) Henkilöön viittaamiseen voidaan sisällyttää myös viittaaminen sellaisiin ihmisiin, jotka eivät ole puhetilanteessa läsnä, esimerkiksi nimellä (esimerkki 10), substantiivilla tai pronominilla (esimerkki 11). Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin puhetilanteen henkilökontekstiin, johon Larjavaara (2007: 42) sisällyttää kirjoittajan ja lukijan eli viestin lähettäjän ja vastaanottajan.

(10) Presidenttinä on Tarja Halonen. (Scripta 130)

(11) Ei muiden oppilaiden pidä kärsiä siitä, jos joku ei osaa suomea. (Scripta 157)

Suoralla viittauksella tarkoitetaan tapauksia, joissa henkilöön viitataan esimerkiksi nimellä, persoonapronominilla tai verbien persoonapäätteillä tai henkilöä tarkoittavalla substantiivilla (esimerkki 12). Epäsuora viittaus tarkoittaa epäspesifiin tai vain kontekstista pääteltävään tekijään tai kokijaan viittaamista esimerkiksi passiivilla tai nollapersoonalla (esimerkki 13). (Seilonen 2013: 40.)

(12) Uudempia lukijoitani kehoitan tutustumaan vanhempaan kirjoitukseeni Miten soveltaa opittua. (Scripta 97)

(13) [0:n] On ihan pakko kirjoittaa muutama sana. (Scripta 66)

Suoraan ja epäsuoraan viittaamiseen liittyvät referenssin ja spesifiyden käsitteet. Ison suomen kieliopin (2004: 1350) mukaan substantiivilauseke (NP) on tyypillisesti viittaava eli referentiaalinen: puhuja viittaa NP:llä johonkin todelliseen tai kuviteltuun entiteettiin, NP:n tarkoitteeseen. Perinteisessä kielenkuvauksessa referenssin jaottelu on

seuraava (Larjavaara 2007: 232): spesifinen referenssi (***Joose*** *pyörtyi*[11]), epäspesifinen referenssi (***Joku*** *voi pyörtyä*) ja geneerinen referenssi (***Kissat*** *ovat petoeläimiä*).

Edellä olleet suoran viittauksen esimerkit ovat spesifejä, sillä niiden tarkoite on selkeästi näkyvissä ja tiedossa oleva. Larjavaaran (2007: 240) mukaan epäspesifisen referenssin tarkoite saattaa myös olla tiedossa oleva, mutta puhuja ei voi tai halua erottaa sitä spesifiksi (esimerkiksi *Pihalla on auto*). Seilonen (2013: 41) sen sijaan havainnollistaa, että vaikka ilmaus viittaisi epäspesifiin tarkoitteeseen (*jos juoksee, niin ehtii*), viittauksen tarkoite saattaa tilannekontekstissa muuttua spesifiksi ('jos juokset, niin ehdit juuri lähdössä olevaan bussiin'). Näin epäsuorat viittaukset voidaan luokitella epäspesifeiksi, sillä niiden tarkoite selviää ainoastaan kontekstin kautta. Larjavaaran luokittelussa geneeriseen referenssiin voi lukea geneeriset ilmaukset (*Jos ei pukeudu lämpimästi, ulkona paleltuu*), joita esitellään luvussa 2.2.

Henkilöön viittaamisen tutkimuksessa käytetään myös käsitteitä eksplisiittinen ja implisiittinen. Kieliopilliselta kannalta eksplisiittisiksi viittauksiksi lasketaan muun muassa 1. persoona ja passiivi, sillä niillä on eksplisiittinen merkki, verbin persoonapääte. Sen sijaan nollapersoona on implisiittinen. (Helasvuo 2008: 187; Seilonen 2013: 40.) Helasvuon (2008: 186–187) mukaan referenssiin liittyvä tutkimus on keskittynyt muotoihin, jotka ovat luonteeltaan implisiittisiä (kuten nollapersoona) tai eksplisiittisiä mutta epäspesifejä (kuten passiivi), kun taas eksplisiittiset tapaukset ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Henkilöön viittaamista on tarkastellut monipuolisesti Seppänen (1989), joka tutkimuksessaan tarkastelee miestenvälisessä keskustelussa olevia henkilöviittauksia. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten suora ja epäsuora viittaaminen vaihtelevat keskustelussa, kuinka paljon kumpaakin esiintyy ja millaisissa tilanteissa. Tutkimuksessa on laskettu erikseen viittaukset puhujaan ja kuulijaan sekä viittaukset, joihin puhuja sisällyttää sekä itsensä että kuulijaan. Kunkin kohdalla on laskettu vielä erikseen suorat ja epäsuorat viittaukset. Tutkimuksessa yhdistyvät siis kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen menetelmä.

Seppäsen (1989: 202–203, 206–210) tuloksena on, että miespuhuja viittaa itseensä pääasiassa suoraan 1. persoonan kautta. Arkaluontoisista asioista puhuttaessa puhuja viittaa itseensä epäsuorasti nollapersoonalla[12], joka useimmiten korvaa yksikön 1. persoonan. Jos puhuja viittaa itseensä epäsuorasti passiivilla, se korvaa monikon 1. persoonan. Passiivi esiintyy yleensä puhujan kertomuksissa, joihin sisältyy puhujan lisäksi

[11] Lähteiden lainaamisen yhteydessä olevat kursivoidut esimerkit ovat pääsääntöisesti peräisin lähteistä.
[12] Seppänen (1989) käyttää nollapersoonasta nimitystä geneerinen 3. persoona.

muita henkilöitä, muttei kuulija. Puhujaan ja kuulijaan yhdessä viittaavista tapauksista yli puolessa tapauksista on monikon 1. persoona. Sitä korvaamassa on käytetty passiivia ja nollapersoonaa. Kuulijaan miehet viittaavat pääasiallisesti suoraan 2. persoonalla. Kun kuulijaan viitataan epäsuorasti nollapersoonalla, kohteita on tavallisesti yksi. Kun nollapersoona korvaa monikon 1. persoonan, se esiintyy modaaliverbin sisältävissä sanonnoissa. Muuten se esiintyy kuulijan kasvoja uhkaavissa akteissa, kuten eriävän mielipiteen ilmaisemisessa.

Toinen esimerkki tutkimusmenetelmiä yhdistävästä metodista on Heikkisen ja Lounelan (2009) soveltava tutkimus, jossa he tarkastelevat presidenttien uudenvuodenpuheissa olevia eksplisiittisiä minä-viittauksia. He aloittavat kvantitatiivisesta analyysista, jossa he osoittavat, että minä-viittausten yleisyyteen vaikuttavat puhuja ja puheenaihe. Tämän jälkeen he siirtyvät kvalitatiiviseen analyysiin, jossa he jaottelevat minäviittaukset niiden merkitystehtävien mukaan. Analyysin perusteella he löysivät minäviittauksille seuraavanlaisia tehtäviä: Minä-viittauksilla tuodaan esiin se, että presidentti on ”tavallinen ihminen” henkilöhistorioineen ja mentaalisine toimintoineen (*Olen oleskellut nuoruudessani urheilukentällä*; *Tunnustan hämmentyneeni*). Niiden avulla korostetaan sitä, että presidentti on presidenttiyksilö, mutta edustaa samalla presidenttiinstituutiota (*Kiitän kaikkia niitä kansalaisia*; *valtiovierailut, jotka tein vaimoni kanssa*). Lisäksi minä-viittauksilla rakennetaan puheelle kaari sekä roolit puhujalle ja kuulijoille metatekstuaalisilla ja intertekstuaalisilla minä-valinnoilla (*Lopuksi kiinnitän huomiota*; *Myöhemmissä puheissani olen toistanut nämä arvioinnit*).

Henkilöön viittaamista on tutkinut myös Pälli (2003: 31), joka väitöskirjassaan selvittää, miten ja millä kielellisillä keinoilla yksilö rakentuu ryhmän jäseneksi tai omasta ryhmästään irtisanoutuvaksi ja omista toimistaan vastuulliseksi subjektiksi. Pällin tutkimuksessa on mukana suoria ja epäsuoria keinoja kuten Seppäsen (1989) tutkimuksessa, mutta niitä lähestytään sosiaalisen ryhmän kautta. Pälli tarkastelee ensin yksikön 1. persoonaa eli tapauksia, joissa yksilö konkreettisesti sanoo *minä*: minäviittausten avulla puhuja muun muassa kertoo itsestään, antaa kuvauksia toiminnastaan ja merkitsee mielipiteitä omikseen (Pälli 2003: 63, 93). Epäsuorista tavoista viitata puhujaan Pälli käsittelee passiivia ja nollapersoonaa[13]. Niiden käyttämisen syynä Pälli näkee persoonan välttämisen lisäksi sen, että epäsuoralla viittauksella oma mielipide näytetään mahdollisimman yleisenä, mikä vie huomion yksilöstä ryhmään kuulumiseen. (Pälli 2003: 67, 72.)

[13] Pälli (2005) käyttää nollapersoonasta nimitystä geneerinen 3. persoona.

Omaan ryhmään viitataan muun muassa pronominilla *me*, jonka merkityksessä voidaan nähdä se, että kyseessä on ryhmä, johon yksilö itse kuuluu. Pällin mukaan me-viittaukset luovat toiminnaltaan, ajattelutavaltaan ja näkemyksiltään yhtenäisen kategorian: vaikka puhuja saattaa viitata niin laajaan kategoriaan, ettei ryhmäominaisuutta voida nähdä, kyse on kuitenkin yhteenkuuluvasta kokonaisuudesta. Puhuja ei aina täsmennäkään sitä, keitä ryhmään kuuluu. Tällöin ryhmän voi tulkita aihepiirin perusteella esimerkiksi suomalaisiksi tai tilanteen perusteella esimerkiksi sinuksi ja minuksi. (Pälli 2003: 96, 102–104, 118.)

Henkilöön viittaamisen tutkimuksessa on tarkasteltu etenkin persoonapronomineja ja niiden valinnaisuutta. Suomen kielessä kaikki persoonapronominit ovat valinnaisia, koska persoona voidaan ilmaista pelkästään verbissä olevalla persoonapäätteellä; 1. ja 2. persoona ovat kuitenkin valinnaisempia kuin kolmannen persoonan pronominit (Helasvuo & Laitinen 2006: 173–174). Vastaavasti kun persoonapronomini on genetiivimuotoinen, nomini tai verbin infinitiivimuoto saa vastaavan persoonan omistusliitteen. Tällöin 1. ja 2. persoonan pronominin voi jättää pois. (ISK 2004: 1237.) Nämä valinnat vaikuttavat tekstin merkityksiin, mutta niiden todellisia motiiveja on mahdoton selvittää tekstianalyysilla (Heikkinen & Lounela 2009: 224–225).

Tutkimuksissa on kuitenkin saatu selville, että persoonapronominin käyttäminen – tai poisjättäminen – on yleistä tietyissä konteksteissa. Tutkimukset ovat keskittyneet pitkälti puheessa käytettäviin persoonapronomineihin. Yleiskielessä suositaankin pronominin poisjättämistä, kun taas puhekielessä on yleisempää, että ilmaistaan sekä pronomini että persoonatunnus (Helasvuo & Laitinen 2006: 174). Kelan asiointikeskusteluja tutkinut Lappalainen (2006: 47, 52) selvitti, että pronominia käyttämällä puhuja asettuu sanomansa taakse eli ilmaisee oman mielipiteensä tai perustellun tietämättömyyteensä. Sen sijaan pronomini jätetään pois tilanteissa, joissa on kyse aidosta tietämättömyydestä, jolloin se on keino ottaa välimatkaa ja siten lieventää omaa roolia tietämättömänä. 2. persoonan valinnaisuutta tarkastelleiden Helasvuon ja Laitisen (2006: 180) mukaan puheessa yksikön 2. persoonan pronominia käytetään kuvailevissa kommenteissa ja kysymyksissä, kun taas direktiiveissä se on jätetty pois.

2.2 Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat kielelliset keinot

Tässä tutkimuksessa eksplisiittisistä, spesifeistä keinoista viitata kirjoittajaan ja lukijaan ovat mukana 1. ja 2. persoona. Ison suomen kieliopin mukaan ne viittaavat vuorovaikutustilanteen osapuoliin – puhujaan ja puhuteltavaan – ja ilmenevät persoonapronominin,

persoonapäätteen ja omistusliitteen kautta. Monikossa 1. ja 2. persoonalla viitataan joukkoon, johon puhuja tai puhuteltava kuuluu. (ISK 2004: 706.) Implisiittisistä tavoista mukana ovat nollapersoona ja yksipersoonainen passiivi. Ison suomen kieliopin mukaan nollapersoonan ja passiivin sisältämien lauseiden ilmipanematon jäsen ymmärretään 1. ja 2. persoonan tapaan ihmisviitteiseksi, ja joissakin tilanteissa se voidaan tulkita vuorovaikutustilanteen osapuoliin viittaaviksi. Nollapersoona- ja passiivilauseissa subjekti jää ilmaisematta ja sen viittaussuhde auki, mutta niiden erona on se, että nollapersoona koskee ensisijaisesti yhtä ihmistä ja passiivi useampia ihmisiä. (ISK 2004: 1261, 1284, 1297.)

Tutkimuksessa on mukana myös kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia universaalipronomineja (kuten *kaikki*, *kukin*) sekä lukijaan viittaavia puhuttelusanoja (kuten pronomini *joku*, substantiivi *lukija* ja erisnimet). Useissa tapauksissa niiden referenssin tarkoite on epäspesifi, mutta kontekstin kautta pääteltävissä, ja toisissa tapauksissa tarkoite on hyvinkin spesifi. Seuraavaksi kuvataan jokaista kielellistä keinoa erikseen ja annetaan esimerkkejä niiden käyttötavoista.

Eksplisiittisiä, spesifejä viittauksia kirjoittajaan ovat tapaukset, joissa on yksikön 1. persoonan persoonapronomini, persoonapääte tai omistusliite (esimerkit 14–16). Yksikön 1. persoona on perustyypiltään puhujaviitteinen, mutta sillä on myös toissijainen käyttötapa: tietyissä filosofis-psykologisissa tyyleissä yksikön 1. persoonaa käytetään yleistäen, geneerisesti (Larjavaara 2007: 316–318). Aineistossa ei ole yhtään geneeristä tapausta, joten kaikki aineistossa olevat yksikön 1. persoonan tapaukset viittaavat kirjoittajaan.

(14) Selvennykseksi: **minä** kannatan hyvinvointivaltiota. (Scripta 88)

(15) **Palaan** hetkeksi viime sunnuntain Aamulehden pääkirjoitukseen. (Scripta 46)

(16) Yritän pitää vaaliasiat ulkona näistä **kirjoituksistani** – –. (Scripta 97)

Toinen eksplisiittinen keino viitata kirjoittajaan on monikon 1. persoona, jota ilmaistaan persoonapronominilla, persoonapäätteellä ja omistusliitteellä. Monikon 1. persoona on puhuja- ja useaviitteinen eli se viittaa joukkoon johon puhujan lisäksi kuuluu aina vähintään yksi muu henkilö (Larjavaara 2007: 316–317). Joukko vaihtelee tilanteen mukaan ja se voi kattaa esimerkiksi puhujan ja puhuteltavan, puhujan kansallisen tai poliittisen ryhmän tai ihmiset yleensä (ISK 2004: 706). Monikon 1. persoonaa voi käyttää myös geneerisesti, kuten yksikön 1. persoonaa (Larjavaara 2007: 318–319).

Jos monikon 1. persoona viittaa joukkoon, johon puhujan lisäksi kuuluu myös kuulija, tapausta kutsutaan inklusiiviseksi (*me ei kai olla vielä tavattukaan*); jos monikon 1. persoona viittaa joukkoon, johon ei lueta kuulijaa, tapausta kutsutaan eksklusiiviseksi (Larjavaara 2007: 317). Yksi inklusiivisen viittauksen tyyppi on kirjoittajan monikko (*ryhdymme tarkastelemaan*), jota käytetään etenkin vaikuttamaan pyrkivissä puheissa (Yli-Vakkuri 1986: 99–101). Tässä tutkimuksessa keskitytään inklusiivisiin tapauksiin, joissa monikon 1. persoonalla viitataan kirjoittajan ja lukijan muodostamaan ryhmään. Esimerkissä 17 monikon 1. persoona kattaa kirjoittajan ja lukijan, sillä kyse on tekstissä tapahtuvasta siirtymästä, ja tapauksen voi tulkita ilmaisevan, että ”minä kirjoittajana kerron Turun tapahtumista ja sinä lukija luet siitä”. Eksklusiivisia tapauksia aineistossa ei ole.

(17) **Siirrymme** lopuksi Turkuun. (Scripta 118)

Tarkastelun ulkopuolelle jää esimerkiksi suomalaisiin viittaava monikon 1. persoona, sillä joukkoon kuuluu kirjoittajan ja lukijan lisäksi muitakin ihmisiä (esimerkki 18). Näissä tapauksissa monikon 1. persoonan voi usein korvata maan nimellä (*Suomeen muutti*). Mukana ei ole myöskään tapauksia, joissa monikon 1. persoonaa käytetään geneerisesti. Esimerkki 19 on geneerinen, sillä tekstissä käsitellään yleisesti hyvinvointivaltion ja maahanmuuton suhdetta ja Suomi toimii vain yhtenä hyvinvointivaltion esimerkkinä. Lisäksi ei voi tarkasti sanoa, kuka haluaa, joten asian voisi ilmaista persoonattomastikin (*Tällaisessa järjestelmässä elätettävien osuuden väestöstä on oltava pieni ja stabiili.*).

(18) **Maahamme** muutti viime vuonna 20 000 ihmistä ulkomailta. (Scripta 97)

(19) Jos **haluamme** ylläpitää järjestelmän, jossa kaikki ihmiset - osaamisesta ja työhaluista riippumatta - pidetään hengissä, elätettävien osuus väestöstä on pidettävä pienenä ja stabiilina. (Scripta 88)

Implisiittinen tapa viitata henkilöön on nollapersoona. Iso suomen kielioppi (ISK 2004: 431, 1284) määrittelee nollapersoonan ilmiöksi, jossa lauseesta puuttuu substantiivilauseke tai substantiivilausekkeen tavoin toimiva pronomini- tai numeraalilauseke silloin, kun siinä tarkoitetaan ketä tahansa ihmistä, johon sanottu soveltuu – sanottu koskee usein puhujaa tai puhuteltavaa. Nollapersoona näkyy selvimmillään nollasubjektilauseissa, joista puuttuu subjekti ja joissa verbi on yksikön kolmannessa persoonassa. Nollasubjekti esiintyy etenkin ehtoa ilmaisevissa yhdyslauseissa sekä modaalisiksi tulkittavissa lauseissa.

Tässä tutkimuksessa mukana ovat kirjoittajaan viittaavat nollasubjektilauseet ja kokijalauseet, joissa kokijan tilalla on nolla. Esimerkistä 20 puuttuu genetiivisubjekti, kun taas esimerkeistä 21 ja 22 puuttuu kokija. Nämä ovat tapauksia, joissa ilmaistaan kirjoittajan mentaalista puolta – ajatuksia, tuntemuksia ja asenteita – ja joissa nollan tilalle voi kuvitella yksikön 1. persoonan pronominin (*minun*, *minulle*, *minusta*). Kokijalauseella tarkoitetaan lausetta, jonka alussa on substantiivilauseke, mutta se ei ole subjekti (Hakulinen & Karlsson 1995: 99). Esimerkin 21 alussa on adverbiaalina toimiva lauseenvastike; esimerkissä 22 olevan lauseen alussa ei ole lainkaan substantiivilauseketta. Koska tapauksissa ei ole subjektia, sen paikalle voi asettaa kokijana olevan nollan. Kirjoittajaan viittaaviksi ei siis lasketa subjektin sisältämiä tapauksia, vaikka niissä oleva verbi voisi saadakin kokijan, sillä niissä nollalle ei jää tilaa samalla lailla kuin subjektittomissa lauseissa (esimerkki 23).

(20) Tänään [0:n] **on** melkein **pakko kirjoittaa** jotain, koska päivämäärä on niin harvinainen. (Scripta 181)

(21) Panun esittämiä vaihtoehtoja silmäillessään [0:lle] **tulee** väistämättä **mieleen**, että kun ennustaa kaikki vaihtoehdot, ennustus suurella todennäköisyydellä osuu oikeaan. (Scripta 66)

(22) [0:sta] **Tuntuu erittäin oudolta**, että ministeriön virkamiehen mielestä Suomen on vastaanotettava vastaanottokykyään enemmän turvapaikanhakijoita. (Scripta 223)

(23) Tämä kuulostaa erittäin järkeenkäyvältä. (Scripta 157)

Tässä tutkimuksessa mukana on myös kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaa nollapersoona (esimerkki 24). Kakkuri-Knuuttila (1998: 256) kutsuu esimerkin 24 kaltaisia tapauksia takaukseksi, joka on keino vahvistaa omaa argumentointiaan: takauksella lisätään perustelujen hyväksyttävyyttä viittaamalla terveeseen järkeen. Kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavissa tapauksissa nollan tilalle voi kuvitella monikon 1. persoonan pronominin (*meille*) ja se, mikä on selvää, on usein nähtävissä itse virkkeestä. Nämä tapaukset eivät viittaa pelkästään kirjoittajaan, koska kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa on muun muassa tapaa (esimerkki 21) tai astetta ilmaisevia adverbejä (esimerkki 22), mitkä tekevät niistä subjektiivisia kokemuksia tai arvioita.

(24) [0:lle] **On** kuitenkin **selvää**, että jos maahanmuuttajat tekevät 90 prosenttia kaikista etnisten ryhmien välisistä rikoksista, mutta 100 prosenttia suvaitsevaisuutta lisäävistä ja rikollisuutta vähentävistä kampanjoista kohdistetaan kantaväestöön, rikokset eivät vähene mihinkään. (Scripta 66)

Aineistossa nollapersoonalla viitataan myös muutaman kerran lukijaan (esimerkki 25). Lukijaan viittaavat nollapersoonan tapaukset ovat kaikki lukijaan kohdistuvia direktiivejä. Tätä ilmaistaan muun muassa nesessiivisillä verbeillä, kuten *kannattaa*, ja verbiliitolla *on tehtävä* (ISK 2004: 1578).

(25) Seuraava [0:n] **kannattaa lukea** tarkasti. (Scripta 97)

Tarkastelun ulkopuolelle jäävät tapaukset, joissa nollan viittauskohdetta ei voi tarkasti määritellä (esimerkki 26). Tällöin nollan voi tulkita geneeriseksi eli tapauksessa kuvataan yleistä asiantilaa, jolloin nolla ei viittaa kirjoittajaan tai lukijaan. Tässä tutkimuksessa ei myöskään huomioida tapauksia, joissa nollaksi voi kontekstin kautta tulkita jonkun muun kuin kirjoittajan ja lukijan, esimerkiksi Suomen kansalaisuutta hakevat ihmiset (esimerkki 27).

(26) Thorsin mukaan "maahanmuuttajakäsitettä on laajennettava". Olen eri mieltä. Käsitettä [0:n] **on** pikemminkin **selkeytettävä**, jotta tiedettäisiin, mistä puhutaan, ja jotta thorseilla ei olisi käsitteen nykyisestä sekavuudesta ja venyvyydestä koituvaa mahdollisuutta vaihtaa puheenaihetta kesken lausetta. (Scripta 223)

(27) Lisäksi Suomen kansalaisuuden [0] **saa** helposti ja kohtuullisessa ajassa. Riittää, kun [0] **elää** enemmän tai vähemmän normaalia elämää kuuden vuoden ajan. (Scripta 97)

Toinen tapa viitata epäspesifiin henkilöön on yksipersoonainen passiivi. Isossa suomen kieliopissa yksipersoonainen passiivilause määritellään lauseeksi, jossa ei ole ilmisubjektia ja jonka finiittiverbi on passiivimuodossa. Tekijän tai muun keskeisen osallistujan identiteetti jää tällöin auki, mutta se on pääteltävissä kontekstista. Passiivilla viitataan muun muassa puhetilanteen osapuoliin, puhujaan ja puhuteltavaan. (ISK 2004: 1254–1255, 1265.) Tässä tutkimuksessa mukana ovat ensinnäkin kirjoittajaan viittaavat tapaukset. Näistä valtaosa sisältää kommunikaatioverbin (esimerkit 28–29).

(28) Sivuseikkana **mainittakoon**, että henkilökohtaisen havaintoni mukaan venäläisillä, kaikkien maahanmuuttajien joukossa, on ollut harvinaisen vähän vaikeuksia oppia suomea. (Scripta 209)

(29) Vain hieman kärjistäen **voidaan** kuitenkin **sanoa**, että Pesosen juttu maalaa kuvaa mustia kilpailukyvynkohottajia jahtaavista huppupäisistä, palavia ristejä kantavista kuolemankaarteista. (Scripta 181)

Toisekseen mukana ovat tapaukset, joissa passiivilla viitataan samanaikaisesti sekä kirjoittajaan että lukijaan (esimerkki 30). Makkonen-Craig (2005: 43–45) käsittelee väi-

töskirjassaan esimerkin 30 kaltaisia tapauksia ja käyttää niistä nimitystä dialoginen passiivilause, joka ilmiönä ja terminä hahmottui hänen väitöskirjansa pohjalta. Hän tulkitsee dialogiset passiivilauseet puhujaviitteisiksi, mutta koska passiivi mielletään monikolliseksi, hänen mukaansa puhujan rinnalla on paikka toisellekin osallistujalle, yleisölle. Esimerkin 31 kaltaiset tapaukset voi myös tulkita viittaavan sekä kirjoittajaan että lukijaan, sillä verbiin liittyvä ajatuskuvio tulee esille virkkeestä, kuten esimerkissä 24.

(30) **Palataan** hetkeksi valkoisen väestön poismuuttoon. (Scripta 130)

(31) **Voidaan ihmetellä**, miksi Hesari esittää tuollaisen kysymyksen, jos se itsekin pitää kysymystä mielettömänä. (Scripta 270)

Pelkästään lukijaan viittaavia passiivitapauksia aineistossa ei ole, joten ne jäävät tarkastelun ulkopuolelle. Mukana eivät myöskään ole geneeriset ilmaukset (esimerkki 32) ja tapaukset, joissa passiivi ei viittaa kirjoittajaan eikä lukijaan (esimerkki 33).

(32) Kun **puhutaan** vaikkapa verenvuodon tyrehtymisestä, **tarkoitetaan** kai yleensä sitä, että vuoto loppuu tai muuttuu merkityksettömän vähäiseksi. (Scripta 266)

(33) Turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäinen kasvu vuonna 2008 on aiheuttanut sen, että jo jäihin pantuja vastaanottokeskuksia **availaan** ja uusia **perustetaan**. (Scripta 229)

Passiivista on syytä mainita vielä se, että vaikka passiivi usein nähdään epäsuorana viittauksena, sen voi tulkita myös suoraksi viittaukseksi. Seppänen (1989: 203–204) luokittelee esimerkin 30 kaltaiset tapaukset suoriksi viittauksiksi ja perustelee tätä sillä, että passiivin käyttö imperatiivisen monikon 1. persoonan sijasta on konventionaalistunut arkikielenkäyttöön. Hänen mukaansa onkin kyseenalaista, milloin suoran viittaamisen välttämisessä on kyse tietoisesta ratkaisusta. Tässä tutkimuksessa esimerkin 30 kaltaiset viittaukset kirjoittajaan ja lukijaan tulkitaan suoriksi.

Monikon 1. persoonan, nollapersoonan ja passiivin lisäksi kirjoittajaan ja lukijaan voi viitata universaalisilla kvanttoripronomineilla. Sellaisia ovat muun muassa pronominit *jokainen*, *kaikki* ja *kukin*, jotka viittaavat koko kyseessä olevaan joukkoon (ISK 2004: 727). Joukoksi voisi tulkita pelkästään lukijat, mutta koska joukkoa ei tarkenneta substantiivilla, joukkoon voi lukea myös kirjoittajan. Esimerkin 34 voi täten tulkita viestivän, että ”kaikki tiedämme tämän, koska olen kirjoittanut tästä ja sinä olet lukenut sen”. Lisäksi esimerkki 34 on takaus, kuten esimerkki 24. Tässä tutkimuksessa käsitellään siis kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia universaalisia kvanttoripronomineja.

Tarkastelun ulkopuolelle jäävät yleistävät tapaukset, joissa joukkoa ei voi tarkentaa tai joissa pronominilla viitataan kaikkiin ihmisiin (esimerkki 35).

(34) **Kaikki tietävät**, miten Suomi on pärjäillyt esimerkiksi 10 000 somalinsa kanssa ja päinvastoin. (Scripta 234)

(35) Oulun viimetalvisista raiskauksista Hesarin oli pakko kirjoittaa, koska Kaleva kirjoitti niistä joka tapauksessa, ja internet-aikana kaikki lehdet ovat **kaikkien** luettavissa, mutta pääkaupungissa, Hesarin omalla tontilla, vaikuttaa hiljaiselta. (Scripta 118)

Lukijaan viittaavien kielellisten keinojen kattoterminä on puhutteluilmaus. Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 431, 1564) mukaan puhutteluilmauksia ovat 2. persoona sekä ihmistarkoitteiset substantiivilausekkeet tai substantiivilausekkeen tavoin toimivat pronominit, joilla ilmaistaan, kenelle lausuma on osoitettu. 2. persoonan lisäksi tässä tutkimuksessa on mukana kolme eri puhutteluilmausta: lukijaan viittaavat pronominit ja erisnimet sekä substantiivi *lukija*. Koska puhutteluilmauksia on aineistossa verrattain vähän, tapaukset on jaettu kahteen ryhmään: 2. persoonaan, joka sisältää sekä yksikön että monikon 2. persoonan tapaukset, ja muihin puhutteluilmauksiin.

2. persoona, jota ilmaistaan 2. persoonan persoonapronominilla, persoonapäätteellä ja omistusliitteellä, on lukijaan viittaava eksplisiittinen, spesifiin tarkoitteeseen viittaava keino. Yksikössä se viittaa puhuteltavaan ja monikossa joukkoon, johon puhuteltava kuuluu (ISK 2004: 706). 1. persoonan tavoin 2. persoonaa voi käyttää myös geneerisesti tarkoittamassa ketä tahansa (Larjavaara 2007: 318). Tässä tutkimuksessa mukana ovat lukijaan viittaavat yksikön ja monikon 2. persoonan tapaukset (esimerkki 36). Geneeriset ilmaukset jätetään huomiotta. Tällainen on esimerkki 37, jossa 2. persoonalla viitataan suomalaisiin, joihin kuuluu myös kirjoittaja. Esimerkissä 37 on myös käytetty nollapersoonaa, jolla viitataan kirkkoon kuuluviin henkilöihin.

(36) **Yritäpä**, rehellisesti, **keksiä** jokin syy – –. (Scripta 88)

(37) Ai niin, evankelis-luterilaisesta kirkosta, joka yleisen monikulttuuripsykoosin lisäksi lietsoo tottelemattomuutta lakien edessä, elintasopakolaisten hyväksi ja **sinun**, **maasi** ja **lastesi** vahingoksi, voi erota kätevästi netissä osoitteessa http://www.eroakirkosta.fi/erolomake. (Scripta 125)

Substantiivilla *lukija* ilmaistaan konkreettisesti, että kyseessä on lukija. On huomattava, että sitä käytetään muissakin tilanteissa kuin viittaamassa Scriptan lukijoihin. Esimerkissä 38 on kehotus ja substantiivissa *lukija* on yksikön 1. persoonan omistusliite, minkä

takia tapaus viittaa selkeästi Scriptan lukijoihin; esimerkissä 39 oleva lehden nimi rajaa tapauksen tarkastelun ulkopuolelle.

(38) (Uudempia **lukijoitani** kehoitan tutustumaan vanhempaan kirjoitukseeni Miten soveltaa opittua.) (Scripta 97)

(39) Helsingin Sanomien verkkosivuilla **useat lukijat** ovat huomauttaneet artikkeleiden sensuroinnista. (Scripta 73)

Puhuttelussa käytetään myös erisnimiä, joilla on identifioiva tehtävä: monenkeskisissä keskusteluissa nimeltä puhuttelulla voidaan yksiselitteisesti osoittaa, kenelle sanat on tarkoitettu (ISK 2004: 587, 1024). Tässä tutkimuksessa aineisto on kirjallinen, mutta yhtälailla siinäkin voidaan käyttää erisnimiä, kun halutaan kohdistaa viesti tietylle henkilölle eikä kaikille lukijoille (esimerkki 40). Tapaukset, joissa erisnimellä ei viitata lukijaan, liittyvät pääasiassa referointiin (esimerkki 41).

(40) Näissä ajatuksissa panen loppuun lukijan (kiitokset **H:lle**!) lähettämän kuvareportaasin monikulttuurisesta Helsingistä. (Scripta 130)

(41) Jokin aika sitten sisäministeriön **Ritva Viljanen** perusteli maahanmuuton lisäämistä sillä, että maahanmuuttajia on väestöstämme vain kaksi prosenttia. (Scripta 173)

Laajakäyttöisin puhutteluilmaus on pronominit. Esimerkiksi indefiniittipronomini *joku* voi viitata elollisiin ja elottomiin yksilöihin (ISK 2004: 730). Lukijaan viittaavat pronominit esiintyvät tapauksissa, jotka liittyvät kirjoittajan toimintaan tekstissä. Esimerkissä 42 pronomini *joku* viittaa Scriptan lukijoihin, sillä kirjoittaja ei voi vaikuttaa niiden mielipiteeseen, jotka eivät lue kyseistä tekstiä. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät luonteeltaan geneeriset tapaukset (esimerkki 43).

(42) Ja jos **joku** nyt on vielä sitä mieltä, että Ruotsissa asiat ovat niin kuin pitää, muistutan niistä 30 miljardista kruunusta, jonka ruotsalaiset maksavat nettona maahanmuuttajiensa elättämisestä joka vuosi. (Scripta 46)

(43) Vastaava huijatuksi tulemisen olo syntyy, kun maahanmuuttouskovaiset kritisoivat Suomen "armotonta" pakolaispolitiikkaa ja toistelevat sitä, että vain 1,5% turvapaikanhakijoista saa turvapaikan. Vaikka tämä on totta, sillä ei ole mitään merkitystä, koska vähintään 27%, useampi kuin joka neljännes, saa jäädä maahan jollakin muulla statuksella.

Jos **joku** on sitä mieltä, että 27% on liian vähän, siitä vain, mutta lakataan toistelemasta sitä epäoleellista ja harhaanjohtavaa puoltatoista prosenttia. (Scripta 173)

2.3 Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien tapausten semanttiset puhefunktiot

Tässä tutkimuksessa kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien virkkeiden analysoinnissa hyödynnetään Larjavaaran (2007: 492–493) semanttisten puhefunktioiden luokitusta, jonka hän muodosti Jakobsonin yleisten kielen funktioiden pohjalta. Larjavaara olettaa, että puhefunktioilla ja niiden yhdistelmillä voi kuvata lähes kaikkea kielellistä toimintaa. Puhefunktioita Larjavaaralla on viisi:

1) Assertiivinen puhefunktio
2) Direktiivinen puhefunktio
3) Ekspressiivinen puhefunktio
4) Kooperatiivinen puhefunktio
5) Poeettinen puhefunktio

Assertiivinen puhefunktio koostuu ensinnäkin reperesentatiivisesta sisällöstä eli se sisältää asiaintilan kuvauksen. Toiseksi puhuja sitoutuu representaation totuuteen suhteessa siihen maailmaan, josta puhuja ja kuulija ovat yhteistyössään puhumassa, ja suhteessa siihen lajityyppiin, johon lausuma sijoittuu. Tätä Larjavaara nimittää relatiiviseksi totuustakuuksi. Kolmanneksi tähän puhefunktioon liittyy kuulijaan kohdistuva velvoitus luottaa takuuseen ja hyväksyä representaatio todeksi. (Larjavaara 2007: 493–495.)

Assertiiviset puhefunktiot ovat muodoltaan tyypillisesti indikatiivisia väitelauseita. Tavanomaisia assertiivisia alatyyppejä ovat muun muassa väitteet, vastaukset, toteamukset ja selostukset. (Larjavaara 2007: 494.) Assertiiviseen puhefunktioon kuuluvat muun muassa menneessä aikamuodossa olevat virkkeet (esimerkit 44–45). Yleensä esimerkin 45 kaltaiset tunne- ja asenneilmaukset kuuluvat jäljempänä esiteltävään ekspressiiviseen puheaktiin, mutta mennyt aikamuoto tekee niistä assertiivisia. Larjavaaran (2007: 498) mukaan kyse on tällöin kuvailusta eikä ilmaisusta.

(44) Kun **minä kävin** ala-astetta, keittäjä lätkäisi lautaselle ohjesäännön määräämän annoksen kumiperunoita ja tillilihaa. (Scripta 157)

(45) Viimeksi **toivoin** näkeväni näkyjä lukiessani perjantain Aamulehdestä norjalaisen maahanmuuttoviranomaisen Wenche Stensethin ehdotuksen pakolaisten työllistämiseksi. (Scripta 49)

Larjavaaran (2007: 497) mukaan direktiiviseen puhefunktioon sisältyy asiaintilaa kuvaava representatiivinen sisältö, joka kuulijan olisi toteutettava. Siihen kuuluvat myös subjektiivinen halun tai tahdon ilmaus sekä kuulijaan kohdistuva velvoitus toteuttaa

representaatiolla kuvattu ja haluamisen tai tahdon kohteeksi ilmaistu oleminen tai tapahtuminen. Larjavaara kuvaa halun ja velvoitteen eroa esimerkillä:

> "Kun koira vinkuu vaikkapa jonkin verkkoaidan takaa jotain herkkua, se ilmaisee vain halua. Mutta kun se kääntyy mukanaan olevan ihmisen puoleen ja alkaa haukkua tälle, jotta tämä järjestäisi hänelle sen herkun, kyse on puheena olevasta velvoittamisesta."

Assertiivisessa puhefunktiossa velvoittaminen liittyy siihen, että kuulijan kognitiivisessa tilassa, tietojen piirissä, tapahtuu muutos; direktiivisessä puhefunktiossa velvoittaminen liittyy toimintaan, käyttäytymiseen. Direktiiviset puhefunktiot siis ohjailevat kuulijan toimintaa ja käyttäytymistä muun muassa kysymyksinä, käskyinä, kehotuksina, uhkauksina ja neuvoina. (Larjavaara 2007: 496.) Näistä jälkimmäinen havainnollistuu esimerkissä 46, jossa vaikutetaan lukijan äänestyskäyttäytymiseen.

(46) Ellette aivan aidosti ja erikseen halua sitä, mitä Anna Kontula teille tarjoaa, älkää äänestäkö huruvasemmistoa vain siksi, että olette perinteisessä mielessä vasemmistolaisia ja sukunne on aina äänestänyt vasemmistoa. (Scripta 97)

Ekspressiiviseen puhefunktioon - kuten assertiiviseen puhefunktioonkin - sisältyy representatiivisuus, totuustakuu ja kuulijaan kohdistuva velvoitus luottaa takuuseen ja hyväksyä representaatio todeksi. Ekspressiivisyyden yhteydessä representatiivinen komponentti kuvaa kuitenkin puhujan suhdetta johonkin: puhujan sisäistä tilaa, arviota tai muuta subjektiivista. Kyse on siis ilmaisusta, ei kuvailusta. Tämä puhefunktio sisältää myös kehotuksen kuulijalle ymmärtää representaatio ja sen tilanteinen esittäminen puhujan sisäisen tilan tai arvion indeksiksi. (Larjavaara 2007: 498–499.)

Ekspressiiviset puhefunktiot ovat subjektiivisia, sillä keskiössä ovat puhujan tunneilmaukset, asenteet, halut, toiveet ja tahtomukset, jotka ilmenevät muun muassa 1. persoonan tunne- ja asenneverbien kautta. Larjavaara pitää perusteltuna, että lauseessa hallitsevana oleva kognitiivinen verbi (*tiedän* / *luulen* / *toivon* / *tietääkseni*) tulkitaan myös suhtautumisen ilmaisuna, modaalistyyppisenä subjektiivisuutena. Tällöin lauseet, joissa subjektina on puhuja, eivät ole pelkkiä representaatioita vaan myös ekspressioita. (Larjavaara 2007: 427, 498.) Esimerkissä 47 ekspressiivisyys ilmenee tunneverbin kautta ja esimerkissä 48 kahden kognitiivisen verbin kautta.

(47) **En pidä** siitä, että oikeus otetaan omiin käsiin, **enkä** väkivaltaisista ratkaisuista muutenkaan. (Scripta 66)

(48) Hollantilaisesta metodista **en tiedä** paljon mitään, mutta **käsittääkseni** hollantilaiset ovat perinteisesti suvaitsevaisina ihmisinä vilpittömästi olleet kiinnit-

tämättä kovin paljoa huomiota siihen, että yhteiskunta on radikaalisti muuttunut. (Scripta 46)

Larjavaara (2007: 499) osoittaa, että iso osa ekspressiivisistä lausumista on sellaisia, joilla puhuja ei vain pyri ilmaise suhdettaan johonkin vaan pyrkii tunteen jakamiseen tai tunteen herättämiseen eli kuulijalta odotetaan myötämielisyyttä tai muuta responssia. Tämän takia Larjavaara liittää ekspressiivisyyteen kuulijaan emotionaalisesti vaikuttavan komponentin. Esimerkissä 47 olevaan mielipiteeseen lukija voi reagoida muun muassa toteamalla mielessään, että ”en minäkään”.

Kooperatiivinen puhefunktio sisältää samat komponentit kuin aiemmin kuvattu direktiivinen puhefunktio: asiaintilaa kuvaavan representatiivisen sisällön, joka kuulijan olisi toteutettava; subjektiivisen halun tai tahdon ilmauksen; kuulijaan kohdistuvan velvoituksen toteuttaa representaatiolla kuvattu ja haluamisen tai tahdon kohteeksi ilmaistu oleminen tai tapahtuminen. Näiden lisäksi kooperatiivisuuteen kuuluu puhujan sitoutuminen osallistujaksi kuvattuun olemiseen tai tapahtumiseen. (Larjavaara 2007: 501.)

Kooperatiivisella puhefunktiolla puhuja rakentaa yhteistoimintaa tai interaktiota muun muassa lupauksilla ja sopimisilla sekä tervehdyksillä ja muulla kohteliaisuudella. Tähän puhefunktioon kuuluu myös niin sanottu pikkupuhe, joka ei vahvista kuulijan tiedollista tilaa, mutta luo ja ylläpitää yhteisöllisyyttä ja kommunikatiivista kanavaa. (Larjavaara 2007: 500.) Esimerkissä 49 kirjoittaja luo yhteisöllisyyttä sisällyttämällä verbiin sekä itsensä että lukijan, esimerkkiin 49 liittyy myös kohteliaisuus, sillä kirjoittaja helpottaa lukemista kuvailemalla kirjoituksen rakennetta. Hieman soveltaen kooperatiiviseen puhefunktioon sijoittuvat myös esimerkin 50 kaltaiset lauseet: Niissä kirjoittaja kertoo, mitä käyttämällään sanalla tarkoittaa, jotta lukija ymmärtää sanan samalla lailla kuin kirjoittaja. Lauseissa haetaan siis yhteisymmärrystä. Niihin sekoittuu myös ekspressiivisen puhefunktion piirteitä, sillä kyse on kirjoittajan näkemyksestä.

(49) **Lähdetään** liikkeelle ensimmäisestä kysymyksestä. (Scripta 46)

(50) Saivartelun välttämiseksi: "hyvinvointivaltiolla" **tarkoitetaan** tässä tulonsiirtovaltiota, jossa työtätekeviä verotetaan ja heiltä verotettuja rahoja jaetaan erilaisia kanavia pitkin vähäosaisille ja kaikenlaisiin, yhteistä hyvää lisääviin hankkeisiin. (Scripta 88)

Viimeisenä luokkana Larjavaaralla on poeettinen puhefunktio, jonka tarkoitus on tuottaa iloa sekä puhujalle itselleen että kuulijalle. Puhefunktioon liittyy myös vaikuttaminen, mutta kuulijaa ei velvoiteta mihinkään vaan vaikuttaminen tapahtuu huvittamalla ja viihdyttämällä. Larjavaara mainitsee, että poeettispainotteisia lausumia on suhteellisen

vähän, mutta luokka on tarpeellinen, koska siihen kuuluvia lausumia ei voi palauttaa muihin puhefunktioihin. Poeettisuus ilmenee muun muassa huvittavina sanomuksina, taidokkaana kiroiluna ja ylipäänsä kielellä leikittelynä. (Larjavaara 2007: 501–502.) Esimerkissä 51 oleva sanonta sijoittaa sen poeettiseen puhefunktioon; esimerkissä 51 näkyy myös ekspressiivisen puhefunktion piirteitä, sillä hauskuuttamisen lisäksi siinä ilmaistaan kirjoittajan tuntemuksia.

(51) **Tulee** sellainen **olo**, että pukkia ollaan asettamassa kaalimaan vartijaksi. (Scripta 130)

Kielellisen leikin ja huumorin piiriin voidaan laskea myös ironia, joka on epäsananmukaisesti esitettyä kritiikkiä, jolla on aina tuottajansa, uhrinsa (persoona tai ihmistyyppi) ja kohteensa (jonkun lausuma, asenne tai käytös). Ironian käytön taustalla voidaan nähdä ihmisen tarve leikinlaskuun, jonka ymmärtäminen puolestaan tuottaa lukijalle mielihyvää. (Rahtu 2000: 225, 240.) Esimerkissä 52 tuottaja ja uhri ovat samat eli kirjoittaja ja kohteena on kirjoittajan toiminta, sillä ennen esimerkin virkettä kirjoittaja sanoo, ettei aio puuttua huoltosuhdeasiaan, mutta käsittelee asiaa kuitenkin.

(52) En siis (heh heh) aio puuttua huoltosuhdeasiaan. (Scripta 42)

Näiden viiden puhefunktion lisäksi kielellä on myös metatekstuaalinen tehtävä eli ihminen järjestää, suhteuttaa ja kommentoi käyttämäänsä kielellistä materiaalia ja sen ilmaisemia sisältöjä (*Naulan kantaan sanottu! Hyi mitä kieltä!*). Larjavaara kuitenkin pudottaa tämän pois puhefunktioluokituksestaan, koska hänen mukaansa harva lausuma kohdistuu varsinaisesti kieleen ja lausumat voidaan sijoittaa muihin puhefunktioihin. (Larjavaara 2007: 204, 493.) Tässä tutkimuksessa metatekstuaalisuus nähdään perinteisemmin ja Larjavaaraa laajemmin: metatekstillä tarkoitetaan tekstiin liittyvää tekstiä, joka selventää tekstin rakennetta, sen etenemistä ja siinä tehtyjä valintoja, mikä auttaa lukijaa pysymään kärryillä. Metatekstiä sisältävät virkkeet lasketaan pääsääntöisesti kooperatiiviseen puhefunktioon (esimerkki 49–50).

Larjavaara (2007: 40, 502–503) mainitsee, että samassa lausumassa voi olla useamman kuin yhden puhefunktion piirteitä. Lausumien hallitsevat, toissijaiset tai rinnasteiset funktiot jäävät kontekstuaalisen päättelyn varaan, sillä kokonaan kooditettuja tai määrämuotoon koodittuvia puhefunktiotyyppejä on hyvin vähän. Esimerkiksi indikatiivilause *Joose asuu Käpykylässä* voidaan tulkita vastaukseksi, muuksi tiedonannoksi, vastaväitteeksi, ohjeeksi, toteamukseksi tai kysymykseksi. Toisaalta samalla lausumalla voi olla useampi funktio: esimerkkinä Larjavaaralla on 1950-luvulla Yhdysvaltain pre-

sidentiksi valitun Dwight "Ike" Eisenhowerin iskulause *We like Ike*, jolla samaan aikaan lienee pyritty tiedottamaan, vaikuttamaan, kutsumaan yhteistyöhön, ilmaisemaan evaluaatiota tai emootiota ja vaikuttamaan poeettisesti. Lausumia, joilla on useampi puhefunktio, ovat muun muassa esimerkit 50 ja 51.

Tässä tutkimuksessa käytetään nimityksiä assertiivinen, direktiivinen, ekspressiivinen, kooperatiivinen ja poeettinen tapaus. Näillä luonnehditaan kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien lausumien kontekstia eli sitä, millaisissa virkkeissä viittaukset kirjoittajaan ja lukijaan esiintyvät. Esimerkiksi kooperatiivisilla tapauksilla tarkoitetaan virkkeitä, joissa viitataan kirjoittajaan ja lukijaan ja joilla rakennetaan yhteistoimintaa tai kontaktia.

3 AINEISTO JA METODIT

Tutkimuksen aineistona on 24 Halla-ahon verkkokolumnia, jotka on julkaistu 16.9.2005–16.3.2010. Valitut tekstit käsittelevät maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia, sillä asiasta on viime aikoina keskusteltu mediassa ja Halla-aho tunnetaan erityisesti maahanmuuttokriittisyydestään. Tekstejä valittaessa maahanmuuttaja nähtiin yleiskäsitteenä, joka kattaa pakolaiset, paluumuuttajat, turvapaikanhakijat, siirtolaiset ja siirtotyöntekijät.

Aineistoa valitessa en voinut käyttää perinteisiä tilastollisia otantamenetelmiä vaan löytääkseni maahanmuuttoa käsittelevät tekstit minun piti käydä läpi kaikki tekstit. Syynä tähän on seuraava: Scriptan tekstit ovat yhtenä listana kronologisessa järjestyksessä uusimmasta vanhimpaan. Kronologisen järjestyksen lisäksi blogin tekstit usein jaotellaan teemojen tai kategorioiden avulla (Majava 2006: 4). Näin ei kuitenkaan ole Halla-ahon blogissa. Minulla ei siis ollut käytettävissäni valmista listaa, josta olisin voinut poimia maahanmuuttoa käsittelevät tekstit esimerkiksi satunnaisotannalla.

Tutkimusprosessin alkaessa Scriptassa oli 275 kirjoitusta. Ensimmäiset 20 tekstiä jätin kokonaan huomiotta, koska ne on siirretty Scriptaan Halla-ahon vanhoilta kotisivuilta (Halla-aho 2006), joten Scripta ei ole niiden alkuperäinen julkaisupaikka. Valitsin aineistoni siis 255 tekstin joukosta.

Ensin rajasin pois tekstit, joissa ei käsitelty ollenkaan maahanmuuttoa. Myös muslimeja koskevat tekstit jätin aineiston ulkopuolelle, koska niissä painottuvat uskonto ja kulttuuri. Aineiston ulkopuolelle jätin jollekin henkilölle osoitetut kirjeet (Halla-aho 2010b) ja vastineet (Halla-aho 2010a), koska ne eivät genreltään ole verkkokolumneja. En myöskään ottanut mukaan tekstiä, jossa *Kansalainen* ja *Monikulttuuridroidi* keskustelevat maahanmuutosta (Halla-aho 2007b). Tekstissä on kertoja ja keskustelijoiden puheenvuorot alkavat heidän nimiensä lyhenteillä ja kaksoispisteellä (*K:* ja *MD:*) eli teksti muistuttaa rakenteeltaan näytelmää, ei kolumnia.

Jäljelle jäivät maahanmuuttoa käsittelevät tekstit, joissa usein käsitellään tai ainakin sivutaan maahanmuuton lisäksi muita aiheita. Tämän takia valitsin aineistooni sellaisia tekstejä, joissa pääpaino on maahanmuutossa. Pyrin valitsemaan tekstit siten, että niissä käsitellään eri aiheita: esimerkiksi aineistoon valitussa tekstissä (Scripta 118) käsitellään maahanmuuttajien tekemiä raiskauksia, joten samaa aihetta käsittelevä teksti (Halla-aho 2007a) jäi aineiston ulkopuolelle.

Taulukossa 1 on esitetty tiivistettynä Scripta-blogin tekstien kokonaismäärät eri vuosina sekä aineistoon valittujen tekstien lukumäärät ja niiden järjestysnumerot, jotka

ilmaisevat, kuinka mones teksti blogissa on. Kuten taulukosta 1 näkee, mitä enemmän tekstejä kyseisenä vuonna on yhteensä ollut, sitä enemmän aineistoon valittuja tekstejä on.

Taulukko 1. Yhteenveto Scriptassa olevista ja aineistoon valituista teksteistä.

Vuosi	Tekstejä yhteensä, kpl	Valitut tekstit, kpl	Valitut tekstit, nro
2005	28	3	33, 42, 46
2006	54	5	49, 66, 73, 88, 97
2007	58	5	118, 125, 129, 130, 157
2008	67	6	173, 181, 193, 201, 209, 223
2009	36	3	229, 234, 253
2010	12	2	266, 270
	255	24	

Valinnan jälkeen tallensin aineiston Word-tiedostoksi, koska on mahdollista, että esimerkiksi jokin teksti saatetaan poistaa blogista. Myös Haverinen (2009) tallensi oman aineistonsa, mikä osoittautui järkeväksi, sillä kaksi hänen aineistonsa blogia katosi internetistä kokonaan tutkimusprosessin aikana. Koska tutkimuksessa on kyse kielellisistä keinoista, olen poistanut valtaosasta esimerkeistä Halla-ahon tekemät lihavoinnit, kursivoinnit ynnä muut sellaiset. Joissakin esimerkeissä linkki on merkitty alleviivauksella tai Halla-ahon tekemä kursivointi on jätetty näkyville, jotta esimerkki aukeaisi lukijalle paremmin. Esimerkeissä olevat lihavoinnit ovat pääsääntöisesti minun tekemiäni painotuksia; jos kyse on Halla-ahon tekemästä lihavoinnista, se on kerrottu esimerkin yhteydessä.

Ennen analyysia erottelin aineiston virkkeet toisistaan myöhempiä vaiheita varten. Määrittelin virkkeen Ison suomen kieliopin mukaan: Virke alkaa isolla alkukirjaimella ja päättyy pisteeseen, kysymys- tai huutomerkkiin. Virkkeen voi muodostaa yksinkertainen lause tai yhdyslause, verbitön ilmaus tai yksittäinen sana. (ISK 2004: 827.) Virkkeiksi laskin myös kaksoispisteen molemmilla puolilla olevat lauseet, jos niistä molemmat alkavat isolla alkukirjaimella, sekä otsikot riippumatta siitä, onko niissä välimerkkejä.

Tämän jälkeen laskin kunkin tekstin kokonaisvirkemäärän. Vaikka aineiston käsittelyssä en käytäkään sanamääriä vaan pysyn virketasolla, taulukossa 2 on esitelty virkemäärien lisäksi myös sanamäärät. Tähän on kaksi syytä. Ensinnäkin sanamäärä antaa lisätietoa tekstin pituudesta, koska virkkeet voivat olla eripituisia. Toisekseen sa-

namäärä helpottaa mahdollista vertailua muihin aineistoihin, koska sanamäärä pysyy vakiona – siihen eivät vaikuta esimerkiksi Wordin muotoilut kuten sivumäärään.

Taulukko 2. Sana- ja virkemäärät aineiston teksteissä.

Blogi	Sanoja	Virkkeitä	Blogi	Sanoja	Virkkeitä
33	340	26	157	629	55
42	1559	101	173	691	51
46	1156	80	181	659	61
49	422	35	193	1087	75
66	863	65	201	528	47
73	2943	232	209	387	29
88	963	80	223	1715	129
97	1796	162	229	802	68
118	1296	106	234	827	51
125	2895	219	253	309	26
129	599	50	266	315	30
130	1338	106	270	596	57
				24715	1941

Tutkimuksessani yhdistyy kvalitatiivinen (laadullinen) ja kvantitatiivinen (määrällinen) tutkimus. Näiden molempien lähestymistapojen mukaan ottamiseen vaikutti se, että tutkimukseni aineisto on laaja ja siinä on paljon kirjoittajaan ja lukijaan viittaavia tapauksia. Tämän takia viittausten jaottelun ja tulkitsemisen lisäksi koin tarpeelliseksi havainnollistaa tulokseni laskennallisilla menetelmillä ja taulukoilla. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2004: 127–128) kertovatkin, että laadullinen ja määrällinen lähestymistapa täydentävät toisiaan: laskennallisilla tekniikoilla voidaan laadullisen tutkimuksen avulla saatuja tuloksia laajentaa koskemaan koko aineistojoukkoa, johon voi muuten olla vaikea saada otetta. Aineiston analyysi oli kuusivaiheinen, ja kuvaan sitä seuraavaksi.

1) Aineiston analyysin ensimmäinen vaihe oli lukea aineisto läpi ilman, että etsin siitä mitään tiettyä asiaa. Näin sain aineistosta yleiskuvan.

2) Toisessa vaiheessa lähestyin ensimmäistä tutkimuskysymystäni (Millaisin kielellisin keinoin teksteissä viitataan kirjoittajaan ja lukijaan?), jota varten minun piti valita mukaan otettavat kielelliset keinot. Tätä vaihetta tein samanaikaisesti teoriaosuuden kanssa: etsin lähteitä, joissa käsitellään aineistosta esiin nousseita viittauskeinoja, ja samalla tarkastelin, löytyykö aineistostani lähteissä mainittuja viittauskeinoja. Jaottelin kirjoittajaan, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja lukijaan viittaavat kielelliset keinot seuraavasti:

- Kirjoittajaan viittaava
    - yksikön 1. persoona (*minä kannatan hyvinvointivaltiota*)
    - nollapersoona (*on melkein pakko kirjoittaa jotain*)
    - passiivi (*Sivuseikkana mainittakoon.*)

- Kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaava
    - monikon 1. persoona (*Siirrymme lopuksi Turkuun*)
    - nollapersoona (*On kuitenkin selvää*)
    - passiivi (*Palataan hetkeksi*)
    - pronomini (*Kaikki tietävät*)
- Lukijaan viittaava
    - 2. persoona (*Yritäpä, rehellisesti, keksiä*; *Yrittäkää kääntää*)
    - nollapersoona (*Seuraava kannattaa lukea tarkasti*)
    - puhutteluilmaus (*Ja jos joku nyt on vielä sitä mieltä*; *Uudempia lukijoitani kehoitan*; *kiitokset H:lle!*)

Eksplisiittiset keinot, kuten 1. ja 2. persoona, nousivat esiin aineistosta. Sen sijaan implisiittiset keinot tulivat mukaan lukemistani lähteistä. Kuten luvussa 2.2 mainitsin, lukijaan viittaavia kielellisiä keinoja on yhdistetty isommiksi ryhmiksi, koska viittauksia lukijaan on huomattavasti vähemmän kuin kirjoittajaan tai kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä. 2. persoona sisältää siis sekä yksikön että monikon 2. persoonan ja puhutteluilmauksiin sisältyvät lukijaviitteiset pronominit, substantiivi *lukija* ja nimet.

3) Seuraavaksi etsin aineistosta edellä kuvatun kaltaiset tapaukset, joissa viitataan kirjoittajaan ja lukijaan. Tallensin ne erillisiin tiedostoihin viittaustavan ja -kohteen mukaan: kirjoittajaan viittaavat nollapersoonan tapaukset, lukijaan viittaavat nollapersoonan tapaukset jne. Seuraavaa vaihetta varten merkitsin poimimiini tapauksiin blogin numeron.

4) Sitten tartuin kolmanteen tutkimuskysymykseeni (Kuinka paljon teksteissä on erilaisia viittauksia kirjoittajaan ja lukijaan?). Laskin viittaukset viittaustavan ja -kohteen mukaan kussakin tekstissä: kuinka monessa tekstin virkkeessä nollapersoonalla viitataan kirjoittajaan, kuinka monessa lukijaan jne. Näin sain selville viittaustapojen frekvenssit (f) kussakin tekstissä eli kunkin kielellisen keinon sisältämien virkkeiden lukumäärät.

Lukuja tarkastellessa on huomattava, että koska eri viittauskeinot on laskettu erikseen ja koska joissakin virkkeissä on useampi keino, esimerkiksi kirjoittajaan viittaavien virkkeiden yhteenlaskettu määrä on hieman suurempi kuin niiden todellinen määrä. Tutkimuskysymysten kannalta viittauskeinojen frekvenssien laskeminen on kuitenkin oleellisempaa kuin pelkästään kirjoittajaan viittaavien virkkeiden kokonaismäärä.

Koska aineiston tekstit ovat eripituisia, pelkkä frekvenssi ei havainnollista tietyn keinon esiintymistä yksittäisessä tekstissä. Tämän takia laskin frekvenssin lisäksi kielel-

lisen keinon suhteellisen osuuden (%) eli frekvenssin suhteen kokonaisvirkemäärään. Esimerkiksi Scriptan tekstissä numero 49 on yhteensä 35 virkettä, joista kirjoittajaan viitataan 6 virkkeessä yksikön 1. persoonalla: frekvenssi on tällöin 6 ja suhteellinen osuus 17,1 % (6 / 35). Kielellisen keinon käyttö vaihtelee teksteittäin, joten yksittäisten tekstien lisäksi laskin myös kunkin kielellisen keinon esiintymisen koko aineistossa.

Heikkinen ja Lounela (2009: 235) huomauttavat, että vaikka piirre onkin laskettavissa, sen esiintymistiheys ei kerro, kuinka vaikuttava piirre yhteydessään on, sillä sen vaikutus voi ulottua välittömimpään tekstiyhteyteen tai koko tekstiin. Tämän vuoksi lähestyn kielellisiä keinoja kirjoittajan valintana. Kuten johdannossa kerroin, Pällin (2003: 67) mukaan epäsuora viittaus voidaan aina nähdä puhujan valintana, jos esimerkiksi puhujan minä olisi esitettävissä myös suorasti. Lukumäärien kautta voidaan siis tarkastella sitä, kuinka usein kirjoittaja on valinnut eksplisiittisen ja kuinka usein implisiittisen viittaustavan.

Lukujen kautta voidaan myös vertailla sitä, missä määrin kirjoittajaan, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja lukijaan viitataan. Tästä voidaan päätellä, millainen lähestymistapa kirjoittajalla on: korostaako hän esimerkiksi omaa toimintaansa ja mielipiteitään viittaamalla itseensä vai luoko hän yhteistoimintaa viittaamalla itseensä ja lukijaan yhtenäisenä ryhmänä ja ottaako hän lukijan osaksi kommunikaatioprosessia viittaamalla lukijaan.

Havainnollistan asiaa esimerkkien kautta. Esimerkissä 53 on implisiittinen viittaus kirjoittajaan. Tässä kirjoittaja olisi voinut käyttää myös eksplisiittistä viittausta (*Minun on pakko*). Sen sijaan esimerkissä 54 on eksplisiittinen viittaus kirjoittajaan. Tässä kirjoittaja olisi helposti voinut viitata myös kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä joko eksplisiittisesti monikon 1. persoonalla (*Palaamme*) tai eksplisiittisesti, mutta epäspesifisti passiivilla (*Palataan*).

(53) [0:n] **On** ihan **pakko kirjoittaa** muutama sana. (Scripta 66)

(54) **Palaan** hetkeksi viime sunnuntain Aamulehden pääkirjoitukseen. (Scripta 46)

5) Seuraava vaihe liittyy toiseen tutkimuskysymykseeni (Millaisissa semanttisissa puhefunktioissa viittauksia käytetään?). Tätä varten tarkastelin, mitä virkkeissä tehdään ja mikä niiden tarkoitus tekstissä on eli jaottelin virkkeet niiden semanttisten puhefunktioiden mukaan assertiivisiin, direktiivisiin, ekspressiivisiin, kooperatiivisiin ja poeettisiin tapauksiin. Laskin myös näiden frekvenssit, jotta saisin selville, millaisia eroja viittaus-

tapojen käytössä on, esimerkiksi käytetäänkö kirjoittajaan viittaavia nollapersoonan ja passiivin sisältämiä tapauksia samanlaisissa yhteyksissä.

6) Viimeisessä vaiheessa siirsin tapaukset viittauskohteen mukaan kolmeen tiedostoon: viittaukset kirjoittajaan, viittaukset kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja viittaukset lukijaan. Sen jälkeen ryhmittelin tapaukset puhefunktioittain, jotta voin tarkastella eri kielellisiä keinoja rinnakkain. Seuraavaksi tulevan analyysiluvun runko on muodostunut tämän kohdan pohjalta – luvut 4.1, 4.2 ja 4.3 on jaoteltu viittauskohteen perusteella ja niiden alaluvut tapausten puhefunktioiden mukaan.

4 ANALYYSI

4.1 Viittaukset kirjoittajaan

Aineistossa on yhteensä 233 kirjoittajaan viittaavaa virkettä, joissa yksikön 1. persoonaa käytetään 147 virkkeessä (63,1 %), nollapersoonaa 63 virkkeessä (27 %) ja passiivia 23 virkkeessä (9,9 %). Kirjoittajaan viittaavia virkkeitä on 12 % aineiston kokonaisvirkemäärästä. Seuraavaksi tarkastellaan kirjoittajaan viittaavien kielellisten keinojen käyttöä kussakin aineiston tekstissä (taulukko 3) ja sitä, millaisissa yhteyksissä viittauksia käytetään (taulukko 4).

Taulukko 3. Kirjoittajaan viittaavien virkkeiden lukumäärät (f) ja suhteelliset osuudet (%) kussakin tekstissä (Y1P = yksikön 1. persoona).

		Kirjoittajaan viittaavat kielelliset keinot					
		Y1P		Nollapersoona		Passiivi	
Blogi	Virkkeitä	f	%	f	%	f	%
33	26	2	7,7	0	0	0	0
42	101	10	9,9	6	5,9	2	2
46	80	5	6,3	0	0	1	1,3
49	35	6	17,1	4	11,4	1	2,9
66	65	6	9,2	4	6,2	1	1,5
73	232	12	5,2	5	2,2	0	0
88	80	8	10	3	3,8	1	1,3
97	162	8	4,9	3	1,9	0	0
118	106	2	1,9	1	0,9	0	0
125	219	18	8,2	7	3,2	3	1,7
129	50	1	2	1	2	0	0
130	106	12	11,3	6	5,7	4	3,8
157	55	12	21,8	6	10,9	1	1,8
173	51	5	9,8	2	3,9	2	3,9
181	61	2	3,3	1	1,6	1	1,6
193	75	4	5,3	1	1,3	0	0
201	47	2	4,3	1	2,1	0	0
209	29	3	10,3	1	3,4	2	6,9
223	129	20	15,5	5	3,9	3	2,3
229	68	2	2,9	2	2,9	0	0
234	51	1	2	2	3,9	0	0
253	26	3	11,5	0	0	0	0
266	30	2	6,7	2	6,7	0	0
270	57	1	1,8	0	0	1	1,8
	1941	147	7,6	63	3,2	23	1,2

Kuten taulukosta 3 näkee, kirjoittajaan viitataan yksikön 1. persoonalla kaikissa aineiston teksteissä; nollapersoonaa ei ole käytetty neljässä tekstissä ja passiivia yhdessätoista

tekstissä. Yksikön 1. persoona on yli kaksi kertaa yleisempi tapa viitata kirjoittajaan kuin nollapersoona, ja nollapersoona on lähes kolme kertaa yleisempi kuin passiivi.

Aineistosta voi nostaa esille neljä tekstiä, joissa kirjoittajaan viitataan eniten suhteessa tekstin kokonaisvirkemäärään (Scripta 49, 209, 157 ja 223). Teksteissä käytetään kaikkia kolmea viittauskeinoa. Näitä tekstejä yhdistää myös se, että niissä ei ole lainkaan viittauksia kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja lukijaan ei viitata lainkaan (Scripta 49 ja 209) tai hyvin vähän (Scripta 157 ja 223).

Scriptan tekstissä 49 käsitellään norjalaisen maahanmuuttoviranomaisen ehdotusta pakolaisten työllistämisestä. Kirjoittajaan viitataan etenkin tekstin alussa, kun kirjoittaja kertoo kohtaamastaan kritiikistä. Scriptan tekstissä 209 kirjoittaja käsittelee poliitikko Pär Stenbäckin ehdotusta maahanmuuttajien kotoutuskielestä. Tässä tekstissä kirjoittajaan viittaaminen keskittyy tekstin keskivaiheille ja loppuun. Kuten taulukosta 3 nähdään, näissä kahdessa tekstissä epäsuoria, nollapersoonan ja passiivin sisältämiä viittauksia on yhtä paljon tai lähes yhtä paljon kuin suoria, yksikön 1. persoonan sisältämiä viittauksia.

Scriptan tekstissä 157 kirjoittaja käsittelee uutisen pohjalta eri kielten käyttöä koulussa ja peilaa omia koulumuistojaan nykyaikaan. Scriptan tekstissä 223 kirjoittaja sen sijaan kertoo oman näkemyksensä maahanmuuttoon liittyvistä käsitteistä. Kuten taulukosta 3 nähdään, näissä kahdessa tekstissä suoria viittauksia on noin puolet enemmän kuin epäsuoria.

Puhefunktioittain tarkasteltuna kirjoittajaan viittaavien tapausten jakauma on seuraava: ekspressiivisiä tapauksia on 126 (54,1 %), assertiivisia 56 (24 %), kooperatiivisia 33 (14,2 %), poeettisia 14 (6 %) ja direktiivisiä 4 (1,7 %). Taulukossa 4 on esitelty, millaisissa puhefunktioissa kirjoittajaan viittaavia keinoja käytetään.

Taulukko 4. Kirjoittajaan viittaavat tapaukset puhefunktioittain.

	Kirjoittajaan viittaavat kielelliset keinot					
	Y1P		Nollapersoona		Passiivi	
Puhefunktio	f	%	f	%	f	%
Assertiivinen	46	31,3	6	9,5	4	17,4
Direktiivinen	4	2,7	0	0	0	0
Ekspressiivinen	59	40	54	85,7	13	56,5
Kooperatiivinen	27	18,4	0	0	6	26,1
Poeettinen	11	7,5	3	4,8	0	0
	147	100	63	100	23	100

Kuten taulukosta 4 nähdään, kaikkien kielellisten keinojen kohdalla yleisin puhefunktio on ekspressiivinen. Selkeimmin ekspressiivisyys näkyy nollapersoonan sisältämissä

viittauksissa, joista valtaosa on ekspressiivisiä; direktiivisiä ja kooperatiivisia nollapersoonan tapauksia ei ole lainkaan. Yksikön 1. persoonaa sen sijaan on käytetty kaikissa puhefunktioissa, ja niiden yleisyysjärjestys on sama kuin kaikissa kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa. Passiivia ei ole käytetty direktiivisessä ja poeettisessa yhteydessä lainkaan.

4.1.1 Assertiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset

Assertiiviseen puhefunktioon kuuluvat tapaukset voi jaotella karkeasti neljään ryhmään: 1) Viidesosa assertiivisista tapauksista on virkkeitä, jotka liittyvät kritiikkiin – joko kirjoittajaan kohdistuvaan tai kirjoittajan esittämään. Näissä virkkeissä myös vastataan kirjoittajaan kohdistuvaan kritiikkiin. 2) Neljäsosassa tapauksista kerrotaan kirjoituksen taustasta, esimerkiksi kirjoituksen syntyyn liittyneistä tai sen taustalla olevista ajatuksista. 3) Viidesosassa tapauksista viitataan kirjoittajan aiempiin kirjoituksiin. 4) Kolmasosa tapauksista liittyy kirjoittajan muistoihin.

Yksikön 1. persoonaa käytetään kaikissa neljässä ryhmässä. Passiivin sisältämistä neljästä tapauksesta yksi esiintyy aiempiin kirjoituksiin viitatessa ja loput kolme muistojen yhteydessä. Assertiivisissa, kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa nollapersoona esiintyy vain muistojen yhteydessä.

Kirjoittajaan kohdistuva kritiikki ilmenee muun muassa esimerkeissä 55 ja 56, joissa olevat verbit *arvostella* (jkta jstk) ja *syyttää* (jkta jstk) liittyvät jo semanttisestikin arviointiin. Nämä ovat verbejä, jotka saavat vastaanottajaa edustavan objektin ja joihin voi liittyä aiheen ilmaiseva elatiivilauseke (ISK 2004: 479). Esimerkeissä 55 ja 57 ilmaistaan, että kirjoittaja on tietoinen siitä, millainen kuva hänestä on vastustajien mieliin muodostunut ja ettei se ole täysin aiheeton. Kirjoittaja tuo siis esille syyt, joiden takia häntä kritisoidaan. Tällainen vastapuolen näkemysten huomioiminen on tyypillistä etenkin mielipidekirjoituksissa.

(55) **Minua on** toisinaan **arvosteltu** pikku-ukkojen näkemisestä, siitä, että mollaan esityksiä, joita kukaan ei oikeasti kannata tai aja. Myönnettäköön, että annan "suvaitsevaisille"[14] usein mahdollisuuden tällaiseen kritiikkiin keskustelemalla havaitsemistani, yleisistä keskustelutrendeistä pikemminkin kuin yksittäisistä uutisista, joihin voisi antaa selkeän linkin. (Scripta 49)

(56) Niillä, **jotka syyttävät minua** rakentavuuden puutteesta, oma rakentavuus ja konkretia on yleensä tasoa "monikulttuurisuus onnistuu, jos näemme sen

[14] suvaitsevainen ’monikulttuuriin ja maahanmuuttoon suvaitsevaisesti suhtautuva henkilö’

mahdollisuutena emmekä uhkana ja jos onnistumme voimavaraistamaan tulijat".(Scripta 223)

(57) Olen saanut viime aikoina poikkeuksellisen paljon (ystävällismielistä) palautetta, jossa on toivottu konkreettisia ehdotuksia siitä, millaista maahanmuutto- ja kotoutuspolitiikan pitäisi mielestäni olla. **Tapani** keskittyä vallitsevan politiikan ja sen taustalla olevan ideologian arvosteluun on kenties luonut minusta kuvaa valittajana, jolta puuttuvat omat, rakentavat ideat. – – **Olen keskittynyt** maahanmuuttopolitiikan ja sen seurausten arvosteluun herätelläkseni ihmisiä siihen, että meillä on ongelma. (Scripta 223)

Kritiikkiin liittyvissä tapauksissa kirjoittaja näyttäytyy maahanmuuttokriitikkona, vaikka hän ei suoraan sanokaan, että ”minä olen maahanmuuttokriitikko”. Kirjoittajan rooli on kuitenkin helposti pääteltävissä: esimerkissä 57 on käytetty kahdesti verbiä *keskittyä*, jonka täydennyksenä on sana *arvostelu*. Sen sijaan esimerkissä 58 viitataan, että kirjoittaja kuuluu johonkin ryhmään, mutta siinäkään ei puhuta suoraan maahanmuuttokriitikoista: virkkeessä käytetään adjektiivia *kaltainen* substantiivin tavoin. Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 615) mukaan adjektiivi on tavallisesti substantiivikäytössä silloin, kun viitataan ihmisryhmiin.

(58) Erilaisilla foorumeilla on hihkuttu sillä, kuinka paljon Puumalaisen nimitys harmittaa **minua** ja **kaltaisiani**. (Scripta 130)

Silloin kun kirjoittaja puhuu suoraan maahanmuuttokriitikoista, hän sulkee itsensä ryhmän ulkopuolelle käyttämällä monikon 3. persoonaa (esimerkit 59–60). Pronomini *he* viittaa nimittäin puhetilanteen kolmanteen osapuoleen, joka ei ole puhuja eikä puhuteltava (ISK 2004: 706).

(59) Monikultturismin vastustajia syytetään jatkuvasti siitä, että he sekoittavat "siirtolaisuuden", "maahanmuuton", "pakolaisuuden" ja ties minkä. (Scripta 125)

(60) Maahanmuuttokriittiset eivät vastusta maahanmuuttoa vaan suhtautuvat siihen kriittisesti. He tunnistavat maahanmuuton eri tyypit ja muuttoliikkeen valtavan kirjon ja arvioivat näitä tyyppejä erillisinä ilmiöinä. (Scripta 270)

Kirjoituksen taustaan liittyvät kohdat ovat menneessä aikamuodossa olevia virkkeitä, joissa kuvataan kirjoittajan mentaalista puolta. Ensinnäkin on tapauksia, joissa kuvataan kirjoituksen syntyyn johtaneita ajatuskuvioita (esimerkki 61). Näissä tapauksissa on mentaalinen verbi (kuten *valjeta*, *tajuta* ja *ajatella*) ja aikaa ilmaiseva adverbi (kuten *joskus*, *juuri* ja *eräänä päivänä*) – usein kyse on mieleen juolahtamisesta. Toisekseen on tapauksia, joissa kirjoittaja kuvaa jonkin tapahtuman tai tekstin herättämiä tunteita (esimerkki 62). Kuten luvussa 2.3 mainittiin, menneessä aikamuodossa olevat tunteiden ja

ajatusten ilmaukset ovat assertiivisia eivätkä ekspressiivisiä. Larjavaara (2007: 498) havainnollistaa tätä esimerkillä: lause *Vihaan sinua* on ekspressiivinen ilmaisu, mutta lause *Vihasin sinua jo silloin* on assertiivinen kuvailu.

(61) **Tulin tässä eräänä päivänä ajatelleeksi** sellaista asiaa, että monikultturisteilla, olivat he kristittyjä tahi eivät, ei ilmeisesti ole minkäänlaista suunnitelmaa kansainvaelluksen jälkeiselle ajalle. (Scripta 125)

(62) Ulvilan sovittelusta **lukiessani ihmettelin** sitäkin, mistä maahanmuuttajat hankkivat ilmeisen suosittuja sovitteluinstrumenttejaan eli rautaputkia. (Scripta 201)

Kirjoituksen taustaan liittyy myös konkreettista toimintaa. Pääasiassa tämä ilmenee tapauksina, joissa viitataan kirjoittajan lukemaan tekstiin tai kirjoittajan tarkastelemaan aineistoon (esimerkit 63–64). Nämä sisältävät siis tekstienvälisen eli intertekstuaalisen viittauksen.

(63) **Lueskelin** Elli Heikkilän ja Maria Pikkaraisen Siirtolaisinstituutille laatimaa raporttia *Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa* (Turku, 2008). (Scripta 173)

(64) **Tein** vähän tutkimustyötä Tukholman kaupungin <u>statistiikkasivuilla</u>. (Scripta 73)

Pääsääntöisesti toisten teksteihin kohdistuva intertekstuaalisuus on ilmaistu ilman viittausta kirjoittajaan. Useimmiten intertekstuaalisissa tapauksissa ilmoitetaan lähde linkin avulla ja sisältö ilmaistaan joko referoinnilla tai suoralla lainauksella (esimerkki 65). Aineistossa on myös normaaleja väitelauseita, joissa on linkki, mutta itse tekstissä ei anneta tarkempia lähdetietoja tai tuoda esille sitä, miten kirjoittaja päätyi viittaamaan kyseiseen tekstiin (esimerkki 66).

(65) Helsingin Sanomat raportoi maahanmuuttajien kohtaamista uusista vääryyksistä. Laakavuoren ala-aste Mellunmäessä on vaatinut oppilaita <u>puhumaan suomea oppitunneilla</u>! (Scripta 157)

(66) Jyväskylässä oli viime yönä <u>vauhdikasta</u>. (Scripta 201)

Kun kirjoittaja viittaa Scriptan muihin teksteihin, hän viittaa itseensä pääasiassa yksikön 1. persoonalla (esimerkki 67) ja kerran passiivilla (esimerkki 68). Näissä tapauksissa käytetään imperfektimuotoista kommunikaatioverbiä (*kirjoittaa*, *todeta* ja *esitellä*), viitataan lyhyesti tekstin sisältöön ja tarjotaan siihen linkki.

(67) Kuten kirjoituksessa Keskustelua meillä ja naapurissa **totesin**, suomalaisen mediakentän itsesensuuri ei kuitenkaan vielä ole kollektiivista, minkä vuoksi asioiden todellisen laidan saa pienellä vaivalla selville. (Scripta 73)

(68) Erilaisia laskutoimituksia **on esitelty** myös **kirjoituksessani** Valonpilkahduksia ja Mordorin yötä. (Scripta 125)

Omiin teksteihin kohdistuvissa viittauksissa on myös kooperatiiviseen puhefunktioon liittyvää kohteliaisuutta: Jos lukija ei seuraa blogia säännöllisesti, viittauksissa olevat linkit antavat lukijalle mahdollisuuden lukea aiheesta enemmän. Samalla kirjoittaja huomioi säännöllisesti blogia seuraavat lukijat, koska linkin avulla kirjoittajan ei tarvitse toistaa itseään.

Linkkiä ei ole niissä tapauksissa, joissa kirjoittaja kertoo yleisluontoisesti, mitä on Scriptassa kirjoittanut (esimerkki 69). Kuten Scriptan muihin teksteihin viitattaessa, näissä tapauksissa käytetään kommunikaatioverbejä (kuten *mainita* ja *kommentoida*), mutta erona on se, ne ovat perfektissä eivätkä imperfektissä.

(69) **Olen useasti maininnut ruotsalaiset lähiöt kirjoituksissani**, mutta minun on myönnettävä, että olen tiennyt niiden olemuksesta varsin vähän. (Scripta 73)

Assertiivisista tapauksista muistot ovat ainoita tapauksia, joissa käytetään sekaisin kaikkia kolmea kirjoittajaan viittaavaa kielellistä keinoa. Esimerkissä 70 kirjoittaja kertoo muiston nuoruudestaan, jonka avulla havainnollistaa sitä, miksi monikultturismi ahdistaa häntä.

(70) Mieleen tulevat myös poikavuodet, jolloin **osasin** kirjoittaa jonkinlaisia primitiivisiä Basic-kielisiä ohjelmia Commodore64:lle. Jos koodiin **kirjoitti** mielettömyyksiä, kone ei edes yrittänyt suorittaa niitä vaan ilmoitti tylysti "Syntax Error" kunnes virhe **poistettiin**. – – Ahdistukseni monikultturismin edessä johtuu pitkälti siitä, että intuitiivisesti odotan yhteiskunnan toimivan samalla tavalla kuin Commodore64 – –. Että loogiset konfliktit ja järjenvastaisuudet aiheuttaisivat jonkinlaisen "Syntax Error"-hälytyksen. (Scripta 125)

Nuoruuden lisäksi aineistossa viitataan koulumaailmaan liittyviin muistoihin, etenkin Scriptan tekstissä 157. Esimerkin 71 ensimmäisessä kappaleessa kuvataan yleisen esimerkin kautta sitä, miten ongelmia hoidetaan nykyään; toisessa kappaleessa tätä esimerkkiä verrataan kirjoittajan muistoihin; kolmannessa kappaleessa tuodaan ilmi, että yhteiskunnan pitäisi ajatella lasten etua, pitivät he siitä tai eivät. Esimerkissä olevaa passiivia (*palattiin*) käytetään eksklusiivisen monikon 1. persoonan sijasta.

(71) Tämä on hyvin linjassa sen kanssa, miten nykyään hoidetaan kaikenlaisia ongelmia. Lasten ylipainoisuuteen ja hampaiden huonoon kuntoon pitäisi puuttua jollakin tavoin, mutta karamelli- ja virvoitusjuoma-automaatteja ei saa

> poistaa, ja lapsilla pitää olla ruokalassa oikeus päättää, syövätkö he aterian ja jos syövät, kuinka paljon he syövät.
>
> Kun **minä kävin** ala-astetta, keittäjä lätkäisi lautaselle ohjesäännön määräämän annoksen kumiperunoita ja tillilihaa. Lautanen piti syödä tyhjäksi. Ellei lautasta syönyt tyhjäksi, asiaan palattiin oppituntien jälkeen, eikä kotiin päässyt, ennen kuin se lautanen oli tyhjä. Karamelliautomaattia ei ollut, eikä kioskillekaan päässyt välitunnilla.
>
> Järjestely ei tyydyttänyt minua ollenkaan. Olisin mieluummin jättänyt kumiperunat syömättä ja napostellut karkkia. Minulta ei kuitenkaan kysytty. Retrospektiossa ymmärrän, että näin oli hyvä. Kumiperunoiden syöminen ja karamellin puute vastasivat ***minun* etuani**, vaikka vajaavaltaisena lapsena en sitä ymmärtänytkään. Yhteiskunta tiesi, etten ymmärrä omaa etuani, ja juuri tämän vuoksi olin juridisesti vajaavaltainen. Juuri tämän vuoksi minulta ei kysytty. (Scripta 157)

Esimerkissä 71 näkyy myös persoonapronominin valinnaisuus. Kirjoittaja tuo esille hänen kouluaikansa ja nykyajan välisen eron adverbeillä (*nykyään – Kun*) ja käyttämällä sekä yksikön 1. persoonan pronominia että verbimuotoa (*minä kävin*). Toisessa kohdassa yksikön 1. persoonan pronominin lisäksi on käytetty omistusliitettä (*minun etuani*) ja pronominia on painotettu kursivoinnilla.

4.1.2 Direktiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset

Direktiivisissä tapauksissa kirjoittajaan viitataan yksikön 1. persoonalla ja direktiivit kohdistuvat lukijaan (esimerkit 72–75). Esimerkki 72 on lukijaan kohdistuva kehotus, joka esitetään ikään kuin sivuhuomiona: siinä on verbi *kehottaa* ja virke on sulkeissa. Esimerkissä 73 kirjoittaja esittää vetoomuksen, jossa imperatiivimuotoinen verbi (*miettikää*) yhdistyy vetoavaan sanavalintaan (*herran tähden*) Esimerkin 73 ensimmäisessä lauseessa kirjoittaja kertoo kirjoituksiin liittyvistä tavoitteistaan ja yksin esiintyessään tämä kuuluisi kooperatiiviseen puhefunktioon (luku 4.1.4). Lauseet ovat kuitenkin rinnasteisia, sillä jälkimmäisessä lauseessa on konjunktio *mutta*, joka kytkee lauseet toisiinsa ja tässä yhteydessä ilmaisee odotustenvastaista asiantilaa (ISK 2004: 787, 1086).

(72) (Uudempia lukijoitani kehoitan tutustumaan vanhempaan kirjoitukseeni <u>Miten soveltaa opittua</u>.) (Scripta 97)

(73) Yritän pitää vaaliasiat ulkona näistä kirjoituksistani, mutta miettikää nyt, herran tähden, kahteen kertaan, ketä äänestätte vaaleissa. (Scripta 97)

Tyypillisesti direktiivillä ohjaillaan kuulijan toimintaa ja käyttäytymistä (Larjavaara 2007: 496), mikä ilmenee edellisistä esimerkeistä: kirjoittaja kehottaa lukijaa lukemaan

(esimerkki 72) ja pyrkii vaikuttamaan hänen äänestyskäyttäytymiseen (esimerkki 73). Epäsuorempaa ohjailua havainnollistavat esimerkit 74 ja 75, joissa toiminta ei ole konkreettista vaan mentaalista. Larjavaara (2007: 496–498) ei käsittele tällaisia tapauksia, mutta niistä on löydettävissä direktiivisen puhefunktion piirteitä. Esimerkissä 74 kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan lukijaan ja haluaa tämän muuttavan mielipidettään (subjektiivisen halun ilmaus) ja tavoitteena on, että lukija vaihtaa mielipidettään (asiaintila, joka kuulijan olisi toteutettava).

(74) Ja jos joku nyt on vielä sitä mieltä, että Ruotsissa asiat ovat niin kuin pitää, **muistutan** niistä 30 miljardista kruunusta, jonka ruotsalaiset maksavat nettona maahanmuuttajiensa elättämisestä joka vuosi. (Scripta 46)

Esimerkissä 75 on kysymys, johon kirjoittaja haluaa lukijan vastaavan. Tällaiset vaihtoehtokysymykset, jotka ovat tunnistettavissa lauseen ensimmäiseen jäseneen liittyvästä *kO*-liitepartikkelista, koskevat lauseen ilmaiseman sisällön hyväksymistä (ISK 2004: 1589). Jos kirjoittaja ei haluaisi lukijalta reaktiota, hän olisi voinut ilmaista asian väitelauseella (*Olen varmaan nuiva*). Esimerkki 75 tulkitaan direktiiviseksi pääosin sen muodon perusteella (kysymys) ja koska se sijoittuu hankalasti muihin puhefunktioihin.

(75) "...Afrikasta ja Aasiasta saapuu venelasteittain laittomia siirtolaisia Etelä-Eurooppaan. Tuhannet tulijat, pääasiassa nuoret miehet, hakevat parempaa elämää. [...] Maailman rikkaiden ja köyhien välinen elintasokuilu on räikeä. Jos oman maan köyhyys on liian syvää eikä työtä ole, yritteliäät lähtevät etsimään toimeentuloa muualta. Televisio ja internet näyttävät yhä syrjäisempien seutujen asukkaille, miten muualla eletään." [Lihavointi meidän.]

Olenko nuiva[15], jos minusta näyttää siltä, että Serkkola myöntää tuossa suoraan turvapaikanhakijoiden olevan liikkeellä *paremman elintason* perässä? (Scripta 125)

4.1.3 Ekspressiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset

Kirjoittajaan viittaavista tapauksista valtaosa on luonteeltaan ekspressiivisiä: kirjoittaja kertoo ajatuksistaan ja tiedoistaan sekä ilmaisee mielipiteitään ja tuntemuksiaan. Kyse on siis kirjoittajan pään sisällä olevista asioista, kirjoittajan mentaalisesta puolesta. Ekspressiivisissä tapauksissa käytetään kaikkia kolmea kirjoittajaan viittaavaa kielellistä keinoa, mutta ne esiintyvät eri yhteyksissä: Yksikön 1. persoonaa ja nollapersoonaa

[15] nuiva ’monikulttuuriin ja maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuva henkilö’

käytetään monipuolisesti ja osin samanlaisissa rakenteissa, kun taas passiivi esiintyy yksinomaan *voida*-verbin kanssa. Yksikön 1. persoonalla ilmaistaan kirjoittajan tietämystä, tahtoa ja toiveita. Nollapersoona esiintyy *tulla mieleen* -rakenteessa. Mielipiteiden ilmaisussa ja *on helppo* -rakenteessa käytetään sekä yksikön 1. persoonaa että nollapersoonaa. Modaalisissa ilmauksissa, joissa on kommunikaatioverbi, käytetään nollapersoonaa ja passiivia.

Kirjoittajan tietämys kytkeytyy episteemiseen modaalisuuteen, joka Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1483) liittyy puhujan uskoon, tietoon ja päätelmiin asiaintilan mahdollisuudesta, todennäköisyydestä tai varmuudesta. Episteemisyyttä esiintyy muissakin kuin kirjoittajan tietämykseen liittyvissä tapauksissa, mutta tässä kohdin keskitytään intensionaalisiin verbeihin, jotka kuvaavat episteemisiä tajunnantiloja (ISK 2004: 1487). Yleisimmät aineistossa esiintyvät verbit ovat *tietää* (esimerkki 76), *uskoa* (esimerkki 77) ja *olettaa* (esimerkki 76).

(76) **En tiedä** kamelinkasvatuksesta paljoakaan, mutta **olettaisin**, että kameleita on kasvatusyksikössä enemmän kuin kasvattajia. (Scripta 49)

(77) **Uskoisin**, että melkein kaikki ovat kanssani samaa mieltä, koska länsimaisilla ihmisillä on ymmärrettävä tendenssi suvaita kaikkea sellaista, mistä ei ole haittaa, ja vastustaa kaikkea sellaista, mistä on. (Scripta 130)

Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1484) mukaan episteemisyyden laji on evidentiaalisuus, joka liittyy siihen, miten puhuja on saanut tietonsa: tieto voi perustua puhujan omaan havaintoon (esimerkki 78), tietämiseen ja vaikutelmaan saamiseen (esimerkki 79) tai muistamiseen (esimerkki 80). Larjavaara (2007: 409) huomauttaa, että *nähdäkseni*-tyyppisiä keinoja käytetään varmuuden ja evidentiaalisuuden ilmaisemisen lisäksi niin sanottuina pehmentiminä – ne lieventävät sanonnan ulkoista väitettävyyttä ja itsevarmuuden vaikutelmaa.

(78) Sivuseikkana mainittakoon, että **henkilökohtaisen havaintoni mukaan** venäläisillä, kaikkien maahanmuuttajien joukossa, on ollut harvinaisen vähän vaikeuksia oppia suomea. He myös työllistyvät moniin muihin ryhmiin verrattuna huomattavan hyvin. (Scripta 209)

(79) "...Ahvenanmaata edustava Elisabeth Nauclér on Ruotsista muuttanut siirtolainen, mutta "varsinaisia" maahanmuuttajataustaisia kansanedustajia ei eduskunnassa ole. [...] Lähimpänä eduskuntapaikkaa oli vuoden 2007 vaaleissa vihreiden Zahra Abdulla, joka jäi vain muutaman sadan äänen päähän kansanedustajuudesta."

Muotoilu on **nähdäkseni** tulkittava niin, että anonyymi toimittaja kieltää Nauclérin maahanmuuttajuuden *intuition* perusteella. Koska hän itsekään ei

osaa määritellä, miksi Nauclér on vähemmän varsinainen maahanmuuttaja kuin Abdulla, hän panee "varsinaisen" varmuuden vuoksi lainausmerkkeihin. (Scripta 223)

(80) **Muistan lukeneeni** Aamulehdestä, että Tampereen ruotsalaisessa koulussa välituntivalvojat ovat puuttuneet oppilaiden suomenkieliseen jutusteluun. (Scripta 157)

Evidentiaalisuutta ilmaistaan myös yleisvaikutelmaverbeillä. Ne edellyttävät elollista kokijaa, jota voidaan ilmaista adverbiaalilla (kuten *minusta*, *minun mielestäni*) – usein kokija jää kuitenkin implisiittiseksi. (ISK 2004: 483.) Aineistossa yleisvaikutelmaverbeistä esiintyvät *tuntua* (esimerkki 81), *vaikuttaa* (esimerkki 82), ja *näyttää*, ja niiden kokijana on nollapersoona.

(81) [0:sta] **Tuntuu erittäin oudolta**, että ministeriön virkamiehen mielestä Suomen on vastaanotettava vastaanottokykyään enemmän turvapaikanhakijoita. (Scripta 223)

(82) [0:sta] **Vaikuttaa** kuitenkin **siltä**, että tätä itsekritiikkiä on seurannut vielä voimakkaampi vastareaktio, ja että lehti on lähtenyt ruotsalaistyyppisille linjoille: vähemmistöjen tekemiä rikoksia koskevat uutiset sensuroidaan tai ne jätetään kokonaan julkaisematta. (Scripta 73)

Selkeimmin kirjoittajan mielipide näkyy tapauksissa, joissa on adverbiaali *mielestäni* (esimerkit 83–84). Tällaisia virkkeitä on aineistossa yhdeksän. Pällin (2003: 74) mukaan *mielestäni* osoittaa jollain tapaa puhujan tulkintaa, ja sitä käytetään kahdessa eri yhteydessä: Ensinnäkin puhuja voi sen kautta asettua jollekin olemassa olevalle kannalle, kun asiasta on olemassa monenlaisia mielipiteitä. Toisekseen puhuja voi sen kautta asettaa oman tulkintansa asiasta, jolloin se ei ole valinta mielipiteiden välillä vaan subjektiivinen tulkinta asian ”laadusta”. Kannanotto havainnollistuu esimerkissä 83, jossa ensin kerrotaan epämääräisen joukon mielipide passiivin kautta ja sitten ilmaistaan, mikä on kirjoittajan mielipide asiasta. Subjektiivinen tulkinta näkyy esimerkissä 84, jossa kirjoittaja esittää oman näkemyksenä asiasta.

(83) Monikultturismin vastustajia syytetään jatkuvasti siitä, että he sekoittavat "siirtolaisuuden", "maahanmuuton", "pakolaisuuden" ja ties minkä. **Minun mielestäni** sitä tekevät ihan muut. (Scripta 125)

(84) **Mielestäni on hassua**, että vaikka maahanmuutossa kovasti korostetaan humaaneja ja humanitaarisia aspekteja, maahanmuuttajilla tuntuu useimmille maahanmuuton puolestapuhujille olevan lähinnä välinearvo, joko fetisistinen tai pragmaattinen. (Scripta 209)

Esimerkissä 83 korostetaan kirjoittajan mielipidettä, sillä 1. persoonan pronomini on valinnainen silloin, kun persoona näkyy omistusliitteestä. Aineistossa kirjoittajan mielipidettä painotetaan myös adjektiivilla *oma*, joka semanttisestikin viittaa omistamiseen (*Omasta mielestäni*). Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1394) mukaan tapauksissa, joissa omistusliitteellistä sanaa määrittää adjektiivi *oma*, omistussuhde kontrastoidaan muihin vastaaviin. Tapauksissa siis ilmaistaan kirjoittajan eriävä mielipide. Aineistossa samanmielisyyttä ilmaistaan kerran ja silloin käytetään liitepartikkelia *kin* (*Minunkin mielestäni*). Sen tilalla voidaan käyttää partikkelia *myös* (ISK 2004: 804).

Kirjoittajan mielipidettä ilmaistaan myös subjektittomilla kokijalauseilla, joissa kokijana on nolla, predikaattina *olla*-verbi ja predikatiivina adjektiivi (esimerkki 85). Osassa tapauksissa on myös infinitiivisubjekti (esimerkki 86). Tällaisissa tapauksissa hallitsevan rakenteen nolla on samassa asemassa kuin kokijaa ilmaiseva elatiivimuotoinen adverbiaali (ISK 2004: 1292).

(85) [0:sta] **On ihmeellistä**, että avoimia rajoja ja tuottamattoman väestön maahanvyöryä kannattavat kiihkeimmin ne, jotka verorahoitteisten tulonsiirtojen saajina tulevat kärsimään hyvinvointivaltion romahduksesta kaikkein eniten, so. vihervasemmistolaiset kiljupunkkarit sekä akateeminen sektori. (Scripta 88)

(86) [0:sta] **On** kuitenkin **typerää ja epärehellistä väittää**, että maahanmuuttajat hyödyttävät Suomea, jos vallitsevan maahanmuuttopolitiikan ideologisena lähtökohtana ei ole Suomen vaan maahanmuuttajien etu, ja jos maahanmuuttajat faktisesti eivät helpota Suomen työvoimapulaa vaan ainoastaan lisäävät sosiaalisia menoja. (Scripta 42)

Joissakin tapauksissa *olla*-verbi on konditionaalissa, jolloin kirjoittajan tulkinta asian laadusta ilmaistaan toivomuksena (esimerkki 87). Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1570) mukaan toivomusta ilmaisemassa käytetäänkin verbialkuisia, subjektittomia ilmauksia, joiden verbi on konditionaalissa.

(87) [0:sta] **Olisi mielenkiintoista tietää**, mikä ajatus tällaisten ratkaisujen taustalla on. (Scripta 130)

Kokijalauseiden lisäksi aineistossa on muitakin tapoja, joilla kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä. Esimerkeissä 88–90 käytetään asennoitumista ja suhtautumista ilmaisevia verbejä *suhtautua* (jhk), *kannattaa* (jtak) ja *pitää* (jtak jnak). Esimerkissä 91 *selvä*-sanaa käytetään kuvaamassa kirjoittajan näkemystä asiasta. Esimerkeissä 89 ja 91 on ensin johdatteleva osio ja kaksoispisteen jälkeen tulee itse mielipide. Esimerkissä 89 näkyy myös persoonapronominin valinnaisuus.

(88) En kiistä nimittelyjen ja uhkailujen mahdollisuutta, mutta **suhtaudun** erittäin nihkeästi maahanmuuttajien luotettavuuteen tiedonlähteenä. (Scripta 125)

(89) Selvennykseksi: **minä kannatan** hyvinvointivaltiota. (Scripta 88)

(90) **Pidän kuitenkin selvänä**, että esimerkiksi tataareja, juutalaisia tai romaneja ei tule pitää maahanmuuttajataustaisina. (Scripta 223)

(91) **Minulle asia on aivan selvä**: Mikään motiivi tai aiempi vääryys ei oikeuta syyttömien kimppuun käymistä. (Scripta 66)

Kirjoittajan asenne ilmenee myös modaalisissa ilmauksissa, joissa on kommunikaatioverbi. Näissä tapauksissa käytetään nollapersoonaa ja passiivia. Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1414) mukaan kommunikaatioverbeistä neutraalein on *sanoa*, kun taas muilla verbeillä välitetään tietoa kommunikoinnin tavasta (*kertoa*, *kirjoittaa*, *huutaa*) tai puhetapahtuman luonteesta (*kehuskella*, *vaatia*). Yleisimmin aineistossa esiintyvät *kysyä* sekä muut tapaa ilmaisevat verbit (*kirjoittaa*, *sanoa*, *mainita*, *todeta*). Puhetapahtuman luonnetta kuvaavista verbeistä osa on neutraalimpia (*myöntää*, *korostaa* ja *väittää*) ja osa hyvinkin asenteellisia (*saivarrella* ja *jauhaa*). Tässä yhteydessä verbi *sanoa* esiintyy vain kerran.

Ensinnäkin kommunikaatioverbit esiintyvät nesessiivirakenteessa, jolloin ilmaistaan kirjoittajan kokemaa sisäistä pakkoa (ks. ISK 2004: 1502–1504). *On pakko* -ilmaukset liittyvät siihen, että kirjoittaja on havainnut jonkin asian, johon kirjoittajan on reagoitava (esimerkki 92). *On tehtävä* -tyyppisiä tapauksia käytetään silloin, kun kirjoittaja kertoo jonkin asiaan liittyvän lisähuomion (esimerkki 93). Joitakin nesessiivisiä ilmauksia on muokattu esimerkiksi konditionaalilla ja partikkelilla (esimerkki 94) tai kieltomuodolla ja partikkelilla (esimerkki 95), jolloin ilmaukset kuvastavat epävarmuutta eivätkä pakkoa. Lisäksi kun välttämättömyys yhdistyy kieltoon, tästä seuraa mahdollisuus (ISK 2004: 1529). Tällöin esimerkkiin 95 sisältyy merkitys ’voin olla saivartelematta’.

(92) [0:n] **On** ihan **pakko kirjoittaa** muutama sana. Belgiassa äärioikeistolaiseksi epäilty nuorukainen ampui hengiltä kaksi maahanmuuttajaa. Blogisfäärin huruosasto on riemastunut tapauksesta. (Scripta 66)

(93) Tähän väliin [0:n] **on todettava**, että "teknisen esteen" perusteella myönnetty tilapäinen oleskelulupa voi olla voimassa korkeintaan kaksi vuotta. (Scripta 234)

(94) [0:n] **Olisi ehkä paikallaan kysyä**, kuinka suuri huijausprosentin pitäisi olla, jotta huijaamista voitaisiin pitää "kovin yleisenä". (Scripta 266)

(95) Tämän politiikan seurauksista [0:n] **ei varmaankaan tarvitse ryhtyä saivartelemaan**. (Scripta 234)

Toisekseen kommunikaatioverbit esiintyvät mahdollisuutta ilmaisevissa tapauksissa, joissa käytetään *voida*-verbi. Näissä on kyse subjektin tarkoitteen henkisestä kykenemisestä, joka kuuluu dynaamiseen modaalisuuteen (ISK 2004: 1492). Tapauksissa esitetään jonkin asian herättämiä kysymyksiä tai ajatuksia (esimerkki 96) tai mainitaan siihen liittyviä asioita (esimerkki 97). Näissä tapauksissa voidaan nähdä seuraavat merkitykset: ’voin kysyä tätä, koska asia herätti mielessäni kysymyksen’ ja ’voin mainita tämän, koska se tuli mieleeni käsiteltävästä asiasta’. Pääasiassa tapaukset liittyvät kritiikkiin, jota lievennetään *voida*-verbillä (vrt. *on kysyttävä, on mainittava*).

(96) Tässä yhteydessä **voitaisiin kysyä**, miksi Edström, Hoikkala, Laihia ja Ylä-Jussila eivät vastusta koko turvapaikkakäytäntöä ja vaadi kaikenlaisen rajakontrollin lopettamista. Tämä olisi johdonmukaisempaa kuin se, että hyväksytään ainoastaan "oikeat", so. myönteiset turvapaikkapäätökset. (Scripta 125)

(97) Edelliseen liittyen **voidaan mainita** elokuussa laajasti uutisoitu kyselytutkimus, jonka tulokset yleisesti tulkittiin niin, että suomalaiset haluavat lisää maahanmuuttajia. (Scripta 130)

Kirjoittajan arviointi ilmenee tapauksissa, joissa *on helppo* -rakennetta käytetään yksikön 1. persoonan (esimerkki 98) tai nollapersoonan kanssa (esimerkki 99). Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 503) mukaan tapauksilla, joissa infinitiivilauseke määrittää predikatiivina olevaa adjektiivia, voidaan ilmaista arviota jonkin asian helppoudesta tai vaikeudesta. Adjektiivi *helppo* esiintyy rakenteessa kahdesti, kun taas adjektiivi *vaikea* esiintyy seitsemästi. Näihin liittyvät verbit kuvaavat mentaalista toimintaa (*kuvitella, hyväksyä, ymmärtää, uskoa*).

(98) Ihan vakavasti puhuen **minun on vaikea kuvitella**, että kamelilaumojen maahantuonti rikastuttaisi norjalaista kulttuuria tai yhteiskuntaa millään mielekkäällä tavalla. (Scripta 49)

(99) [0:n] **On vaikea keksiä**, miksi turisti tai liikemies tulisi Helsinkiin eikä Tallinnaan. Sen sijaan [0:n] **on helppo ennustaa**, että jossakin vaiheessa maksukykyinen suomalainen keskiluokka alkaa kysellä itseltään, mitä järkeä on asua ikävästi ja kalliisti Helsingissä eikä edullisesti ja mukavammin Suomenlahden eteläpuolella. (Scripta 130)

Yksinomaan yksikön 1. persoonaa käytetään seitsemässä tapauksessa, joissa ilmaistaan kirjoittajan toiveita ja odotuksia (esimerkit 100–102). Näissä esiintyy verbit *odottaa, toivoa* ja *haluta*. Esimerkit 101 ja 102 ovat lähellä kooperatiivisuutta (luku 4.1.4), sillä tapauksissa kerrotaan, mihin tekstillä pyritään tai mitä tekstissä seuraavaksi tehdään; ne

ovat kuitenkin ennemminkin toivomuksia kuin varmana ilmaistua tekemistä. Pelkästään nollapersoonaa käytetään kuudessa tapauksessa, joissa on *tulla mieleen* -rakenne. Näissä tapauksissa kirjoittaja tuo esille käsiteltävän asian herättämiä ajatuksia (esimerkki 103) tai havainnollistaa käsiteltävää asiaa vertaamalla sitä omiin muistoihinsa (esimerkki 104).

(100) Siinä mielessä, toden totta, **odotan** sydän kylmänä, mitä vihervasemmistolais-ruotsalainen koplamme, kepulais-kokoomuslaisen joo-joo-kuoron säestyksellä, kuluvalla vaalikaudella keksii. (Scripta 130)

(101) **Toivon**, että tämän ohjelmaluonnoksen myötä keskustelu/riitely voi siirtyä irvikuvista todellisiin arvoihin ja mielipiteisiin. (Scripta 223)

(102) **Haluaisinkin** tässä yhteydessä **esittää** muutamia kysymyksiä nyttemmin muodikkaaseen työvoimapulaväitteeseen liittyen. (Scripta 42)

(103) Panun esittämiä vaihtoehtoja silmäillessään [0:lle] **tulee väistämättä mieleen**, että kun ennustaa kaikki vaihtoehdot, ennustus suurella todennäköisyydellä osuu oikeaan. (Scripta 66)

(104) [0:lle] **Mieleen tulevat** myös poikavuodet, jolloin osasin kirjoittaa jonkinlaisia primitiivisiä Basic-kielisiä ohjelmia Commodore64:lle. (Scripta 125)

Edellä käsiteltyjen tapausten lisäksi aineistossa on muitakin ekspressiivisiä tapauksia. Ensinnäkin on tapauksia, joissa pakko liittyy mentaaliseen verbiin. Esimerkissä 105 kielto yhdistyy mahdolliseen, josta seuraa välttämättömyys (ISK 2004: 1529). Tällöin siihen liittyy merkitys ’täytyy ihmetellä’. Tapauksessa käy siis päinvastoin kuin esimerkissä 95. Esimerkissä 106 pakkoa ilmaistaan adverbillä *väkisin*. Toisekseen aineistossa on tapauksia, joissa mentaaliseen verbiin liittyy mahdollisuus. Esimerkissä 107 tätä ilmaistaan *voida*-verbillä. Kolmannekseen on tapauksia, joissa nollapersoona esiintyy samassa virkkeessä tai kappaleessa yhdessä yksikön 1. persoonan kanssa. Näissä kuvataan kirjoittajan arvioita omasta toiminnasta (esimerkki 108) tai näkemyksiä jostakin asiasta (esimerkki 109).

(105) **En voi olla ihmettelemättä**, miksi juuri suomen puhumisen vaatiminen herättää aina tällaisen moraalisen närkästyksen. Ruotsinkielisten lasten identiteetin ja mielenterveyden uskotaan murenevan ja järkkyvän, jos ruotsinkielisessä koulussa kuuluu sanakin suomen kieltä. (Scripta 157)

(106) Tällaista sovittelua katsellessaan [0] **ajautuu** väkisinkin **ajattelemaan**, että näissä tapauksissa toteutuu pienessä mittakaavassa se, mikä suuressa mittakaavassa on tehnyt sovittelijoiden kotimaista ikäviä paikkoja elää. (Scripta 201)

(107) Välillä [0] **voi** vain hartaasti **ihmetellä**, miksi joillekuille kaikki on niin kauhean vaikeaa ja joillekuille muille taas ei. Miksi jotkut ryhtyvät uudessa ja vaikeassa tilanteessa rakentamaan elämäänsä niillä palikoilla, joita heillä on, kun samalla toiset odottavat peukaloitaan pyöritellen, että joku muu loisi heille optimaaliset olosuhteet? (Scripta 129)

(108) Hesarin nykyinen uutisointipolitiikka on niin härskiä ja niin jyrkässä kontrastissa jopa muiden suomalaisten tiedotusvälineiden käytännön kanssa, että olen alkanut vakavasti miettiä, miksi tällaisesta lehdestä [0:n] **kannattaa maksaa**. (Scripta 73)

(109) Voima-lehteä kun [0] **rupeaa lukemaan**, [0] **ei malta lopettaa**. Kyseessä on "kulttuurilehti", mutta oman kokemukseni mukaan siinä kirjoitetaan lähinnä maahanmuuttajista ja suomalaisten rasismista. Siellä vilisee herkullisia käsitteitä ja termejä. (Scripta 88)

On huomattava, että kirjoittajaan viittaavien ekspressiivisten tapausten lisäksi aineistossa on muitakin keinoja ilmaista subjektiivisuutta, kuten kirjoittajan mielipiteitä ja asenteita. Larjavaara (2007: 394–396) toteaa, että subjektiivisuuden koko kenttä on runsas ja kirjava eivätkä sen alueet ole prototyyppisiä – keskeisinä alueina hän pitää modaalisuutta, evaluatiivisuutta ja emotionaalisuutta. Isossa suomen kieliopissa (ISK 2004: 1613–1637) puhujan suhtautumista ja asennoitumista käytetään termiä affektiivisuus. Aineistossa subjektiivisuutta ilmaistaan muun muassa adverbeillä ja partikkeleilla, jotka määrittävät joko yhtä sanaa tai koko lausetta (*täysin oikeassa*, *hiukan omituinen*, *varsin yllättävää*; *varmaankin*, *ehkä*, *valitettavasti*, *onneksi*) ja itsenäisillä nominaalisilla lausekkeilla (*Yllättäviä tutkimustuloksia.*).

4.1.4 Kooperatiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset

Kooperatiiviset kirjoittajaan viittaavat tapaukset ovat metatekstuaalisia: kirjoittaja kertoo tekstin tavoitteista ja rakenteesta sekä tekee tarkennuksia käyttämiinsä sanavalintoihin. Tämä liittyy kohteliaisuuteen ja lukijan huomioimiseen, sillä näin kirjoittaja varmistaa, että lukija pysyy kärryillä ja ymmärtää sisällön kuten kirjoittaja on tarkoittanut. Kooperatiivisilla akteilla puhuja rakentaakin kontaktia lukijaan esimerkiksi kohteliaisuudella (Larjavaara 2007: 500).

Kooperatiivisissa tapauksissa käytetään yksikön 1. persoonaa ja passiivia. Niissä toistuvat samat verbit: useammassa kuin yhdessä virkkeessä kirjoittaja käyttää verbejä *ottaa kantaa*, *palata*, *ehdottaa* ja *tarkoittaa*. Tapaukset ovat pääosin preesensmuotoisia. Yleensä preesensiä käytetäänkin kuvaamaan tilannetta, joka on ilmauksen esittämisen

aikaista; preesens voidaan tulkita myös futuuriseksi – joko adverbiaalin kautta tai ilman (ISK 2004: 1455, 1468–1469). Kun kirjoittaja viittaa johonkin aiemmin samassa tekstissä olleeseen asiaan, hän käyttää mennyttä aikamuotoa.

Kun kirjoittaja selittää, mikä on kirjoituksen tavoite, hän käyttää verbiä *pyrkiä* (esimerkki 110) ja substantiivia *tarkoitus* (esimerkki 111). Tekstin sisältöön liittyvissä tapauksissa hän käyttää muun muassa verbejä *puuttua* (esimerkki 112) ja *ottaa kantaa* (esimerkki 113).

(110) **Pyrin** tässä kirjoituksessa hahmottelemaan eräänlaisen käänteisen tiivistelmän kaikesta siitä, mitä olen tähän asti kirjoittanut. (Scripta 223)

(111) Se on tietysti makuasia, johtuuko lähiöiden ankeus siitä, että niissä on paljon maahanmuuttajia, vai maahanmuuttajien ankeus siitä, että heille on annettu ankea lähiö ja että rakenteet syrjivät heitä. **Tarkoitukseni** on vain kuvata sitä, miltä Ruotsin, tuon monikulttuurin mallimaan ja säihkyvän esikuvamme, todellisuus näyttää. (Scripta 73)

(112) **En puutu** tällä kertaa siihen periaatteelliseen kysymykseen, onko huoltosuhteen pysyttävä ennallaan, ts. voidaanko huoltosuhteen heikentymisestä automaattisesti päätellä, että työvoimaa on tuotava lisää ulkopuolelta. (Scripta 42)

(113) **En ota kantaa** siihen, onko heillä oikeus tehdä niin, mutta jos he tulevat tänne pakolaisina, ja jos kirkko turvapaikkoja myöntävänä tahona kohtelee heitä pakolaisina, ja jos heidän maahanmuuttomotiivinaan on elintasokuilu, eivätkö he ole "elintasopakolaisia" sanan kirjaimellisessa merkityksessä? (Scripta 125)

Kirjoittaja kertoo metatekstillä, mitä hän tekstissään seuraavaksi tekee (esimerkit 114–115). Näissä tapauksissa kuvataan ensin toimintaa, jonka hän aikoo tehdä, minkä jälkeen tulee varsinainen toiminta. Valtaosassa tapauksista käytetään kaksoispistettä toiminnan kuvauksen ja toiminnan välillä.

(114) **Palaan** hetkeksi viime sunnuntain Aamulehden pääkirjoitukseen. Sen viimeinen kappale kuuluu seuraavasti:

"Hyvä maahanmuuttopolitiikka on konstikas tehtävä, kuten on nähty esimerkiksi Ranskassa. Suomen onni on, että me olemme vasta tämän prosessin alkupäässä, jolloin voimme ottaa oppia muiden tekemistä virheistä." (Scripta 46)

(115) **Toistan** saman vanhan kysymyksen: *Miksi* sosiaalisesti riskialttiita ja naapuruston kielteisiksi kokemia hankkeita pyritään toteuttamaan keskustassa, vaikka niiden sijoittaminen muualle kuin keskustaan paitsi vähentäisi riskejä ja kohtaisi vähemmän vastarintaa myös olisi maksajalle (eli veronmaksajalle) edullisempaa. (Scripta 229)

Kirjoittaja tekee myös tarkennuksia edellä sanottuun (esimerkit 116–117) tai sanavalintoihinsa (esimerkit 118–119). Osa näistä tapauksista on erotettu sulkeilla. Kooperatiivi-

set tapaukset eivät muuta eivätkä vahvista kuulijan tiedollista tilaa (Larjavaara 2007: 500). Näin on myös näissä tapauksissa: tekstin voi ymmärtää ilman selitystäkin, mutta kirjoittaja haluaa antaa lisätietoja sanotusta tai selventää, mitä sanavalinta hänen mielestään tarkoittaa, jotta lukija ymmärtää asian kirjoittajan haluamalla tavalla.

(116) Huomautan, että **olen luetellut** *tuoreita* uutisia. (Scripta 73)

(117) (Edellisen siis sanoo Hesari, **en minä**.) (Scripta 234)

(118) Saivartelun välttämiseksi: "hyvinvointivaltiolla" **tarkoitetaan** tässä tulonsiirtovaltiota, jossa työtätekeviä verotetaan ja heiltä verotettuja rahoja jaetaan erilaisia kanavia pitkin vähäosaisille ja kaikenlaisiin, yhteistä hyvää lisääviin hankkeisiin. (Scripta 88)

(119) (Paskapuheella **tarkoitan** sellaista puhetta, jossa ei ole asiasisältöä, vaan jossa pyritään herättämään assosiaatioita ja mielikuvia (esim. puhujan älykkyydestä) operoimalla hienon kuuloisilla ja/tai merkitykseltään epämääräisillä sanoilla ja ilmaisuilla.) (Scripta 193)

Kuten luvussa 4.1.1 mainittiin, kooperatiivisuutta on myös muutamissa assertiivisissa tapauksissa, joissa kerrotaan kirjoittamisesta menneessä aikamuodossa. Niissä kuitenkin viitataan aiempiin teksteihin eivätkä ne liity kyseessä olevan tekstin rakenteeseen tms. joka helpottaisi tekstin seuraamista ja ymmärtämistä.

4.1.5 Poeettiset kirjoittajaan viittaavat tapaukset

Kirjoittajaan viittaavista tapauksista 14 (6 %) on luonteeltaan poeettisia. Pääasiassa tapauksissa on käytetty yksikön 1. persoonaa; nollapersoonaa on kolmessa virkkeessä. Tapaukset voidaan jakaa ironiaa sisältäviin, poikkeavia sanavalintoja tai kielikuvia sisältäviin ja kuvitteellisia tarinoita sisältäviin. Poeettisiksi luokiteltavat tapaukset ovat tulkinnanvaraisempia kuin muut tapaukset, sillä niihin yhdistyy muiden puhefunktioiden piirteitä.

Ironia tulee esille tapauksissa, joissa kirjoittaja sanoo yhtä ja tekee toista. Ennen esimerkin 120 virkettä kirjoittaja sanoo, ettei aio puuttua huoltosuhdeasiaan, mutta käsittelee asiaa kuitenkin. Sen sijaan esimerkissä 121 kirjoittaja ei mainitse kyseisessä tekstissä mitään ryhmää nimeltä, mutta edellisessä virkkeessä oleva linkki johtaa Scriptan aiempaan tekstiin, jossa mainitaan erillinen ryhmä. Jos näitä tapauksia tarkastellaan kontekstista erillään, irrallisina virkkeinä, ne luokiteltaisiin kooperatiivisiin tapauksiin (luku 4.1.4).

(120) **En** siis (heh heh) **aio puuttua** huoltosuhdeasiaan. (Scripta 42)

(121) Ehkä Stenbäckin kannattaisi valita jokin sellainen ryhmä, jolle suomi vuodesta toiseen näyttää tuottavan ylitsepääsemättömiä hankaluuksia, ja jonka kilpailuasema työmarkkinoilla kaipaisi kohennusta paljon kipeämmin. **En nyt mainitse mitään ryhmää nimeltä.** (Scripta 209)

Aineistossa on kaksi virkettä (esimerkki 122), joissa kirjoittaja kertoo leikkimielisesti halustaan olla jonkinlainen tai kuulua johonkin ryhmään: kursivoidut sanat on otettu aiemmin olleista lainauksista ja ne on aseteltu kysymyksen muotoon. Itsenäisiä nominaalisia lausekkeita voidaan käyttää ilmaisemassa päivittelyä (ISK 2004: 1628). Ne muistuttavat hämmästelykysymyksiä, joka tavallisesti liittyy tilanteisiin, jossa puhuja on kuullut asiasta, muttei ota sitä oikein uskoakseen (Hakulinen & Karlsson 1995: 286–287). Kysymysten jälkeen kirjoittaja käyttää poikkeuksellisesti englantia ja murretta. Esimerkissä 123 kirjoittaja on sijoittanut sulkeisiin kommentteja, joissa ilmaistaan lipsahdusta (*hups*) ja lainaa lukemassaan tekstissä käytettäviä termejä.[16]

(122) *Globalisaatiokriittisen universaalipasifistin*? Damn it. En tiedä, mikä se on, mutta **mäkin tahron olla just sellanen**. – – *Maailmanlaajuinen älymystö*? **Mäkin tahron kuulua just siihen**. (Scripta 88)

(123) Kiistatonta sen sijaan on, että Belgian uusin veriteko, kuten Joe Van Holsbeeckin murha huhtikuussa, on seurausta monikulttuurisuudesta ja ennen kaikkea monikultturismista. (**Hups**, Panun terminologiassa tein juuri *jantuset* ja *sinn féinit*, tosin sillä erotuksella, että mielestäni kantaväestöllä ei ole *moraalista oikeutta* seota.) Kiistatonta on myös, että tällä kertaa kyseessä oli yksittäistapaus. (**Hups**, Panun terminologiassa tein juuri *taistolaiset*.) (Scripta 66)

Poeettisuus ilmenee myös sanontoina ja kuvaannollisina ilmauksina. Esimerkit 124 ja 125 kuuluisivat erikseen tarkasteltuna ekspressiivisiin tapauksiin (luku 4.1.3), sillä ne liittyvät kirjoittajan mentaaliseen puoleen: esimerkissä 124 sanonta esiintyy kirjoittajan tuntemusta ilmaisevan lauseen kanssa ja esimerkissä 125 sanonnalla ilmaistaan kirjoittajan mielipide käsiteltävästä raportista. Esimerkissä 126 kirjoittaja kuvaa ensin, miltä maailmanloppu näyttää. Tämän jälkeen tuleva toiminta ei ole konkreettista vaan kuvaannollista, sillä se liittyy kuvitteelliseen tarinaan. Esimerkissä 126 on assertiivisia piirteitä, sillä siinä käytetään mennyttä aikamuotoa ja sitä seuraava virke on assertiivinen.

[16] Tekstissä, johon kirjoittaja viittaa, termit on selitetty seuraavasti: joku toteaa teon olevan ”väistämätön seuraus kulttuuriltaan vieraiden mustanaamojen läsnäolosta Euroopassa ja että kantaväestöllä on moraalinen oikeus seota ja ahdistua” (tehdä *jantuset*, jota voidaan kutsua *Sinn Féin -taktiikaksi*) ja joku toteaa asian ”olevan valitettava yksittäistapaus” (*taistolainen puolustus*).

(124) Vähemmistövaltuutettu Mikko Puumalaisesta ollaan tekemässä apulaisoikeuskansleria. – – [0:lle] **Tulee sellainen olo, että pukkia ollaan asettamassa kaalimaan vartijaksi.** Kansalaisvapauksien vihollisena, oman toimivaltansa venyttäjänä ja fanaattisena politrukkina kunnostautunut Puumalainen valvomassa viranomaisten lainkuuliaisuutta? (Scripta 130)

(125) "Raportissa korostuu erityisesti tarve Suomen kansainvälistymiseen. Nuorten vaikuttajien mielestä on iso haaste muuttaa 'itseriittoinen ja henkiseltä ilmapiiriltään jopa rasistinen Suomi' yhteisölliseksi ja vastuuta kantavaksi maaksi. Tähän tehtävään tarvitaan maahanmuuttajia."

Ankeriasmaista tekstiä, joka luiskahtaa [0:n] **sormista aina, kun siitä yrittää saada otteen.** Mitä nuo lauseet tarkoittavat? Suomen pitää lakata olemasta itseriittoinen ja ryhtyä yhteisölliseksi. Eikö itseriittoisuus ole tunnusomaista juuri yhteisöllisille yhteisöille? Yhteisön sisäisestä koheesiostahan syntyy yhteisön itseriittoisuus. (Scripta 97)

(126) Kaikki katastrofielokuvien ystävät tietävät, että täystuhon aattona maailma menee sekaisin. Kun asteroidi tai alieneiden alus lähestyy, tai kun maapallon ydin uhkaa lakata pyörimästä, sydämentahdistimet tekevät stopin, linnut lentelevät päin seiniä, ja mielisairaaloiden asukkaat ulvovat kuuta kalteriikkunoissaan.

Olen alkanut pälyillä huolestuneena taivaalle. Hullujen horinat, joita olen jo muutaman vuoden kommentoinut kirjoituksissani, tuntuvat saavuttaneen aivan viime aikoina pelottavia sfäärejä. (Scripta 97)

Kuvitteellisia tarinoita on aineistossa kaksi. Esimerkki 127 toimii vertauksena: siinä on kuvitteellinen skenaario, jolla kirjoittaja havainnollistaa maahanmuuttopolitiikkaa. Skenaariossa olevista persoonapronomineista osa on valinnaisia, millä korostetaan eroa kirjoittajan ja muiden toiminnan välillä. Esimerkissä 128 kirjoittaja kertoo, kuinka maahanmuuttajaneuvoston puheenjohtaja joutui varoittamaan maahanmuuttajia rockkonsertista. Tämän jälkeen hän ottaa esimerkiksi päinvastaisen tilanteen, jossa hän varoittaa suomalaisia.

(127) Jos olemme huolissamme siitä, että 20 vuoden kuluttua meillä ei ole riittävästi matalapalkka-alojen työntekijöitä, meidän tulee laatia strategia maahanmuutto-ohjelmasta, joka aloitetaan 15-20 vuoden kuluttua. Silloin maahanmuuttajat pääsevät suoraan heitä odottaviin töihin, eikä minkäänlaisia syrjäytymisongelmia tule. **Jos minä suunnittelen lähteväni pitkälle eräretkelle ensi kesänä ja haluan ottaa evääksi hedelmiä, en minä osta niitä hedelmiä nyt ja pane niitä reppuuni odottamaan. Sen sijaan alan nyt laatia listaa niistä hedelmistä, jotka minun pitää ostaa ensi kesänä juuri ennen kuin lähden liikkeelle.** Jos tarvitsemme vaipanvaihtajia ja siivoojia 20 vuoden kuluttua, meidän ei tule hankkia heitä nyt ja panna 20 vuodeksi säilöön odottamaan. He nimittäin eivät säily vaan pilaantuvat. (Scripta 42)

(128) Tammikuussa Tampereella pidettiin rock-konsertti, josta maahanmuuttajaneuvosto "joutui varoittamaan" alueen maahanmuuttajia. Hashi:

"Se on huolestuttavaa."

Siis sekö, että Hashi joutui varoittamaan maahanmuuttajia rock-konsertista? Joutuiko hän? Vai oliko se ihan vain hänen oma valintansa?

Kun Kaisaniemenpuistossa seuraavan kerran järjestetään Maailmankylä-festivaali, lähetän kaikille tuntemilleni suomalaisille varoituksen, että festivaalin osallistujat *saattavat* raiskata kaikki näkemänsä valkoiset naiset, tappaa kaikki valkoiset miehet ja syödä kaikki valkoiset lapset. Sen jälkeen soitan tiedotusvälineille, että katsokaa nyt, millaisen varoituksen jouduin lähettämään kaikille tuntemilleni suomalaisille.

Nythän on niin, että kyseisen rock-konsertin järjestäjät eivät uhanneet ketään etukäteen, eikä konsertin aikana tai sen jälkeen sattunut mitään. Se, että Hashi huolestui, ei sinänsä kai ole merkki "rasismin aallosta", koska mikään ei viittaa siihen, että hänellä olisi ollut *aihetta* huolestua. (Scripta 181)

4.2 Viittaukset kirjoittajaan ja lukijaan

Aineistossa on yhteensä 68 kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavaa virkettä, joissa monikon 1. persoonaa käytetään 24 virkkeessä (35,3 %), nollapersoonaa 18 virkkeessä (26,5 %), passiivia 18 virkkeessä (26,5 %) ja pronominia 8 virkkeessä (11,8 %). Aineiston kokonaisvirkemäärästä viittauksia on 3,5 %. Seuraavaksi tarkastellaan kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien kielellisten käyttöä kussakin aineiston tekstissä (taulukko 5) ja sitä, millaisissa yhteyksissä viittauksia käytetään (taulukko 6).

Kuten taulukosta 5 näkee, monikon 1. persoonaa on käytetty 14 tekstissä, nollapersoonaa 8 tekstissä, passiivia 10 tekstissä ja universaalipronominia 7 tekstissä. Universaalipronominin käyttö onkin yli puolet harvinaisempaa kuin muiden kielellisten keinojen. Viidessä tekstissä ei ole lainkaan kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia virkkeitä (Scripta 49, 129, 157, 193 ja 209) – näistä kolmessa (Scripta 49, 157 ja 209) on runsaasti kirjoittajaan viittaavia virkkeitä (luku 4.1).

Suhteessa aineiston kokonaisvirkemäärään kirjoittajaan ja lukijaan viittaaminen on vähäistä. Jos kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien virkkeiden määrää tarkastellaan yksittäisessä tekstissä, esiin voidaan nostaa kolme tekstiä (Scripta 201, 234 ja 266). Näitä tekstejä yhdistää se, että niissä ei ole lainkaan viittauksia lukijaan.

Taulukko 5. Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavien virkkeiden lukumäärät (f) ja suhteelliset osuudet (%) kussakin tekstissä (M1P = monikon 1. persoona).

		Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat kielelliset keinot							
		M1P		Nollapersoona		Passiivi		Pronomini	
Blogi	Virkkeitä	f	%	f	%	f	%	f	%
33	26	0	0	0	0	0	0	1	3,8
42	101	1	1	1	1	3	3	1	1
46	80	0	0	1	1,3	2	2,5	0	0
49	35	0	0	0	0	0	0	0	0
66	65	0	0	3	4,6	0	0	1	1,5
73	232	2	0,9	3	1,3	5	2,2	1	0,4
88	80	0	0	0	0	0	0	1	1,3
97	162	3	1,9	1	0,6	1	0,6	0	0
118	106	1	0,9	0	0	0	0	0	0
125	219	2	0,9	3	1,4	1	0,5	1	0,5
129	50	0	0	0	0	0	0	0	0
130	106	1	0,9	2	1,9	1	0,9	0	0
157	55	0	0	0	0	0	0	0	0
173	51	1	2	0	0	1	2	0	0
181	61	1	1,6	0	0	1	1,6	0	0
193	75	0	0	0	0	0	0	0	0
201	47	4	8,5	0	0	0	0	0	0
209	29	0	0	0	0	0	0	0	0
223	129	1	0,8	0	0	2	1,6	0	0
229	68	3	4,4	0	0	0	0	0	0
234	51	1	2	4	7,8	0	0	2	3,9
253	26	1	3,8	0	0	0	0	0	0
266	30	2	6,7	0	0	0	0	0	0
270	57	0	0	0	0	1	1,8	0	0
	1941	24	1,2	18	0,9	18	0,9	8	0,4

Scriptan tekstissä 201 kirjoittaja tekee uutiskatsauksen maahanmuuttajien tekemistä rikoksista – pääasiassa referoimalla uutisia. Tekstissä kirjoittajaan ja lukijaan viitataan pelkästään monikon 1. persoonalla, jonka sisältämät tapaukset on ripoteltu pitkin tekstiä. Scriptan tekstissä 234 kirjoittaja käsittelee hallituksen esitystä uudeksi ulkomaalaislaiksi. Tekstissä on käytetty kaikkia kielellisiä keinoja paitsi passiivia, ja kuten edellisessä tekstissä, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia virkkeitä on pitkin tekstiä. Scriptan teksti 266 kirjoittaja käsittelee uutisen pohjalta turvapaikanhakijoiden iänmääritystä. Tekstissä viittaaminen tapahtuu monikon 1. persoonalla, jonka sisältämät tapaukset löytyvät tekstin alkupuolelta.

Puhefunktioittain tarkasteltuna kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavien tapausten jakauma on seuraava: ekspressiivisiä tapauksia on 37 (54,4 %), kooperatiivisia 23 (33,8 %), assertiivisia 3 (4,4 %), poeettisia 3 (4,4 %) ja direktiivisiä 2 (2,9 %). Huomionarvoista on se, että ekspressiivisiä tapauksia on samassa suhteessa kuin kirjoitta-

jaan viittaavissa tapauksissakin (luku 4.1). Taulukossa 6 on esitelty, millaisissa puhefunktioissa kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia keinoja käytetään.

Taulukko 6. Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset puhefunktioittain.

	Kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat kielelliset keinot							
	M1P		Nollapersoona		Passiivi		Pronomini	
Puhefunktio	f	%	f	%	f	%	f	%
Assertiivinen	2	8,3	0	0	1	5,6	0	0
Direktiivinen	0	0	0	0	0	0	2	25
Ekspressiivinen	9	37,5	17	94,4	5	27,8	6	75
Kooperatiivinen	11	45,8	0	0	12	66,7	0	0
Poeettinen	2	8,3	1	5,6	0	0	0	0
	24	100	18	100	18	100	8	100

Kuten taulukosta 6 nähdään, monikon 1. persoonan ja passiivin kohdalla yleisin puhefunktio on kooperatiivinen ja toiseksi yleisin ekspressiivinen; nollapersoonan ja universaalipronominien sisältämät tapaukset ovat pääasiassa ekspressiivisiä. Mitään kielellistä keinoa ei ole käytetty kaikissa puhefunktioissa, ja jokainen kielellinen keino keskittyy yhteen tai kahteen puhefunktioon.

4.2.1 Assertiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset

Assertiivisia kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia tapauksia on kolme, joista kahdessa on käytetty monikon 1. persoonaa (esimerkit 129–130) ja yhdessä passiivia (esimerkki 131). Kaikki tapaukset liittyvät ajankohtaisiin uutisiin.

(129) Kuten **olemme saaneet** toistuvasti lehdistä **lukea**, Ruotsin ja Ranskan kaltaisissa, Suomea monikulttuuristuneemmissa yhteiskunnissa elää siirtolaispopulaatioita, joissa elinikäinen työttömyys on isältä pojalle periytyvä elämäntapa. (Scripta 42)

(130) **Kuulimme** muutamia päiviä sitten ihmeellisen uutisen. (Scripta 130)

(131) Tuore esimerkki käsitteen "maahanmuuttaja" venymisestä ja paukkumisesta tarpeen mukaan **saatiin**, kun Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, varsin järkevästi, vaati vastaanotettavien maahanmuuttajien määrän sopeuttamista Suomen vastaanottokykyyn. (Scripta 223)

Ensisijaisesti tapaukset viittaavat kirjoittajaan, mutta koska monikon 1. persoona ja passiivi ovat lähtökohtaisesti monikollisia, viittauksiin sisältyy myös lukija. Yhdessä viittaamista tukee sekin, että tapausten sisältö liittyy Scriptassa käsiteltyihin asioihin (esi-

merkki 129) tai johonkin, jota kirjoittaja seuraavaksi käsittelee tekstissään (esimerkit 130–131).

4.2.2 Direktiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset

Direktiivisiä kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia tapauksia on kaksi, joissa molemmissa on käytetty universaalipronominia. Esimerkki 132 on selkeämmin direktiivinen, sillä siinä on imperatiivimuotoinen verbi. Sen jälkeen on kappaleenvaihto. Esimerkissä 133 sen sijaan tekeminen ei ole pakollista, sillä siinä on käytetty *voida*-verbiä (vrt. *jokainen pohtikoon tykönään*).

(132) Ruotsissa piileskelee arvioiden mukaan 5000-10000 kielteisen päätöksen ja käännytystuomion saanutta turvapaikanhakijaa. Vihreät, johtohahmonsa Peter Erikssonin johdolla, ovat vaatineet, että tällaiset piileskelijät on armahdettava ja heille on myönnettävä oleskelulupa. **Miettiköön kukin** vaatimusta pienen hetken. (Scripta 33)

(133) Kaikki tietävät, miten Suomi on pärjäillyt esimerkiksi 10 000 somalinsa kanssa ja päinvastoin. Kun heitä tulee jatkossa 5000 lisää *joka vuosi*, **jokainen voi tykönään pohtia**, mitä se merkitsee. (Scripta 234)

Toisin kuin assertiivisten tapausten yhteydessä, nämä viittaavat ensisijaisesti lukijaan, mutta koska universaalipronominin viittauskohdetta ei rajata substantiivilla, viittauksiin sisältyy myös kirjoittaja. Voidaan siis tulkita, että näihin tapauksiin liittyy merkitykset ’kukin meistä miettiköön’ ja ’jokainen meistä voi tykönään pohtia’.

4.2.3 Ekspressiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset

Ekspressiivisistä tapauksista yli puolet liittyy tietämykseen, jota ilmaistaan monikon 1. persoonalla, nollapersoonalla ja pronomineilla. Tietämyksen lisäksi aineistossa on muita mentaalisia tapauksia, jossa käytetään kaikkia kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia keinoja. Lopuissa tapauksissa kuvataan tekemistä – joko tekstin aikana tai tulevaisuudessa tehtävään. Tekemistä ilmaistaan monikon 1. persoonalla, passiivilla ja nollapersoonalla. Passiivi esiintyy ainoastaan *voida*-verbin kanssa, kuten kirjoittajaan viittaavissa ekspressiivisissä tapauksissakin (luku 4.1.3).

Tietämystä ilmaisevissa tapauksissa vedotaan yleiseen järkeen. Tapauksissa kirjoittaja tekee siis arvioita siitä, mitä kirjoittaja ja lukija molemmat tietävät. Sitä, mikä on tiedossa tai selvää, on usein käsitelty aiemmissa teksteissä (esimerkit 134–135) tai asiaa

käsitellään kyseessä olevassa tekstissä (esimerkki 136) tai ajatuskuvio on nähtävissä virkkeestä (esimerkki 137). Tietämystä ilmaistaan pääasiassa verbillä *tietää*, jota käytetään sekä monikon 1. persoonan ja pronominin *kaikki* kanssa, ja nollapersoonaisella *on selvää* -rakenteella.

(134) Kuten **tiedämme**, muslimimaailmasta tulevien maahanmuuttajien syntyvyysluvut ovat hurjia. (Scripta 173)

(135) **Kaikki tietävät**, miten Suomi on pärjäillyt esimerkiksi 10 000 somalinsa kanssa ja päinvastoin. (Scripta 234)

(136) **Kaikille lienee jo tunnettua**, että tämän vuoden toukokuussa Suomen Ekumeeninen Neuvosto kehotti ohjeistuksellaan seurakuntia tarjoamaan turvaa niille turvapaikanhakijoille, joiden turvapaikkahakemuksen valtiovalta on hylännyt. (Scripta 125)

(137) [0:lle] **On** kuitenkin **selvää**, että jos maahanmuuttajat tekevät 90 prosenttia kaikista etnisten ryhmien välisistä rikoksista, mutta 100 prosenttia suvaitsevaisuutta lisäävistä ja rikollisuutta vähentävistä kampanjoista kohdistetaan kantaväestöön, rikokset eivät vähene mihinkään. (Scripta 66)

Edelliset tapaukset ovat evidentiaalisia: niissä tietämys perustuu tietoon. Evidentiaalisuutta ilmaistaan myös verbillä *muistaa* (esimerkki 138) ja *olla jotakin mieltä* -rakenteella (esimerkki 139). Muissa mentaalisissa tapauksissa käytetään muun muassa verbejä *ihmetellä* (esimerkki 140) ja *ymmärtää* (esimerkki 141). Kuten tietämykseen liittyvissä tapauksissa, näissäkin ajatuskuvio on nähtävissä virkkeessä.

(138) Toki, **muistamme**, että valtio vastaa kustannuksista, ja valtion rahoituksen loputtua Pietarsaari voi lyödä turvapaikanhakijoiden kouraan menolipun Helsinkiin. (Scripta 229)

(139) En ryhdy yksilöimään, ettei kukaan loukkaantuisi, mutta **useimmat kaiketi ovat sitä mieltä**, että tällaisiakin töitä on. (Scripta 42)

(140) **Voidaan ihmetellä**, miksi Hesari esittää tuollaisen kysymyksen, jos se itsekin pitää kysymystä mielettömänä. (Scripta 270)

(141) Joitakin kotimaisiakin esimerkkejä vastaavasta virheellisten mielikuvien luomisesta on alkuvuonna jäänyt mieleen. Maaliskuussa somali puukotti vaimonsa kuoliaaksi pysäköintialueella Helsingin Suutarilassa. Toinen iltapäivälehdistämme uutisoi tapauksesta kertomalla, että "maahanmuuttajanainen puukotettiin kuoliaaksi". Tekijän kansallisuudesta, tai suhteesta tapettuun, ei mainittu halaistua sanaa. Jutussa ei tietenkään suoranaisesti valehdeltu, mutta **kaikki todennäköisesti ymmärtävät**, millainen on ensimmäinen mielikuva, jonka lukija tällaisen uutisoinnin perusteella mielessään muodostaa, kuin myös sen, että syntynyt mielikuva on oleellisesti virheellinen. (Scripta 66)

Tekemistä ilmaisevissa tapauksissa on yhtä lukuun ottamatta *voida*-verbi. Pääasiassa tekeminen tapahtuu tekstin aikana (esimerkki 142), mutta osassa tapauksissa tekeminen tapahtuu tekstin ulkopuolella ja suuntautuu tulevaisuuteen (esimerkki 143).

(142) Asiaa **voidaan lähestyä** esimerkkien kautta. (Scripta 223)

(143) **Jäämme** seuraamaan asian etenemistä sosiaalilautakunnassa ja kaupunginhallituksessa.(Scripta 229)

4.2.4 Kooperatiiviset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset

Kooperatiiviset kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavat tapaukset ovat metatekstuaalisia. Ensinnäkin aineistossa on tapauksia, joissa kerrotaan tekstin rakenteesta. Nämä tapaukset ovat preesensissä, ja tapauksissa käytetään sekä passiivia että monikon 1. persoonaa. Toiseksi aineistossa on tapauksia, joissa selvennetään jotain edellä sanottua tai muistutetaan jostain aiemmin sanotusta. Näissä tapauksissa käytetään monikon 1. persoonan omistusmuotoa. Tällaisia selvennyksiä aineistossa on kolme, joten valtaosa kooperatiivisista tapauksista liittyvät tekstin rakenteeseen. Tekstin rakenteeseen liittyvien passiivilauseiden yhteydessä on huomattava, että niissä on kyse suorasta viittaamisesta (ks. Seppänen 1989: 203–204).

Tekstin rakenteeseen liittyvät passiivilauseet ovat Makkonen-Craigin (2005) määrittelemiä dialogisia passiivilauseita, joilla viitataan sekä kirjoittajaan että lukijaan. Dialogisista passiivilauseista aineistossa esiintyvät havainnollistus-, topiikki- ja tiedonhakulauseet. Rakenteeseen liittyvissä monikon 1. persoonan tapauksissa käytetään samoja verbejä kuin dialogisissa passiivilauseissa, joten ne voi rinnastaa toisiinsa. Yli-Vakkuri (1986: 100–101) nimittää tällä tavalla käytettyä monikon 1. persoonaa kirjoittajan monikoksi.

Havainnollistuslauseet esiintyvät kohdissa, joissa käsiteltävää asiaa havainnollistetaan esimerkin, kuvitelman, laskelman, luettelon tai täsmentävän selityksen avulla. Havainnollistamisen lisäksi ne liittyvät tekstin argumentaatioon, sillä niillä perustellaan tekstissä esitettyä väitettä tai kannanottoa. (Makkonen-Craig 2005: 113, 124.) Aineistossa esiintyvät verbit *leikkiä* (esimerkki 144) ja *olettaa* (esimerkki 145) sekä ilmaisu *ottaa esimerkki* (esimerkki 146).

(144) **Leikitään** hetki, että vallassa oleva vasemmistoeliitti olisi menettänyt moraalinsa ja isänmaallisuutensa, ja että sitä kiinnostaisi vain ja ainoastaan vallassa pysyminen, hinnalla millä hyvänsä. (Scripta 73)

(145) Mutta **oletetaan**, että matalapalkka-alojen työvoimapula todella tulee 20 vuoden kuluttua, ja että tämä vaje katetaan heikosti koulutetuilla maahanmuuttajilla. Suomalaiset ovat ylikoulutettuja ja toimivat johtotehtävissä, maahanmuuttajat painavat raksalla ja vanhainkodeissa. Työt jakautuvat ihan kirjaimellisesti valkoisen miehen töihin ja neekerin töihin. Valkoiset saavat hyvää palkkaa ja asuvat hyvillä alueilla, neekerit saavat huonoa palkkaa ja asuvat gettoutuvissa lähiöissä. Tällaisenko yhteiskunnan "suvaitsevaiset" haluavat? Eivät tietenkään erikseen kysyttäessä, mutta näinhän siinä juuri käy, jos toimitaan, kuten "suvaitsevaiset" vaativat: *"Kenen luulet vaihtavan sinun vaippasi, kun olet vanhainkodissa?"* (Scripta 42)

(146) On huomattava, että, mitä maahanmuuttajaväestön lukumäärään tulee, lähempänä totuutta olevasta 3,5 prosentin luvustakin puuttuvat Suomen kansalaisuuden saaneille maahanmuuttajille Suomessa syntyneet lapset. Kuten tiedämme, muslimimaailmasta tulevien maahanmuuttajien syntyvyysluvut ovat hurjia. **Otetaan esimerkki.** Heikkilän ja Pikkaraisen mukaan Suomessa asuu 4623 somalia, mutta Tilastokeskuksen tietojen mukaan somalin kielen puhujia on Suomessa 8593. Keitä ne 3970 ovat? Kieltään vaihtaneita suomalaisia? (Scripta 173)

Esimerkkien 147–149 kaltaisia tapauksia Makkonen-Craig (2005: 137, 153) nimittää topiikkilauseiksi: topiikki tarkoittaa tekstin tai tekstinosan puheenaihetta, ja topiikkilauseiden avulla kirjoittaja selittää juonen kulkua, mikä auttaa lukijaa hahmottamaan tekstin rakennetta. Aineistossa esiintyvät muun muassa verbit *siirtyä* ja *palata*.

(147) **Siirrytään** hetkeksi mediatarkastelusta viranomaistarkasteluun. (Scripta 73)

(148) **Palataan** hetkeksi valkoisen väestön poismuuttoon. (Scripta 130)

(149) **Palaamme** nykyisen vähemmistövaltuutetun, Johanna Suurpään, kansantaloudelliseen profetiaan, joka julkaistiin Helsingin Sanomissa 21.4.1991: (Scripta 253)

Esimerkki 150 on ainoa tapaus, jossa passiiviin liittyy liitepartikkeli *-pA*. Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 800–801) mukaan *pA*-partikkeli on jokseenkin kiteytynyt passiivimuotoisiin monikon 1. persoonan direktiiveihin, joiden sävystä *-pA* tekee ehdottavan. Makkonen-Craig (2005: 42–43) pitää liitepartikkelia *-pA* yhtenä dialogisen passiivilauseen elementtinä, mutta se ei kuitenkaan ole pakollinen.

(150) Edellä tulin käyttäneeksi rumaa sanaa "elintasopakolainen". **Jatketaanpa** siitä vielä hetki. (Scripta 125)

Tiedonhakulauseella esitetään tiedonhakuprosessi ja siihen kuuluva lähdeaineiston tarkastelu yhteisenä toimintana, joka toteutetaan yhdessä tekstin aikana (Makkonen-Craig 2005: 86). Näissä käytetään verbejä *katsoa*, *nähdä* ja *oppia*. Esimerkissä 151 tiedonha-

ku tapahtuu linkkien kautta, sillä vastaukset tekstissä esitettyihin kysymyksiin löytyvät linkkien takana olevista teksteistä – osa näistä johtaa Scriptan muihin teksteihin, joten vanhoille lukijoille ne ovat tuttuja asioita. Esimerkki 151 on ainoa tapaus aineistossa, jossa monikon 1. persoona esiintyy passiivin kanssa.

(151) Sitran ajatus on siis lyhykäisyydessään se, että kun Suomi ottaa vastaan 50 000 tulijaa vuodessa, Suomesta tulee yhteisöllinen ja vastuuta kantava ihmisoikeuksien suurvalta. – – **Katsotaan ympärillemme.** Britannia on 1970-luvun alun jälkeen hankkinut itselleen yli miljoonapäisen muslimivähemmistön. Ranskaan on 60-luvulta lähtien muuttanut useita miljoonia muslimeja. Ovatko Britannia ja Ranska tänä päivänä yhteisöllisiä ihmisoikeuksien suurvaltoja? Vai palavatko Ranskan kaupungit? Haavoittuuko sotatilan partaalla olevissa Ranskan kaupungeissa joka päivä keskimäärin 14 virantoimituksessa olevaa poliisia? Onko brittiyhteiskunnasta tullut diversiteetin myötä polarisoituneempi kuin koskaan? Vaativatko tulokkaat Britanniassa kuolemaa vääräuskoisille ja loppua sananvapaudelle? Kerrotaanko sen suosituimmissa moskeijoissa, että Allah janoaa kristittyjen ja juutalaisten verta? (Scripta 97)

Esimerkissä 152 tietoa haetaan uutisesta, jota kirjoittaja referoi. Esimerkissä 153 viitataan edellä olevan lainauksen sisältöön *nähdä*-verbillä.

(152) Tarkemmin Ylen uutista tutkittaessa **opimme**, että kun alaikäisiä (mukaanlukien "alaikäiset") turvapaikanhakijoita oli vuonna 2008 yli 700, viime vuonna heitä oli *enää* reilut 500. (Scripta 266)

(153) "Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella, jos 87 tai 88§:n mukaisia edellytyksiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun antamiselle ei ole, mutta hän ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin takia taikka siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi, joka voi johtua kansainvälisestä tai maan sisäisestä aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta."

Kuten **näemme**, "humanitaarisen suojelun" antaminen ei edellytä minkäänlaisia yksilöllisiä, ts. hakijan henkilöön liittyviä perusteita. Riittää, että hän saapuu tietynlaiselta alueelta. (Scripta 234)

Dialogisten passiivilauseiden lisäksi aineistossa on kolme tapausta, joissa tehdään tarkennuksia siihen, mitä juuri sanottiin tai sanotaan. Näillä varmistetaan, että lukija ymmärtää asiat oikein. Tapauksissa käytetään monikon 1. persoonan omistusmuotoja. Esimerkissä 154 kirjoittaja on tehnyt lainaamaansa tekstiin lihavointeja, joilla kiinnitetään lukijan huomio tiettyihin kohtiin. Lainauksen jälkeen tulevalla hakasulkeissa olevalla huomautuksella kirjoittaja selittää, että lihavoinnit ovat hänen tekemiään eivätkä esiinny alkuperäisessä tekstissä. Sen sijaan esimerkissä 155 muistutetaan, että kyse on edelleen ajatusleikistä. Tämänkaltaisia, sulkeissa olevia huomautuksia on myös kirjoittajaan viittaavissa kooperatiivisissa tapauksissa (esimerkit 117 ja 119).

(154) "Uskon, että maahamme tulevilla turvaa tarvitsevilla lähimmäisillä on tärkeää annettavaa meille laiskoille suomalaisille kristityille. **Me tarvitsemme** sitä pakolaista ja turvapaikanhakijaa, joka on jätetty yksin, tämän maailman vallanpitäjien armoille. **Me tarvitsemme** lähimmäisen sakramenttia. Hän antaa **meille mahdollisuuden olla lähimmäisiä** ja oppia uudestaan jotain kaikkein olennaisinta kristillisestä uskostamme." [Lihavointi meidän.] (Scripta 125)

(155) Samalla vasemmiston (joka siis **ajatusleikissämme** haluaa vain ja ainoastaan pysyä vallassa) vaalipoliittinen riippuvuus getoista paitsi estää gettoutumisen pysäyttämisen (äänestäjäkuntaa ei sovi kritisoida) myös tekee pysäyttämisen ei-toivottavaksi. (Scripta 73)

4.2.5 Poeettiset kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset

Poeettisia kirjoittajaan ja lukijaan viittaavia tapauksia aineistossa on kolme, joissa poeettisuus ilmenee tyylipoikkeamana (esimerkki 156), ironiana (esimerkki 157) ja toistona (esimerkki 158). Esimerkissä 156 on monikon 1. persoonan käskymuoto, jota Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 1567) mukaan käytetään lähinnä juhlavassa tyylissä. Tapaus eroaa tyylillisesti muusta tekstistä, jonka sävy on referoiva ja sarkastinen. Lisäksi siinä on kirjoittajan muodostama lista monikulttuurisista periaatteista, joka esitetään niin kuin se olisi ennalta tunnettu: listaa ei ole mainittu aiemmin, mutta siihen viitataan *muistaa*-verbillä.

(156) Jyväskylän tapauksia **pohtiessamme muistakaamme** Monikulttuuriset Maksiimit: (Scripta 201)

1. Maahanmuuttajat eivät sinänsä ole tuoneet mitään huonoa. Heihin mahdollisesti liittyvät kielteiset ilmiöt ovat yhteiskunnan syytä. (Mediatutkija Camilla Haavisto)

2. Monikulttuurisuuden myötä täällä on nykyään paljon värikkäämpää. (Kaupunginvaltuutettu Zahra Abdulla)

3. Monikulttuurisuuden myötä kaduilla voidaan aistia eksoottista värinää. (Kirkko&Kaupunki-lehden päätoimittaja Seppo Simola)

4. Islamilaistaustaiset maahanmuuttajat osaavat olla rentoja ilman alkoholia. (Tutkija Jaana Lähteenmaa)

5. Maahanmuuttajat osaavat sovitella. Suomalaisten tulisi oppia maahanmuuttajilta sovittelua. (Naapuruussovittelija Abdirizak Mohamed)

Esimerkissä 157 on ironiaa, sillä huojentumiseen ei ole syytä, koska ankkurilasten määrä on lisääntynyt. Esimerkissä 158 kirjoittaja viittaa aiemmassa blogitekstissä olleeseen referointiin (*– – jos raiskauksen tekijät osoittautuvat ulkomaalaisiksi, tämä kertoo enemmän meistä kuin maahanmuuttajista.*). Kirjoittaja käyttää referointia hieman

muunnellen jo samassa tekstissä, jossa se esiintyy ensimmäisen kerran (Scripta 118), ja taas myöhemmässä tekstissä (Scripta 130). Tapaus voidaan tulkita myös suomalaisiin viittaavana, sillä referoitavassa jutussa monikon 1. persoonalla viitataan suomalaisiin. Kappaleen alussa viitaan kuitenkin erikseen sekä kirjoittajaan että lukijaan, ja nollapersoonassa olevaa toteamusta ja kuvia eivät näe muut kuin kirjoittaja ja lukija.

(157) Tarkemmin Ylen uutista tutkittaessa opimme, että kun alaikäisiä (mukaanlukien "alaikäiset") turvapaikanhakijoita oli vuonna 2008 yli 700, viime vuonna heitä oli *enää* reilut 500. **Päästämme helpottuneen huokauksen.** Ankkureita on siis enää *vain* viisi kertaa enemmän kuin vuonna 2007. (Scripta 266)

(158) – – panen loppuun lukijan – – lähettämän kuvareportaasin monikulttuurisesta Helsingistä. Paikkana Sörnäisten metroasema, ajankohta 26.8.2007. Somalit ja romanit lyövät toisiaan koko perheen voimin ja vaihtavat rasismia ja uskonnollista suvaitsemattomuutta henkiviä puheenvuoroja. Kuvat ovat vähän huonoja mutta sitäkin vauhdikkaampia. **Koska tällaiset tapaukset kertovat enemmän meistä kuin somaleista tai romaneista, on ehkä taas syytä katsoa peiliin**. (Scripta 130)

4.3 Viittaukset lukijaan

Aineistossa on yhteensä 35 lukijaan viittaavaa virkettä, joissa 2. persoona käytetään 18 virkkeessä (51,4 %), nollapersoonaa 5 virkkeessä (14,3 %) ja puhutteluilmausta 12 virkkeessä (34,3 %). Virkkeitä on 1,8 % aineiston kokonaisvirkemäärästä. Viittauksia lukijaan on siis puolet vähemmän kuin kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä (luku 4.2) ja yli kuusikertaa vähemmän kuin kirjoittajaan (luku 4.1). Seuraavaksi tarkastellaan lukijaan viittaavien kielellisten keinojen käyttöä kussakin aineiston tekstissä (taulukko 7) ja sitä, millaisissa yhteyksissä viittauksia käytetään (taulukko 8).

Kuten taulukosta 7 nähdään, lukijaan viitataan vain puolessa aineiston teksteissä, kahdessa näistä viitataan paljon kirjoittajaan (Scripta 49 ja 209) ja kolmessa viitataan paljon kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä (Scripta 201, 234 ja 266). Ajallisesti lukijaan viittaamisen puuttumisessa ei ole nähtävissä mitään kaavaa, sillä viittauksia puuttuu sekä vanhemmista että uudemmista teksteistä. Scriptan teksti 97 eroaa muista siinä, että tekstissä on käytetty kaikkia kolmea lukijaan viittaavaa keinoa.

Taulukko 7. Lukijaan viittaavien virkkeiden lukumäärät (f) ja suhteelliset osuudet (%) kussakin tekstissä.

		Lukijaan viittaavat kielelliset keinot					
		2. persoona		Nollapersoona		Puhutteluilmaus	
Blogi	Virkkeitä	f	%	f	%	f	%
33	26	0	0	0	0	0	0
42	101	0	0	2	2	2	2
46	80	0	0	0	0	1	1,3
49	35	0	0	0	0	0	0
66	65	0	0	0	0	0	0
73	232	3	1,3	0	0	2	0,9
88	80	4	5	0	0	0	0
97	162	2	1,2	1	0,6	3	1,9
118	106	4	3,8	0	0	0	0
125	219	0	0	0	0	0	0
129	50	1	2	0	0	1	2
130	106	0	0	0	0	2	1,9
157	55	0	0	1	1,8	0	0
173	51	1	2	1	2	0	0
181	61	0	0	0	0	0	0
193	75	2	2,7	0	0	1	1,3
201	47	0	0	0	0	0	0
209	29	0	0	0	0	0	0
223	129	1	0,8	0	0	0	0
229	68	0	0	0	0	0	0
234	51	0	0	0	0	0	0
253	26	0	0	0	0	0	0
266	30	0	0	0	0	0	0
270	57	0	0	0	0	0	0
	1941	18	0,9	5	0,3	12	0,6

Vaikka lukijaan viittaamista on vähäisesti, aineistosta voidaan nostaa esille neljä tekstiä, joissa viittauksia on eniten suhteessa tekstin kokonaisvirkemäärään (Scripta 42, 88, 129 ja 193). Scriptan tekstissä 42 kirjoittaja käsittelee työvoimapulan ja maahanmuuton suhdetta, ja lukijaan viitataan sekä epäsuorasti nollapersoonalla että suoraan puhutteluilmauksella *lukija*. Samaa aihetta käsitellään Scriptan tekstissä 193, jossa lukijaan viittaavat virkkeet liittyvät neuvomiseen ja kiittämiseen. Scriptan tekstissä 88 kirjoittaja pohtii maahanmuuton ja hyvinvointivaltion suhdetta, tässä tekstissä käytetään suoria, 2. persoonan sisältämiä viittauksia. Scriptan tekstissä 129 kirjoitetaan siitä, millainen on suvaitsevaisten mielestä hyvä maahanmuuttaja. Lukijaan viittaavat kaksi virkettä ovat molemmat sulkeissa, ikään kuin sivuhuomiona tai lisäyksenä.

Puhefunktioittain tarkasteltuna lukijaan viittaavien tapausten jakauma on seuraava: direktiivisiä tapauksia on 24 (68,6 %), kooperatiivisia 5 (14,3 %), poeettisia 4 (11,4 %) ja ekspressiivisiä 2 (5,7 %). Assertiivisia tapauksia ei ole lainkaan. Taulukossa 8 on esitelty, millaisissa puhefunktioissa lukijaan viittaavia keinoja käytetään.

Taulukko 8. Lukijaan viittaavat tapaukset puhefunktioittain.

	Lukijaan viittaavat kielelliset keinot					
	2P		Nollapersoona		Puhutteluilmaus	
Puhefunktio	f	%	f	%	f	%
Assertiivinen	0	0	0	0	0	0
Direktiivinen	16	88,9	5	100	3	25
Ekspressiivinen	0	0	0	0	2	16,7
Kooperatiivinen	0	0	0	0	5	41,7
Poeettinen	2	11,1	0	0	2	16,7
	18	100	5	100	12	100

Kuten taulukosta 8 nähdään, valtaosa 2. persoonan ja kaikki nollapersoonan sisältämistä viittauksista on direktiivisiä; puhutteluilmaukset ovat pääosin kooperatiivisia. Tätä yhtä puhefunktiota lukuun ottamatta puhutteluilmausten käyttö jakautuu tasaisesti.

4.3.1 Direktiiviset lukijaan viittaavat tapaukset

Suurin osa lukijaan viittaavista tapauksista on direktiivisiä, mutta sävyltään ne ovat pikemminkin kehotuksia ja neuvoja kuin varsinaisia käskyjä. Valtaosassa tapauksista lukijaa kehotetaan, neuvotaan tai ohjataan tekemään jotain. Näiden lisäksi kirjoittaja esittää lukijalle muutaman vetoomuksen ja kysymyksen. Näitä ilmaistaan pääasiassa 2. persoonalla. Kirjoittaja pyrkii myös vaikuttamaan lukijan mentaaliseen puoleen, minkä yhteydessä käytetään nollapersoonaa ja puhutteluilmausta.

Kehotuksissa käytetään verbejä *yrittää* (esimerkki 159), *kannattaa* (esimerkki 160) ja *kehottaa* (esimerkki 161). Kahdessa tapauksessa *yrittää*-verbiin on liitetty partikkeli *-pA*, joka Ison suomen kieliopin (ISK 2004: 800) mukaan tekee imperatiivilauseesta sävyltään ehdottavan eli se jättää puhuteltavalle valinnan varaa. Esimerkissä 159 olevan kehotuksen olisi voinut ilmaista käskynäkin (*Yritä keksiä jokin syy* tai *Keksi jokin syy*). Aineistossa on kaksi neuvoa, joita ilmaistaan ehtolauseella (esimerkki 162).

(159) **Yritäpä**, rehellisesti, **keksiä** jokin syy, miksi rahanarvoista osaamista omaava siirtolainen muuttaisi Suomeen eikä esim. Yhdysvaltoihin. (Scripta 88)

(160) Seuraava **kannattaa lukea** tarkasti. (Scripta 97)

(161) (Uudempia **lukijoitani** kehoitan tutustumaan vanhempaan kirjoitukseeni <u>Miten soveltaa opittua</u>.) (Scripta 97)

(162) **Ellette** aivan aidosti ja erikseen **halua** sitä, mitä Anna Kontula teille tarjoaa, **älkää äänestäkö** huruvasemmistoa vain siksi, että olette perinteisessä mielessä vasemmistolaisia ja sukunne on aina äänestänyt vasemmistoa. (Scripta 97)

Ohjaus ilmenee tapauksissa, joissa lukijaa ohjataan lukemaan jotain. Näissä tapauksissa on linkki, esimerkiksi Scriptan toiseen tekstiin. Ne ovat pääasiassa sulkeissa, mikä tekee tapauksista ohjaavia eikä käskeviä, vaikka niissä käytetäänkin imperatiivia. Aineistossa käytetään viisi kertaa lyhennettä *vrt.* (esimerkki 163) ja kaksi kertaa lyhennettä *kts.* (esimerkki 164). Tapauksia, joissa lähdeviitteen edellä on käytetty tällaisia lyhenteitä, kutsutaan vertausviitteeksi: *ks.* ohjaa lukijaa hakemaan osoitetusta paikasta samansuuntaista tietoa ja *vrt.* esitetystä poikkeavaa tietoa (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2004: 337). Näiden lisäksi aineistossa on yksi suorasanainen ohjaus (esimerkki 165), jonka voisi ilmaista käskynäkin (*tutustu*), kuten esimerkin 159.

(163) Pimeän taksin kuljettaja ryöstää asiakkaansa puukolla ja pistoolilla uhaten Tukholmassa. **Vrt.** Hesarin raportti pimeiden taksien toiminnasta Turussa. (Scripta 73)

(164) Maahanmuuttajien tekemien rikosten, pääasiassa väkivalta- ja seksuaalirikosten, määrä kasvaa vuosi vuodelta (**kts.** Keskustelua meillä ja naapurissa, osa 2), sekä absoluuttisesti (lisää maahanmuuttajia = lisää rikoksia) että suhteellisesti (X määrä maahanmuuttajia tekee jatkuvasti enemmän rikoksia). (Scripta 118)

(165) (Ennen kuin alat huutaa, **käy tutustumassa** suvaitsevaisten naisten ajatuksiin kirjoituksen Itsenäisyyspäivä jälkiosassa.) (Scripta 129)

Vetoomuksissa (esimerkit 166–167) on imperatiivimuotoinen verbi ja vetoava sanavalinta (*pliis* ja *herran tähden*). Sanavalintoja voi pitää tyylipoikkeamina, sillä ne ovat puhekielisiä; ne on kuitenkin erotettu lauseesta pilkuilla, jolloin ne toimivat kommentoivina lisäyksinä (ks. ISK 2004: 1019). Kaikissa direktiivisissä kysymyksissä verbiin liittyy kysyvä liitepartikkeli *-kO* (esimerkki 168). Tapaukset muistuttavat retorisia kysymyksiä, joihin kuulija voi halutessaan vastata, vaikka niihin ei tavallisesti odoteta vastausta (Hakulinen & Karlsson 1995: 286). Esimerkissä 168 on kuitenkin puhutteluilmaus *lukija*, joten kirjoittaja tavallaan kysyy siinä lukijan mielipidettä.

(166) (**Äläkä, pliis, puhu** suomalaisesta turvallisuudesta tai puhtaasta ympäristöstä. Uuden Englannin osavaltioissa on huomattavasti vähemmän väkivaltarikollisuutta ja vähintään yhtä paljon ikimetsää kuin Suomessa.) (Scripta 88)

(167) Yritän pitää vaaliasiat ulkona näistä kirjoituksistani, mutta **miettikää nyt, herran tähden**, kahteen kertaan, ketä äänestätte vaaleissa. (Scripta 97)

(168) Tämänhetkinen työvoimapula siis johtuu pitkälti siitä, että niin sanottuja huippuosaajia on liian vähän. Huippuosaaja on tässä yhteydessä ymmärrettävä laajasti. Se tarkoittaa esimerkiksi levyseppähitsaajia, joita ei saa mistään. Tämä johtuu siitä, että syystä tai toisesta nuorisoa on viimeiset vuosikymmenet houkuteltu kaikenkarvaisille seksikkäille mutta substanssittomille höttöaloille kuten medianomeiksi tai taidehistorioitsijoiksi. Nykyisen työvoimapulan korjaamiseksi tarvittaisiin siis sellaisia siirtolaisia, jotka on etukäteen koulutettu tekemään tarvittavia töitä. **Tuntuuko lukijasta siltä**, että Suomeen viimeisten 15 vuoden aikana saapuneet "siirtolaiset" (lainausmerkeissä, koska he ovat saapuneet tänne pakolaisina) jotenkin suurelta osin vastaavat tällaista kuvausta? (Scripta 42)

Lopuissa direktiivisissä tapauksissa pyritään vaikuttamaan lukijan mentaaliseen puoleen. *On tehtävä* -rakenne esiintyy aineistossa kolmesti ja sillä käsketään lukijaa kiinnittämään huomionsa johonkin yksityiskohtaan (esimerkissä 169). Yhdessä tapauksessa pyritään vaikuttamaan lukijan mielipiteeseen (esimerkki 170).

(169) **On huomattava**, että, mitä maahanmuuttajaväestön lukumäärään tulee, lähempänä totuutta olevasta 3,5 prosentin luvustakin puuttuvat Suomen kansalaisuuden saaneille maahanmuuttajille Suomessa syntyneet lapset. (Scripta 173)

(170) Ja jos **joku** nyt on vielä sitä mieltä, että Ruotsissa asiat ovat niin kuin pitää, muistutan niistä 30 miljardista kruunusta, jonka ruotsalaiset maksavat nettona maahanmuuttajiensa elättämisestä joka vuosi. (Scripta 46)

4.3.2 Ekspressiiviset lukijaan viittaavat tapaukset

Ekspressiivisiä tapauksia on kaksi, ja niissä käytetään puhutteluilmausta. Esimerkissä 171 kirjoittaja tekee oletuksen lukijoiden mielipiteestä. Pronomini *kaikki* viittaa tässä tapauksessa vain lukijoihin, koska kirjoittaja sulkee itsensä pois sen ilmaisemasta ryhmästä käyttämällä sanaa *kanssani*. Esimerkissä 172 on ensin kehotus ja lainaus. Näiden jälkeen on modaalinen ilmaus, jolla ilmaistaan mahdollisuutta tehdä jotain. Lukijaksi voisi laskea kaikki, jotka ovat lukeneet lainatun tekstin kokonaisuudessaan, mutta koska tapauksessa on kehotus ja kyseisen tekstipätkän voi lukea Scriptassakin, voidaan tapauksen tulkita viittaavan Scriptan lukijoihin.

(171) Uskoisin, että **melkein kaikki ovat kanssani samaa mieltä**, koska länsimaisilla ihmisillä on ymmärrettävä tendenssi suvaita kaikkea sellaista, mistä ei ole haittaa, ja vastustaa kaikkea sellaista, mistä on. (Scripta 130)

(172) Seuraava kannattaa lukea tarkasti:

"'Maahanmuuttajien pitäisi voida kokea itsensä tervetulleeksi Suomeen. Kirjallinen tervetulopaketti voisi sisältää materiaalia siitä miten Suomessa pärjää. Sen lisäksi ohjelmaan voisi kuulua kielikoulutusta ja työnhaku- tai ammatillista koulutusta. Vapaaehtoispohjalta toimiva kummitoiminta pitäisi ulottaa kaikkiin maahanmuuttajiin', maalailee Kontula."

"...materiaalia siitä, miten Suomessa pärjää". **Lukija voi vain arvailla**, tarkoittaako Kontula tällä "materiaalilla" mitään muuta kuin maahanmuuttajan yksityiskohtaista ohjeistusta tukijärjestelmän hyväksikäyttöön. (Scripta 97)

4.3.3 Kooperatiiviset lukijaan viittaavat tapaukset

Kooperatiivisia tapauksia aineistossa on viisi, joista kolmessa kiitetään ja kaksi muuta liittyvät muuhun kohteliaisuuteen. Kaikissa tapauksissa käytetään puhutteluilmausta. Kiitoksista yksi kohdistuu lukijalle, jota ei nimetä (esimerkki 173). Muiden kiitosten yhteydessä on mainittu nimi tai nimimerkki (esimerkki 174). Tapauksissa kiitetään, koska lukija on tuonut kirjoittajan tietoisuuteen jonkin lähteen tai lähettänyt hänelle materiaalia.

(173) Päivän helmi löytyy Kalevasta, joka kertoo Lappia riivaavasta Työvoimapulasta™. (Vinkistä **kiitos lukijalle**!) (Scripta 193)

(174) Näissä ajatuksissa panen loppuun **lukijan** (**kiitokset H:lle!**) lähettämän kuvareportaasin monikulttuurisesta Helsingistä. (Scripta 130)

Esimerkissä 175 yhdistyy metateksti ja kohteliaisuus, sillä kirjoittaja kertoo, että jättää tekemättä jotain, ettei loukkaisi ketään. Tapauksessa pronominin *kukaan* voidaan tulkita viittaavan ylipäänsä ihmisiin, jotka voisivat loukkaantua kyseisestä väitteestä, mutta on vaikea loukkaantua jostain, jota ei ole lukenut. Esimerkki 176 tarjoaa lisätietoa ja tarkentaa sanottua – tapaus on sulkeissa kuten samankaltaiset kirjoittajaan (esimerkit 117 ja 119) ja kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavat tapaukset (esimerkit 154–155).

(175) Suomessa on luultavasti lähemmäs puoli miljoonaa työtöntä, jos viralliseen lukuun lisätään ne, jotka on siivottu tilastoista keksimällä työpaikkoja, joiden ainoa funktio on pitää erilaiset ongelmakategoriat työllistettyinä. **En ryhdy yksilöimään, ettei kukaan loukkaantuisi**, mutta useimmat kaiketi ovat sitä mieltä, että tällaisiakin töitä on. (Scripta 42)

(176) Tilastoissa on annettu vallassa olevan vasemmiston (sosiaalidemokraatit, vasemmistopuolue, vihreät) ja porvarillisen opposition (maltilliset, kristilliset) yhteenlaskettu kannatus, sekä ryhmä "muut". (Pieni selitys **niille**, jotka eivät tunne ruotsalaista politiikkaa: sosiaalidemokraateilla on kaikki hallituspaikat, mutta he tottelevat yksittäiskysymyksissä vasemmistopuoluetta ja vihreitä, jotka tästä hyvästä tukevat hallitusta.) (Scripta 73)

4.3.4 Poeettiset lukijaan viittaavat tapaukset

Poeettisia tapauksia aineistossa on neljä. Kahdessa tapauksessa lukijaan viitataan puhutteluilmauksella *lukija* ja kahdessa monikon 2. persoonan imperatiivimuodolla. Esimerkki 177 on ironinen, sillä kirjoittaja tarkoittaa päinvastaista kuin mitä on kirjoittanut (*Järkevä lukija olisi kuvitellut*). Esimerkissä 178 viitataan vampyyrimytologiaan. Tapaus on sulkeissa, sivuhuomiona. Lainauksessa oleva lihavointi on Halla-ahon tekemä painotus.

(177) Kontulan mielestä ohjelmaan voisi (konditionaali) *lisäksi* kuulua kielikoulutusta ja työnhaku- tai ammatillista koulutusta. **Tyhmä lukija olisi kuvitellut**, että kielitaito, ammattitaito ja työnhakutaito ovat juuri ne asiat, joilla Suomessa pärjää. (Scripta 97)

(178) Niramon ei tunnu ymmärtävän Aidosta Monikulttuurisuudesta yhtään mitään:

"Kieli on ylivoimaisesti suurin este saada muita töitä. Mutta monet thaimaalaiset päätyvät opiskeltuaan liike-elämäänkin. **Suomalaisen yhteiskunnan ei pidä muuttua, meidän pitää sopeutua.**"

(On niin kerettiläistä puhetta, että **lukija** alkaa hädissään kaivaa krusifiksia ja valkosipulia esiin.) (Scripta 129)

Esimerkissä 179 on liioittelua, sillä siinä on kaksi imperatiivimuotoista verbiä ja huutomerkki. Tapauksen verbeissä on käytetty alkusointua. Sen sijaan esimerkissä 180 on kyse kuvaannollisesta ilmauksesta: *kalibroida* on tekniikan alan termi, jolla tarkoitetaan mittauslaitteiden tarkkuuden määrittelyä, joten sitä on hankala soveltaa ei-mitattavissa oleviin asioihin. Tapaus muistuttaa Isossa suomen kieliopissa (ISK 2004: 1569) mainittua yksikön 1. persoonan käyttöä: tietynlaisissa ilmauksissa käskylause tulkitaan vaikeaa tai mahdotonta toimintaa kommentoivaksi ironiseksi väitteeksi. Lainauksessa oleva lihavointi on Halla-ahon.

(179) Tajusin juuri, että nykyinen, tiedostava maailmanteoria on luonut maahanmuuttajarikollisuuteen liittyvän argumentatiivisen kehän. Raiskaukset ja pahoinpitelyt johtuvat syrjäytymisestä. Syrjäytyminen johtuu syrjinnästä. Syrjintä johtuu rasismista. Rasismi vähenee tuomalla Suomeen lisää maahanmuuttajia. (Katsokaa ja kauhistukaa!) (Scripta 118)

(180) Olen poistanut tästä lopusta hauskan kuvan, koska osoittautui, että se on kuin onkin parodia. Hyvitykseksi tarjoan vastaavansisältöisenä hupina otteen Voima-lehden kirjoituksesta "Häpeä Suomi", jossa Hannele Huhtala paheksuu eurooppalaisten päättäjien maahanmuuttoasenteita:

"Poliittiset päättäjät Euroopassa tahtovat säästää EU:n sisäisen hyvinvoinnin vain eurooppalaisille. Osallistuin lokakuun alussa seminaariin, jossa käsiteltiin Välimeren alueelle saapuvia pakolaisia. **Päättäjien asennetta kuvaa eduskunnan ihmisoikeusryhmän puheenjohtaja Ulla Anttilan (vihr.) linjaveto: 'Ei kaikki afrikkalaiset voi tulla Eurooppaan.'"**

Kalibroikaa siitä. (Scripta 88)

5 POHDINTA

Tutkimuksessani tarkastelin kirjoittajaan ja lukijaan viittaamista Jussi Halla-ahon Scripta-blogissa julkaistuissa maahanmuuttokeskeisissä verkkokolumneissa. Tavoitteenani oli selvittää, millaisin kielellisin keinoin kirjoittajaan ja lukijaan viitataan, millaisissa semanttisissa puhefunktioissa viittauksia käytetään ja kuinka paljon viittauksia on. Näiden tutkimuskysymysten kautta pyrin selvittämään, miten kirjoittaja ja lukija näkyvät verkkokolumneissa ja millainen kokonaiskuva kirjoittajasta ja lukijasta aineiston pohjalta muodostuu.

Viittaamisessa käytettyjen kielellisten keinojen tarkastelu osoitti seuraavan: Kirjoittajaan viitataan suorasti yksikön 1. persoonalla sekä epäsuorasti nollapersoonalla ja passiivilla. Kirjoittajaan ja lukijaan viitataan suorasti monikon 1. persoonalla ja passiivilla ja epäsuorasti passiivilla, nollapersoonalla ja pronominilla. Lukijaan viitataan suorasti 2. persoonalla ja epäsuorasti passiivilla. Näiden lisäksi lukijaan viittaamisessa käytetään puhutteluilmauksia, joiden sisältämistä tapauksista osa on suoria ja osa epäsuoria viittauksia. Käytettyjen viittaustapojen suhteen tulokset ovat hyvin yhdenmukaisia Seppäsen (1989: 202–203) tutkimuksen kanssa, vaikka hänen aineistonsa on suullinen ja minun kirjallinen.

Tulokset eroavat Seppäsen (1989: 202) tuloksista muutamissa kohdissa. Ensinnäkin Halla-aho ei käytä monikon 1. persoonaa eksklusiivisesti (vrt. Seppänen 1989: 202), esimerkiksi viittaamalla poliittiseen tai aatteelliseen ryhmään. Tämä johtunee siitä, että Halla-aho liittyi Perussuomalaisiin vasta syksyllä 2010 eli aineistoon valitsemien tekstien kirjoittamisen jälkeen. Koska Halla-aho ei viittaa mihinkään ryhmään, teksteissä korostuvat hänen omat mielipiteensä ja näkemykset, ei esimerkiksi maahanmuuttokriitikoiden. Tämä on yhdenmukainen sen kanssa, että Halla-aho itsekin on kirjoittanut, että Scripta on nimenomaan hänen julkaisukanavansa. Toiseksi Halla-ahon teksteissä kirjoittajaan viittaavaa passiivia käytetään korvaamassa yksikön 1. persoonaa, kun taas Seppäsen (1989: 206) aineistossa se korvaa eksklusiivisen monikon 1. persoonan.

Viittausten kvantitatiivinen tarkastelu osoitti seuraavan: Kirjoittajaan viittaavia tapauksia on yhteensä 233, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavia tapauksia 68 ja lukijaan viittaavia tapauksia 35. Kirjoittajaan viittaaminen on siis yli kolme kertaa yleisempää kuin kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaaminen ja yli kuusi kertaa yleisempää kuin lukijaan viittaaminen. Sen sijaan kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaaminen on lähes kaksi kertaa yleisempää kuin pelkästään lukijaan viittaaminen.

Kirjoittajaan viitataan yleisimmin yksikön 1. persoonalla, jota käytetään 147 virkkeessä (63,1 % kirjoittajaan viittaavista tapauksista); nollapersoonaa käytetään 63 virkkeessä (27 %) ja passiivia 23 virkkeessä (9,9 %). Kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viitataan yleisimmin monikon 1. persoonalla, jota käytetään 24 virkkeessä (35,3 % kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavista tapauksista); nollapersoonaa käytetään 18 virkkeessä (26,5 %), passiivia 18 virkkeessä (26,5 %) ja pronominia 8 virkkeessä (11,8 %). Lukijaan viitataan yleisimmin 2. persoonalla, jota käytetään 18 virkkeessä (51,4 % lukijaan viittaavista tapauksista); nollapersoonaa käytetään 5 virkkeessä (14,3 %) ja puhutteluilmausta 12 virkkeessä (34,3 %).

Kirjoittajaan ja lukijaan viitataan siis pääasiassa suoraan, 1. ja 2. persoonalla. Tältä osin tulokset ovat yhdenmukaiset Seppäsen (1989: 202–203) tutkimuksen kanssa. Persoonamuotojen jälkeen kirjoittajaan ja lukijaan viitataan useimmiten nollapersoonalla. Yli-Vakkurin (1986: 113) mukaan nollapersoona onkin yleisin persoonan ilmaisemisen välttämiskeino.

Teksteittäin tarkasteltuna viittaustapojen käytössä ei ole nähtävissä selkeää kaavaa siitä, että tietyt viittauskeinot esiintyisivät tiettyjen viittauskeinojen kanssa samassa tekstissä. Ainoa selkeä johdonmukaisuus on se, että kirjoittaja viittaa itseensä yksikön 1. persoonalla kaikissa aineiston 24 verkkokolumnissa. Myös kirjoittajaan viittaava nollapersoona on hyvin yleinen, sillä sitä käytetään kaikissa muissa paitsi neljässä tekstissä. Passiivia käytetään kirjoittajaan viittaamisessa vähiten, 13 tekstissä. Kirjoittajaan ja lukijaan viitataan monikon 1. persoonalla 14 tekstissä, passiivilla 10 tekstissä, nollapersoonalla 8 tekstissä ja pronominilla 7 tekstissä, joten minkään viittauskeinon yleisyys ei erottaudu selkeästi muista. Lukijaan viittaaminen on kaikkein hajanaisinta, sillä vaikka 2. persoona on määrällisesti käytetyin viittauskeino, sitä esiintyy vain kolmasosassa teksteistä. Huomionarvoista on se, että puolessa teksteistä lukijaan ei viitata lainkaan.

Viittausten käytön tarkastelu puhefunktioittain osoitti, että kirjoittajaan, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä ja lukijaan viitataan erilaisissa yhteyksissä. Jokaisen viittauskohteen kohdalla yksi puhefunktio on käytetympi kuin muut puhefunktiot. Taulukossa 9 tarkastellaan rinnakkain puhefunktioiden käyttöä viittauskohteen mukaan.

Taulukko 9. Viittausten käyttö eri puhefunktioissa viittauskohteittain.

	Viittauskohde					
	Kirjoittaja		Kirjoittaja ja lukija		Lukija	
Puhefunktio	f	%	f	%	f	%
Assertiivinen	56	24	3	4,4	0	0
Direktiivinen	4	1,7	2	2,9	24	68,6
Ekspressiivinen	126	54,1	37	54,4	2	5,7
Kooperatiivinen	33	14,2	23	33,8	5	14,3
Poeettinen	14	6	3	4,4	4	11,4
	233	100	68	100	35	100

Kuten taulukosta 9 näkee, sekä kirjoittajaan että kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavista tapauksista suurin osa on ekspressiivisiä, prosentuaalisesti laskettuna lähes samassa suhteessa. Tämän lisäksi yhtäläisyys näiden viittauskohteiden välillä näkyy siinä, että molempia käytetään vähän poeettisissa ja direktiivisissä yhteyksissä. Viittauskohteet eroavat siinä, että kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viitataan selkeästi useammin kooperatiivisissa kuin assertiivisissa yhteyksissä, kun taas kirjoittajaan viitataan assertiivisissa yhteyksissä lähes kaksi kertaa useammin kuin kooperatiivisissa. Lukijaan viittaaminen eroaa selkeästi muista viittauskohteista, sillä valtaosa lukijaan viittaavista tapauksista on direktiivisiä. Lisäksi lukijaan viitataan harvoin ekspressiivisissä yhteyksissä ja assertiivisia tapauksia aineistossa ei ole lainkaan.

Viittausten käyttöä tarkasteltiin myös kvalitatiivisesti. Kirjoittaja tulee kaikkein selkeimmin näkyville assertiivisissa tapauksissa, sillä valtaosa kirjoittajaan viittaavista assertiivisista tapauksista on yksikön 1. persoonassa ja nollapersoona ja passiivi esiintyvät pääosin samassa yhteydessä yksikön 1. persoonan kanssa. Lisäksi kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavissa assertiivisissa tapauksissa tekeminen kohdistuu ensisijaisesti kirjoittajaan. Lukijaan viittaavia assertiivisia tapauksia aineistossa ei ole.

Assertiivisissa tapauksissa kirjoittaja näyttäytyy kirjoittajana, kriitikkona ja kertojana. Assertiivisissa kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa kerrotaan kirjoittamisesta sekä kirjoituksista ja niiden syntymisestä. Lisäksi kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavissa tapauksissa kerrotaan tekstin syntyyn johtaneista asioista. Kriitikkona oleminen näkyy kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa, joissa kerrotaan kirjoittajan esittämästä arvostelusta ja häneen kohdistuneesta kritiikistä. Kertojan rooli tulee esille tapauksissa, joissa kirjoittaja kertoo muistoistaan. Heikkisen ja Lounelan (2009: 235) mukaan presidenttien uudenvuodenpuheissa olevilla henkilöhistoriaan liittyvillä tapauksilla tuodaan esille se, että presidentti on ”tavallinen ihminen”. Koska assertiiviset tapaukset ovat pääosin menneessä aikamuodossa ja ne liittyvät kirjoittajaan ja hänen tekemisiinsä (*Tulin tässä eräänä päivänä ajatelleeksi sellaista asiaa* – –), assertiivisista tapauksista tulee mieleen

Bloodin (2000) kuvailema päiväkirja eli blogi, jossa raportoidaan kirjoittajan elämää ja ajatuksia.

Direktiiviset tapaukset ovat pääasiassa lukijaan viittaavia – kirjoittajaan viittaavissa direktiivisissä tapauksissakin viitataan usein samassa virkkeessä sekä kirjoittajaan että lukijaan. Direktiiviset tapaukset ovat pääosin sävyltään neuvoja, kehotuksia ja ehdotuksia, joten kirjoittaja ei näyttäydy käskijänä vaan pikemminkin ohjaajana (*Yritäpä, rehellisesti, keksiä jokin syy, miksi rahanarvoista osaamista omaava siirtolainen muuttaisi Suomeen eikä esim. Yhdysvaltoihin.*). Kantaa ottaviin tekstilajeihin voidaankin liittää mielipiteen esittämisen lisäksi vastaanottajaan vaikuttaminen eli kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan lukijan mielipiteisiin tai käyttäytymiseen.

Aineistossa on eniten ekspressiivisiä tapauksia, sillä valtaosa kirjoittajaan viittaavista ja kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavista tapauksista on ekspressiivisiä. Noin puolet kirjoittajaan viittaavista tapauksista on yksikön 1. persoonassa ja puolet nollapersoonassa, joten kirjoittaja ei pelkästään korosta omia mielipiteitään ja asenteitaan vaan esittää ne myös mahdollisimman yleisenä. Nollapersoona korostuu myös kirjoittajaan ja lukijaan viittaavissa tapauksissa, sillä vaikka monikon 1. persoona on yleisin kirjoittajaan ja lukijaan viittaava keino, ekspressiivisissä tapauksissa on käytetty eniten nollapersoonaa. Ekspressiivisissä tapauksissa käytetään myös passiivia, mutta se esiintyy yksinomaan *voida*-verbin kanssa.

Kirjoittajan mielipiteiden näkymistä aineistossa voidaan pitää odotuksenmukaisena, koska kyseessä on kantaa ottava tekstilaji. Tämän lisäksi aineistossa luodaan kuvaa yhtenäisestä ryhmästä, sillä kirjoittajaan ja lukijaan viittaavissa tapauksissa korostuu yhteinen, jaettu tietämys – tapaukissa kerrotaan asioista, jotka ainakin kirjoittaja ja Scriptan lukijat tietävät.

Kooperatiivisissa tapauksissa kirjoittaja näyttäytyy kirjoittajana, kuten assertiivisissa tapauksissa. Tämän lisäksi kooperatiivisilla tapauksilla luodaan yhteistoimintaa ja ilmaistaan kohteliaisuutta. Kirjoittajan rooli näkyy siinä, että kirjoittajaan viittaavat kooperatiiviset tapaukset ovat yksikön 1. persoonassa olevaa metatekstiä. Sen sijaan yhteistoiminta näkyy kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaavissa tapauksissa, joissa viitataan monikollisilla rakenteilla – monikon 1. persoonalla ja passiivilla – tekemiseen, joka toteutetaan tekstin aikana. Yhteistoimintaa kuvataan etenkin Makkonen-Craigin (2005) kuvailemilla dialogisilla passiivilauseilla. Kohteliaisuus näkyy jo metatekstissä, jolla lukijaa autetaan pysymään kärryillä. Tämän lisäksi kohteliaisuutta ilmaistaan lukijaan viittaavilla tapauksilla, joissa kiitetään, ja sulkeissa olevilla tapauksilla, joissa tehdään tarkennuksia aiemmin sanottuun.

Poeettisia tapauksia on aineistossa vähiten. Ironiaa käytetään kirjoittajaan, kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä sekä lukijaan viittaavissa tapauksissa. Ironian lisäksi yleisiä ovat kuvaannolliset tai kuvitteelliset tarinat. Poeettiset tapaukset vaativat tarkempaa lukemista kuin muiden puhefunktioiden tapaukset, sillä poeettisiin tapauksiin liittyy usein muiden puhefunktioiden piirteitä ja jotkin tapaukset ymmärtää poeettisiksi vain jos on lukenut tarkasti kyseessä olevan tekstin alkupään, aiemmat Scriptan tekstit tai linkkien takana olevat tekstit. Poeettisissa tapauksissa on siis usein kyse ”sisäpiirin vitseistä”. Osa poeettisista tapauksista sijoittuu tekstien loppuun, jolloin ne toimivat eräänlaisina loppukevennyksinä.

Pronominien valinnaisuudesta voidaan todeta, että kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa valinnaisuus näkyy muistoissa, joissakin mielipiteen ilmaisuissa ja poeettisissa tapauksissa. Yksikön 1. persoonan pronominia käytetään kun kirjoittajan tekemistä verrataan johonkin tai kun korostetaan kirjoittajan mielipidettä. Kirjoittajaan ja lukijaan ei viitata lainkaan persoonapronominilla; monikon 1. persoonan pronominin käyttö onkin yleistä muun muassa poliittisten puolueiden sivuilla (*me sosialidemokraatit uskomme, me vihreät tuemme*) eikä niinkään yksittäisten kirjoittajien sivuilla, vaikka niillä käsiteltäisiin poliittisia aiheita. Lukijaan ei myöskään viitata persoonapronominilla. Helasvuon ja Laitisen (2006: 180) mukaan onkin yleistä, että yksikön 2. persoona puuttuu direktiiveistä.

Aineiston valinnasta on todettava, että maahanmuuttokeskeisten tekstien valinta tuntui luontevalta, koska Halla-aho tunnetaan etenkin maahanmuuttokriittisyydestään. Jos olisin tutkinut ylipäänsä kirjoittajaan ja lukijaan viittaamista Halla-ahon Scripta-blogissa, en olisi voinut valita aineistooni tekstejä niin pitkältä aikaväliltä, sillä maisterintutkielmaa on pakko rajata. Myös tekstilajin rajaaminen eli vain kolumnien valinta oli onnistunut ratkaisu, koska esimerkiksi vastineet on suunnattu pääasiassa tietylle henkilölle kun taas kolumneille voidaan nähdä laajempi lukijakunta.

Analyysissä käyttämäni Larjavaaran (2007) tekemä semanttisten puhefunktioiden luokittelu on lähtökohdiltaan selkeä, mutta analyysin avuksi olisin toivonut Larjavaaralta enemmän esimerkkejä puhefunktioihin kuuluvista tapauksista. Kieltä ei nimittäin käytetä niin, että ilmauksessa olisi kaikki puhefunktion piirteet tai pelkästään yhden puhefunktion piirteitä. Esimerkiksi poeettiseen puhefunktioon luokittelemissani tapauksissa on muidenkin puhefunktioiden piirteitä. Poeettisen puhefunktion näin ylipäätänsä laajasti, sillä luokittelin myös ironian hauskuuttamiseksi sekä tulkitsin poeettisiksi kuvitteelliset, vertauksina toimivat tarinat, jotka eivät luontevasti sopineet muihin puhefunktioihin.

Koska tapauksia luokiteltiin viittauskohteen, viittauskeinon ja puhefunktioiden mukaan, analysoinnissa vaarana oli se, että ei näe metsää puilta. Ratkaisuna ongelmaan toivat taulukot ja laskelmat, jotka tarjosivat väylän tarkastella aineistoa kokonaisuutena ja erilaisia viittauksia rinnakkain. Taulukoiden myötä aineistoa pystyi myös tarkastelemaan objektiivisemmin, koska oman tuntuman lisäksi kokonaiskuvan hahmottamisessa apuna olivat viittausten tarkat esiintymämäärät.

Käyttämääni aineiston analyysimenetelmää voi käyttää mallina muidenkin aineistojen käsittelyssä: ensin etsitään kirjoittajaan ja lukijaan viittaavat tapaukset ja lasketaan esiintymät viittauskohteen ja -keinon perusteella ja lopuksi tapaukset luokitellaan niiden käyttöyhteyden mukaan. Jos toinen tutkija käyttäisi analyysimenetelmää Scriptan verkkokolumneihin, hän ei välttämättä pääsisi aivan samoihin lukumääriin, sillä etenkin nollapersoonan ja passiivin sisältämistä tapauksista osa on tulkinnanvaraisempia kuin esimerkiksi yksikön 1. persoonan sisältämät tapaukset.

Tulosten yleistettävyyttä ajatellen on muistettava, että aineistona oli nimenomaan blogissa julkaistavat verkkokolumnit, joten niiden vertaileminen muihin kolumneihin ei ole täysin ongelmatonta. Ensinnäkin blogi julkaisupaikkana vaikuttaa tekstien laajuuteen, sillä painetuissa lehdissä julkaistavilla kolumneilla on pituusrajoitus. Toiseksi se saattaa vaikuttaa tekstien aiheeseen ja käsittelytapaan, sillä vaikka kolumnistit ovat usein lehden ulkopuolisia kirjoittajia, lehti kuitenkin päättää, keneltä he kolumneja pyytävät ja mitkä kolumnit julkaistaan. Kolmanneksi kirjoittajan voi olettaa näkyvän enemmän blogissa julkaistavissa kolumneissa, sillä kyse on usein yhden henkilön julkaisukanavasta.

Tutkimuksen ansiona voidaan pitää sitä, että tutkimuksessa tarkasteltiin sekä suoria että epäsuoria viittauskeinoja, jolloin saatiin tietoa esimerkiksi yksikön 1. persoonan työnjako suhteessa nollapersoonaan ja passiiviin kirjoittajaan viittaavissa tapauksissa. Esimerkiksi Heikkinen ja Lounela (2009: 245) tarkastelivat tutkimuksessaan eksplisiittisiä minä-viittauksia ja nostivat tämän työnjaon esille tutkimuksensa herättämissä jatkokysymyksissä.

Tutkimukseni antaa tietoa siitä, miten kirjoittajaan ja lukijaan viitataan blogissa julkaistavissa verkkokolumneissa. Tämä liittyy tutkimuksiin, joissa pohditaan jonkin piirteen esiintymistä tietyssä tekstilajissa. Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että kirjoittajaan viittaaminen yksikön 1. persoonalla on olennainen osa Scripta-blogissa julkaistavia verkkokolumneja ja sitä voi pitää myös jonkinlaisena pakollisena piirteenä, aivan kuten Heikkinen ja Lounela (2009) osoittavat sen kuuluvan presidentin pitämiin uudenvuodenpuheisiin.

Aineiston pohjalta voidaan myös todeta, että Scriptan piirteisiin kuuluu vahvasti kirjoittajaan ja lukijaan yhdessä viittaaminen. Tieto siitä, johtuuko tämä tekstilajista, julkaisupaikasta, tekstien aihepiiristä vai Halla-ahon suhteesta lukijoihinsa, vaatisi vertailua muihin samankaltaisiin teksteihin.

Jatkotutkimuksessa voisi tarkastella laajemmin Scriptassa olevia henkilöviittauksia – etenkin sitä, miten Scriptassa viitataan erilaisiin ihmisryhmiin[17]. Halla-aho nimittäin käyttää hyvin vivahteikkaita sanavalintoja varsinkin viitatessaan kansallisiin (*tietokoneintialaiset*, *ruotsalaistenavat*, *bättrefolk*) ja aatteellisiin ryhmiin (*lässyttäjäkristityt*, *kukkahattutädit*, *vihervasemmistolaiset kiljupunkkarit*). Lisäksi Scriptan teksteissä käsitellään maahanmuuttoa, joka aiheena helposti johtaa ryhmistä puhumiseen.

Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe tuli Heikkiseltä ja Lounelalta (2009: 245), jotka pohdinnassaan kysyvät, että onko olemassa joitakin kielellisiä piirteitä, jotka ovat tietyn tekstilajin kannalta kriittisiä – pakollisia, suotavia, vältettäviä, kiellettyjä? Halla-ahon blogia voisi vertailla muihin samantapaisiin blogeihin tai ylipäänsä kolumneihin ja selvittää, miten niissä viitataan kirjoittajaan ja lukijaan. Toinen vaihtoehto olisi tarkastella laajemmin Scriptaa ja tutkia blogissa julkaistavan verkkokolumnin piirteitä, kuten henkilöön viittaamista, lainauksia ja linkkejä.

[17] Ryhmään viittaamista on tutkinut etenkin Pälli (2003).

LÄHTEET

Blood, Rebecca 2000: Weblogs: A History and Perspective. – http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html 3.7.2008.

Hakulinen, Auli – Karlsson, Fred 1995: *Nykysuomen lauseoppia*. 3. muuttamaton painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Halla-aho, Jussi 2006: Sivuston statistiikkaa siitä kiinnostuneille, 2.12.2006 – http://www.halla-aho.com/scripta/sivuston_statistiikkaa_siita_kiinnostuneille.html 19.5.2010.

——— 2007a: Vielä raiskauksista, 13.9.2007 – http://www.halla-aho.com/scripta/viela_raiskauksista.html 19.5.2010.

——— 2007b: Työperäinen maahanmuutto, 23.9.2007 – http://www.halla-aho.com/scripta/tyoperainen_maahanmuutto.html 19.5.2010.

——— 2008a: Muutama sana vaaleista ja tulevasta, 28.10.2008 – http://www.halla-aho.com/scripta/muutama_sana_vaaleista_ja_tulevasta.html 19.5.2010.

——— 2008b: Minäkö muukalaisvastainen?, 31.10.2008 – http://www.halla-aho.com/scripta/minako_muukalaisvastainen.html 19.5.2010.

——— 2010a: Muutama kommentti Husein Muhammedille, 5.3.2010 – http://www.halla-aho.com/scripta/muutama_kommentti_husein_muhammedille.html 19.5.2010.

——— 2010b: Kirje maahanmuuttojohtaja Annika Forsanderille, 12.5.2010 – http://www.halla-aho.com/scripta/kirje_maahanmuuttojohtaja_annika_forsanderille.html 19.5.2010.

Haverinen, Karoliina 2009: *Kansanedustajaehdokkaiden julkisuuskuvan rakentuminen ehdokkaiden blogeissa ennen vuoden 2007 eduskuntavaaleja*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.

Heikkinen, Vesa – Lounela, Mikko 2009: Uudenvuodenpuheen minä. – Vesa Heikkinen (toim.), *Kielen piirteet ja tekstilajit. Vaikuttavia valintoja tekstistä toiseen* s. 218–249. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Helasvuo, Marja-Liisa 2008: Minä ja muut. Puhujaviitteisyys ja kontekstuaalinen tulkinta. – *Virittäjä* 112 (2) s. 186–206.

Helasvuo, Marja-Liisa – Laitinen, Lea 2006: Person in Finnish. Paradigmatic and syntagmatic relations in interaction. – Marja-Liisa Helasvuo & Lyle Campbell (toim.), *Grammar from the Human Perspective. Case, space and person in Finnish* s. 173–207. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Herring, Susan C. – Scheidt, Lois Ann – Bonus, Sabrina – Wright, Elijah 2004: Bridging the gap: A genre analysis of weblogs. – http://ella.slis.indiana.edu/~herring/herring.scheidt.2004.pdf 14.4.2013.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2004: *Tutki ja kirjoita*. 10., osin uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Häyhtiö, Tapio 2008: Teemana internet ja kansalaisaktivismi. – *Politiikka* 50 (1) s. 1-4.

Iltalehti 2009: Halla-ahon kirjan ensimmäinen painos myytiin loppuun, 4.3.2009. – http://www.iltalehti.fi/uutiset/200903039182433_uu.shtml 16.3.2010.

ISK = Haulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. 2.painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 2004: Retoriikka – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*, 6. painos, s. 233–272. Helsinki: Gaudeamus.

Kuutti, Heikki – Puro, Jukka-Pekka 1998: *Mediasanasto*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Lappalainen, Hanna 2006: Pronominisubjektin käytöstä ja poisjätöstä Kelan asiointikeskusteluissa. – Taru Nordlund, Tiina Onikki-Rantajääskö & Toni Suutari (toim.), *Kohtauspaikkana kieli. Näkökulmia persoonaan, muutoksiin ja valintoihin* s. 37–64. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Larjavaara, Matti 2007: *Pragmasemantiikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lehti, Lotta 2011: Blogeista on tullut politiikanteon väline, 23.10.2011. – http://www.hs.fi/paakirjoitukset/Blogeista+on+tullut+politiikanteon+v%C3%A4line/a1305547785445 14.4.2013.

Lintulahti, Matti 2006: Tulevaisuuden journalismin jäljillä. – Laura Ruusunoksa (toim.), *Journalismikritiikin vuosikirja 2006, Tiedotustutkimus* 29 (1) s. 38–50.

Majava, Jere 2006: *Suomalaisten weblogien verkosto keskustelevana julkisuutena*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

Makkonen-Craig, Henna 2005: *Toimittajan läsnäolo sanomalehtitekstissä: Näkökulmia suomen kielen dialogisiin passiivilauseisiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Niemi-Pynttäri, Risto 2007: *Verkkoproosa: tutkimus dialogisesta kirjoittamisesta*. Helsinki: ntamo.

Oksanen, Kimmo 2009: Egyptiläinen isoäiti ei saa jäädä Suomeen, 4.9.2009. – http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Egyptil%C3%A4inen+iso%C3%A4iti+ei+saa+j%C3%A4%C3%A4d%C3%A4+Suomeen/1135249050884 16.3.2010.

Paakkanen, Mikko 2009: Halla-aho tuomittiin sakkoihin uskonrauhan rikkomisesta, 8.9.2009. – http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Halla-aho+tuomittiin+sakkoihin+uskonrauhan+rikkomisesta/1135249160657 15.10.2009.

Pälli, Pekka 2003: *Ihmisryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rahtu, Toini 2000: Ironiaa vai ei? Tekstin merkityksestä ja sen tutkimisesta – *Virittäjä* 104 (2) s. 222–245.

Sauvala, Milka 2008: Maahanmuuttokriitikko perussuomalaisten äänikuningas Helsingissä, 26.10.2008. – http://www.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Maahanmuuttokriitikko+perussuomalaisten+%C3%A4%C3%A4nikuningas+Helsingiss%C3%A4/1135240552614 1.11.2009.

Seilonen, Marja 2013: *Epäsuora henkilöön viittaaminen oppijansuomessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Seppänen, Eeva-Leena 1989: Henkilöön viittaaminen puhetilanteessa. – Auli Hakulinen (toim.), Suomalaisen keskustelun keinoja I, Kieli 4 s. 195–222. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Sillanmikko, Heli 2009: *Kansanedustajat bloggaajina: politiikan vai median hallintaa?* Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.

STT 2010: Joukko perussuomalaisia vaatii kovia tiukennuksia maahanmuuttoon. 24.7.2010. HS-nettisivu. – http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Joukko+perussuomalaisia+vaatii+kovia+tiukennuksia+maahanmuuttoon/1135258808060 27.7.2010.

Yle 2009: Kuusi kuoli Espoon ammuskelussa – uhrit valittu etukäteen?, 31.12.2009 – http://yle.fi/alueet/satakunta/2009/12/kuusi_kuoli_espoon_ammuskelussa_-_uhrit_valittu_etukateen_1331536.html 6.6.2011.

Yle 2011a: Vaalit 2011. – http://yle.fi/vaalit/tulospalvelu/2011/index.html 6.6.2011.

Yle 2011b: Egyptiläisisoäiti Eveline Fadayel on kuollut. – http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/01/egyptilaisisoaiti_eveline_fadayel_on_kuollut_2278005.html 1.4.2012.

Yli-Vakkuri, Valma 1986: *Suomen kieliopillisten muotojen toissijainen käyttö*. Turku: Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

AINEISTOLÄHTEET

Scripta = Jussi Halla-ahon Scripta-blogin verkkokolumni. – www.halla-aho.com/scripta/ 19.5.2010.

Scripta 33 = Näin naapurissa, 16.9.2005.

Scripta 42 = Työvoimapulasta ja sen paikkaamisesta, 30.11.2005.

Scripta 46 = Miten soveltaa opittua?, 14.12.2005.

Scripta 49 = Kuinka osaamispotentiaalia hyödynnetään, 7.1.2006

Scripta 66 = Belgian uusimmasta, 13.5.2006.

Scripta 73 = Keskustelua meillä ja naapurissa, osa 2, 18.8.2006.

Scripta 88 = Maahanmuutto ja hyvinvointivaltio, 20.11.2006.

Scripta 97 = Sitran raportista, 7.12.2006.

Scripta 118 = Pusikossa suhisee, 16.4.2007.

Scripta 125 = Mitä rikastuksen jälkeen?, 18.8.2007.

Scripta 129 = Virheellistä toiseutta, 30.8.2007.

Scripta 130 = Mikosta ja muusta, 31.8.2007.

Scripta 157 = Suomalaista kielifasismia, 21.12.2007.

Scripta 173 = Maahanmuuttajien määrästä, 31.1.2008.

Scripta 181 = Käv' rasismin aalto yl' Tampereen, 29.2.2008.

Scripta 193 = Suomalainen, ruotsalainen ja lappilainen työvoimapula, 6.5.2008.

Scripta 201 = Maailma (Jyväs)kylässä, 15.6.2008.

Scripta 209 = Nybättrefolk, 27.9.2008.

Scripta 223 = Maahanmuuttopolitiikan hahmottelua, osa 1: Käsitteet, 5.12.2008.

Scripta 229 = Vastaanottokeskuksista, 12.1.2009.

Scripta 234 = Ulkomaalaislain uudistamisesta ja tulevaisuudennäkymistä, 4.2.2009.

Scripta 253 = Kotoutuksen onnistuminen, 13.8.2009.

Scripta 266 = Hyviä uutisia, 14.1.2010.

Scripta 270 = Maahanmuuttoasenteista, 16.3.2010.